

Μηνιαία εφημερίδα για την εθνική ανεξαρτησία, την κοινωνική χειραφέτηση, την οικολογία και την άμεση δημοκρατία

Έτος 14^ο • Αριθμός φύλλου 159

Σάββατο 4 Απριλίου 2020

www.ordin-rixi.gr • Τιμή: 2€

● Σήμερα

Γιώργος Ραγκάς
Οι συνέπειες από την κα-
ραντίνα

Σελίδα 2

Βασίλης Στοϊλόπουλος
Μεταναστευτικό και
κορωνοϊός

Σελίδα 4

Γιάννης Ξένος
Έρευνα Διανέοσις: Τι πι-
στεύουν οι Έλληνες

Σελίδα 5

Νίκος Ντάσιος
Προτεραιότητα στο έθνος
κράτος

Σελίδα 10

Ελλήνων εγκώμιον

Γιώργος Καραμπελιάς: Η πανδημία και η οικονομία

σελ. 3

Σελ. 6

Η διαμάχη για τον
Μανώλη Γλέζο

Σελίδα 16

Η Κύπρος και ο αγώνας
της ΕΟΚΑ

Σελίδα 18

Ο Μανώλης Γλέζος ως
υδρολόγος

Σελίδα 20

Η Ιλιάδα ή το ποίημα της
βίας

ΕΚ ΡΗΞΗΣ | Ελλήνων εγκώμιον

της Σύνταξης

Οι Έλληνες, με τη συμπεριφορά τους στην παρούσα παρατεταμένη κρίση, η οποία δι-
αρκεί εδώ και τέσσερις του-
λάχιστον μήνες, αρχίζοντας
από την επίταση της **τουρκικής επιθετι-
κότητας**, περνώντας στο **μεταναστευτι-
κό** και φτάνοντας στην κρίση του **κορωνο-
ϊού**, μας δημιουργούν τη βάσιμη ελπίδα ότι
έχουν αρχίσει να ξεπερνούν με **θετικό** τρό-
πο την κατάρρευση του μεταπολιτευτικού
προτύπου. Αυτό το πρότυπο, σε όλες του τις
διαστάσεις, άρχισε να αποσυντίθεται **αρνη-
τικά** από το 2009 και μετά. Αρχικώς κατέρ-
ρευσε το **οικονομικό** μοντέλο του παρασι-
τικού εκουγχρονισμού, που τόσο επιμελώς
είχε χτίσει η σημερινή ομάδα και όσοι ακο-
λούθησαν.

Εν συνέχεια, συνειρμικά το δόγμα της **ελ-
λνοτουρκικής φιλίας** και των ζειμπέκι-
κών, που είχαν οδηγήσει στην καταστροφική
αποδοχή της ένταξης της Τουρκίας στην
Ευρωπαϊκή Ένωση και στο Σχέδιο Ανάν.
Τέλος, με την κρίση του **προσφυγικού**, κα-
τέρρευσε, από τις συνέπειές της, η πολυπο-

λιτισμική φενακία της άρνησης της εθνικής
συνохής και της εθνικής ταυτότητας.

Όμως, όπως προείπαμε, αυτή η κατάρ-
ρευση εκφράστηκε προνομιακά μέσα από
την αρνητική της πλευρά, δηλαδή την απο-
σύνθεση ενός μοντέλου, μέσα στο χάος και
τη διάλυση. Το παρασιτικό μοντέλο, κα-
θώς γκρεμίστηκε με πάταγο την εποχή των
μνημονίων, οδήγησε στην απελπισία και
το αδιέξοδο, ένα αδιέξοδο που, μαζί με την
αγανάκτηση, έβγαλε στην επιφάνεια και τα
κατακάθια της ελληνικής κοινωνίας και
των «ελίτ-αλήτ» και επέτρεψε σε άτομα σαν
τον Βαρουφάκη να εκλέγονται πρώτοι βου-
λευτές του ελληνικού Κοινοβουλίου.

Η σταδιακή συνειδητοποίηση του αδι-
εξόδου του πολυπολιτισμού, στο κέντρο
των μεγάλων πόλεων και της Αθήνας, εκτί-
ναξε τους συμμορίτες της **Χρυσής Αυγής**
στο προσκήνιο και η ανάγκη του πατριωτι-
σμού βρήκε την έκφρασή της σε καμποι-
νους σαν τον **Καρμένο**.

Σήμερα, μετά από 10 χρόνια κρίσης,
μπορούμε να ελπίζουμε πως, επιτέλους,
έχει αρχίσει η θετική υπέρβαση της μετα-

πολίτευσης και η είσοδος σε μία νέα ιστο-
ρική εποχή.

Ξεφορτωθήκαμε τους Βαρουφάκηδες
και τους Πολάκηδες χρησιμοποιώντας τα
υλικά που διαθέταμε, δηλαδή τον Κυριάκο
Μητσοτάκη και τη Νέα Δημοκρατία.

Ξεφορτωθήκαμε τη Χρυσή Αυγή, που
συκοφαντούσε εκ των έδρων την ανάγκη
εθνικής συνохής. **Ξεφορτωθήκαμε** τον
Καρμένο που καταρράκωσε τον πατριωτι-
σμό με τη συμφωνία των Πρεσπών.

Και σήμερα, στις τρεις τελευταίες κρί-
σεις, παρότι δεν διαθέτουμε το αναγκαίο για
τη νέα εποχή πολιτικό και ιδεολογικό προ-
σωπικό, δείξαμε τα κατάλληλα αντανάκλα-
στικά, σπρώχνοντας και τις ηγεσίες προς τη
σωστή κατεύθυνση.

Το ζήτημα της τουρκικής επιθετικότη-
τας κατέστη το **υπ' αριθμόν ένα** ζήτημα
στη δημόσια συζήτηση και η ελληνική Πο-
λιτεία και η εξωτερική πολιτική άρχισε να
προσανατολίζεται στην αντιμετώπισή της.

Στο μεταναστευτικό, απαντήσαμε αρ-
χικώς με τις κινητοποιήσεις στα νησιά και
εν τέλει με την πάνδημη συμπαράταξή μας

στον **Έβρο**.

Τέλος, κορυφώνοντας αυτή την ενάρετη
πορεία, συμπεριφερθήκαμε με τον πιο σω-
στό τρόπο, κυβέρνηση και λαός, στην κρί-
ση του **κορωνοϊού**, γεγονός που μπορεί να
έχει εξαιρετικά θετικές συνέπειες για τη συ-
νέχεια, ιδιαίτερα στο οικονομικό πεδίο και
στο διεθνές κύρος της χώρας.

Και, καθόλου τυχαία, αναδείξαμε σε
σύμβολο για την αντιμετώπιση της κρίσης
έναν άνθρωπο σαν τον **Σωτήρη Τσιόδρα**,
δηλαδή σαν τους ανθρώπους που χρεια-
ζόμαστε για τη νέα εποχή. Πού καιρός για
Παπαδημούληδες, Κούλογλου, Μπαλαού-
ρες και Δούρου!

Τα δέκα χρόνια μιας αβυσσολέας κρί-
σης, μας επέτρεψαν άραγε να αποδειχτού-
με **καλύτερα** προετοιμασμένοι ψυχολογι-
κά και πιο αποτελεσματικοί από όλους τους
Ευρωπαίους γείτονές μας; Άραγε οι νεοέλ-
λινες, φτάνοντας μπροστά στο βάρathρο της
ιστορικής εξαφάνισης, αποφάσισαν πως εί-
ναι ο καιρός να ξαναγίνουν Έλληνες;

Πάντως, από καρδιάς, το Ελλήνων
εγκώμιον.

Το επόμενο φύλλο της ΡΗΞΗΣ θα κυκλοφορήσει το Σάββατο 9 Μαΐου 2020

ΡΗΞΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ
ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗ
ΤΗΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εκδίδεται από μη κερδοσκοπικό σωματείο
Ιδιοκτήτης-Εκδότης
Γιώργος Καραμπελιάς

Ομάδα έκδοσης:
Γιάννης Ξένος, Γιώργος Ρακκάς
Δημήτρης Παπαμιχαήλ, Κωνσταντίνος Σεβρής
Νικόλαος Δημητριάδης, Γιώργος Μπύρος
Κώστας Μαυρίδης
Αλέκος Μιχαηλίδης
Κωνσταντίνος Διαλεκτόπουλος

Οικονομικός υπεύθυνος
Στράτος Ιωαννίδης

Διορθώσεις-επιμέλεια κειμένων
Χριστίνα Σταματοπούλου
Νίκη Παντελεμίδου
Γρηγόρης Αποστολίδης

Επιμέλεια έκδοσης
Νάσια Παναγοπούλου

Καλλιτεχνική Επιμέλεια
Δημήτρης Γ. Λουζικιώτης
www.louzikiotis.gr

Αθήνα
Ξενοφώντος 4, 105 57
Τηλ: 210 3826319 fax: 210 3839930
Θεσσαλονίκη
Βαλαωρίτου 1 & Δωδεκανήσου,
Τηλ/fax: 2310 543751
E-mail: efrxi@gmail.com

Τυπογραφείο
Γ. ΤΑΣΣΙΟΠΟΥΛΟΣ-Κ. ΜΠΑΡΛΑΣ & ΣΙΑ Ι.Κ.Ε.
Ορφές 13, Κορωπί, 194 00 Αθήνα
Τηλ.: 210 6620734

Συνδρομές

ΣΥΝΔΡΟΜΗ (1 ΕΤΟΣ): 30 ευρώ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ:
116/772277-01 - Εθνική Τράπεζα

Η ΡΗΞΗ κυκλοφορεί στα περίπτερα όλης της Ελλάδας από το Σάββατο 2 Δεκεμβρίου 2006 και κάθε πρώτο Σάββατο του μήνα.

• Η κυκλοφορία της ΡΗΞΗΣ βασίζεται επίσης, πέρα από το πρακτορείο, στην καλή θέληση των μελών, των φίλων και των αναγνωστών της. Γι' αυτόν τον σκοπό, μπορείτε να περνάτε από τα γραφεία της εφημερίδας στην Αθήνα (Θεμιστοκλέους 37, τηλέφωνο 210 3826319), στο Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο (στην ίδια διεύθυνση, τηλ. 210 3802644), στη Θεσσαλονίκη (Βαλαωρίτου 1 & Δωδεκανήσου, τηλ. 2310 543751) και να προμηθεύσετε τον αριθμό των φύλλων που επιθυμείτε.

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΣΥΝΔΡΑΜΕΤΕ:

• Η ΡΗΞΗ φιλοδοξεί να εξελιχθεί σε μία εφημερίδα συμμετοχικής ιδιοκτησίας. Η κατώτερη τιμή μίας μετοχής είναι 100 ευρώ. Η κατάθεση των χρημάτων μπορεί να γίνει, κατόπιν επικοινωνίας, στον λογαριασμό που έχουμε ανοίξει γι' αυτόν τον σκοπό στην Εθνική Τράπεζα (αρ. λογ. 116/772277-01).
• Η ΡΗΞΗ επιθυμεί να διευρύνει όσο το δυνατόν τον κύκλο των συντακτών της. Μπορείτε μας στείλτε το δικό σας άρθρο στην ηλεκτρονική διεύθυνση efrxi@gmail.com
• Η ΡΗΞΗ έχει συνδρομές. Μπορείτε, αν θέλετε, να γραφτείτε συνδρομητής, προσφέροντας έτσι μία επιπλέον οικονομική ενίσχυση για την έκδοσή της. Η ετήσια συνδρομή κοστίζει 30 ευρώ.

Στο παρά πέντε

Όταν οι ιδεοληψίες συγκρούονται

Συνήθως το αποτέλεσμα είναι τραγελαφικό. Με αφορμή το ψήφισμα για το μεγάλο εκλιπόντα Μ. Γλέζο, η επιπολαιότητα ορισμένων της αντιπολίτευσης χτύπησε κόκκινο. Διαβλέποντας πίσω από την αναφορά του ψηφίσματος που κατέθεσε η Δημοτική Αρχή σε «τριπλή κατοχή», ως τρίτο πόλο κατοχής τους Εγγλέζους, απαίτησαν την απόσυρση της συγκεκριμένης φράσης. Αγνοώντας φυσικά ότι η κατοχή 1941-1944 ήταν τριπλή, καθότι εκτός των Γερμανών και Ιταλών, κατοχική δύναμη ήταν και η Βουλγαρία, στη Βόρειο Ελλάδα.

Από την άλλη, η εξίσου ανιστόρητη και ιδεοληπτική Δημοτική Αρχή, απεδέχθη την αλληλεγγύη «χάριν της συναίνεσης», σκεπτόμενη κι αυτή με τη σειρά της ότι τους Εγγλέζους εννοούσε μάλλον ο κομματικός συγγραφέας του ψηφίσματος! Κι έτσι επετεύχθη η πολυπόθητη συναίνεση, ως αποτέλεσμα της ιδεοληψίας, της άγνοιας της ιστορίας και εν τέλει της κουταμάρας. Κατά τα άλλα, τιμούμε τη μνήμη του Μαωλή Γλέζου...

Σταύρος Πνευματικάκης

Οι συνέπειες από την καραντίνα

Το μείζον και το έλασσον

Του Γιώργου Ρακκά

Δεν μας έφταναν όλα τα άλλα, στη Θεσσαλονίκη είχαμε τον «εμφύλιο» της Νέας Παραλίας. Το ζήτημα προκλήθηκε όταν το Open, ιδιοκτησίας Ιβάν Σαββίδη, μετέδωσε πλάνα από μια γεμάτη Νέα Παραλία, ισχυριζόμενο ότι την Κυριακή 30/3, ο κόσμος της πόλης επέλεξε να βγει μαζικά να περπατήσει σε αυτήν. Όπως αποδείχθηκε, στα πλάνα η παραλία ήταν τόσο συνωστισμένη γιατί ο τηλεφωκός της κάμερας που χρησιμοποιήθηκε συνέπτευε την έκτασή της. Βέβαια, υπάρχουν κι άλλες φωτογραφίες που δείχνουν την παραλία να έχει μεν κόσμο υπερβολικό για τον κοινωνικό αυτοπεριορισμό του κορωνοϊού, όχι όμως τόσο πολύ όσο έδειξε η τηλεόραση.

Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η κυβέρνηση, ο δήμος και η περιφέρεια απάντησαν με απαγόρευση πρόσβασης για τις ώρες εκείνες της ημέρας που θεωρούνται ώρες αιχμής. Ακολούθησαν οι οργισμένες αντιδράσεις μερίδων πολιτών, που θεωρήσαν την κίνηση αυτή ως πράξη σημαντικού περιορισμού των ελευθεριών τους, και στο κατόπι εκφράστηκε και η αντιπολίτευση από τον ΣΥΡΙΖΑ, και κομμάτια της δικαιωματιστικής κεντροαριστεράς.

Την ίδια στιγμή τα νέα που έρχονται από την ελληνική ύπαιθρο δεν είναι ενθαρρυντικά. Τα

μέτρα, αλλά και ο φόβος του κόσμου, έχουν σταματήσει την αλυσίδα κυκλοφορίας των αγροτικών προϊόντων, που προμηθεύσαμε από μανάβικα και σουπερ μάρκετ της πόλης. Στα Ίρια της Αργολίδας, οι καλλιεργητές αγκινάρας έχουν αφήσει 100 τόνους άκοπους στο χωράφι, εξαιτίας της απαγόρευσης των λαϊκατζήδων να μεταφέρουν τα προϊόντα τους εκτός νομού. Είμαστε στην εποχή της αγκινάρας, και η παραγωγή της διατίθεται ως επί το πλείστον μέσω λαϊκών, ενώ η ζημιά ανέρχεται στα 8.000 – 15.000 ευρώ ανά 25 στρέμματα. Το ίδιο συμβαίνει και στην Κρήτη. Στην Ιεράπετρα η τομάτα έφτασε να πωλείται 0,17/κιλό, ενώ στην Αττική διατίθεται στο 1,50 €/κιλό. Στα Φαλάσαρνα Κισάμου, 50 τόννοι τομάτας την ημέρα μένουν αδιάθετοι και δίνονται στα αιγοπρόβατα.

Εστιασμένοι όπως είμαστε στις πόλεις, ασχολούμαστε με ό,τι αυτές αναδεικνύουν ως κύριο ζήτημα. Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων που κάνουμε, όμως, είναι εντελώς λάθος: Τι θα συμβεί αν, λόγω της καραντίνας, η εποχική μετανάστευση των εργατικών χεριών που απασχολούνται στη συγκομιδή δεν πραγματοποιηθεί; Αν δεν δοθεί λύση στην κυκλοφορία των αγροτικών προϊόντων; Μήπως, αν παραταθεί κι άλλο ο κοινωνικός περιορισμός, θα έχουμε ελλείψεις στα σουπερ μάρκετ; Δεν είναι μόνο οι αγρότες, και η παραγωγή τους, είναι και η παρα-

γωγή γενικώς που οφείλει να συνεχιστεί για να μην πάθει η χώρα ολοκληρωτική οικονομική καθίζηση. Η κυβέρνηση δεν είναι αμέτοχη σε αυτόν τον παρσιτισμό. Έσπευσε να κανονίσει την εξασφάλιση της ζήτησης, με τα επιδόματα –απολύτως αναγκαία για να μην παρεξηγούμαστε– αλλά άφησε ως τελευταία προτεραιότητα την παραγωγή και την κυκλοφορία των προϊόντων.

Ιδού πεδίο δόξης λαμπρό για την αντιπολίτευση, όχι μόνο να δείξει τη λανθασμένη πολιτική, αλλά και τη φαύλη παρασιτική νοοτροπία που βρίσκεται από πίσω της. Ενδιαφέρθηκε κανείς; Όχι αρκετοί. Οι υπολίοιποι κρίνουν σημαντικότερο το «δικαίωμα στη βόλτα», και δεν έχουν τουλάχιστον ως προς αυτό ούτε τη διεθνή προοπτική, να δουν τη μεγάλη αντίφαση μιας Θεσσαλονίκης που μαλώνει για τους περιορισμούς της καραντίνας, την ίδια στιγμή που στις γειτονικές Ισπανία και Ιταλία υπάρχει εκατόμβη νεκρών. Καμία συνειδηση, όμως, για το τι συμβαίνει δίπλα μας, ούτε για το τι θα συμβεί σε εμάς τους ίδιους στο μέλλον.

Με τον παρασιτισμό που έχει παρασύρει την ελληνική κοινωνία, όλα αυτά θεωρούνται αυτονόητα. Γιατί, ως γνωστόν, η ντομάτα φυτρώνει στον πάγκο της λαϊκής, του μανάβη ή του σουπερ μάρκετ, «οικονομία» είναι μόνο οι καφετέριες και οι ταβέρνες, πραγματικότητα είναι μόνο ο αφαλός μας.

Ο περιορισμός της πανδημίας και η ελληνική οικονομία

Του Γιώργου Καραμπελιά

Μία οικονομία σαν την Ελλάδα, εξαρτημένη σχεδόν αποκλειστικά από τις «εξαγωγές» υπηρεσιών –τουρισμός, ναυτιλία, εμβάσματα, ξένα κεφάλαια χρηματιστηριακού χαρακτήρα, μπροστά σε μια κρίση που πλήττει κατ' εξοχήν τις διεθνείς επικοινωνίες κινδυνεύει να πληγεί βαθύτερα από την κρίση.

Αντίθετα, χώρες λιγότερο εξαρτημένες από την παγκοσμιοποίηση στο επίπεδο της παραγωγής, ακόμα και αν είναι πρωταθλητές της παγκοσμιοποίησης, μάλλον θα πληγούν λιγότερο. Έτσι το 2018, οι συνολικές εξωτερικές ανταλλαγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών σε τρέχουσες τιμές, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, αντιπροσώπευαν, στις ΗΠΑ, το 27,5% του ΑΕΠ, στην Κίνα το 38,2% – κάτω από το 20% εάν το ΑΕΠ της Κίνας υπολογιστεί με βάση την αγοραστική δύναμη και όχι σε αγοραίες τιμές.

Αντίθετα, στην Ελλάδα, οι εξωτερικές ανταλλαγές αντιπροσώπευαν, το 2018, το 72,5% του ΑΕΠ. Και αυτό παρότι διάφοροι δήθεν επαΐοντες μιλάνε για χαμηλό βαθμό διεθνοποίησης της ελληνικής οικονομίας. Στην πραγματικότητα πρόκειται για χαμηλό ποσοστό εξαγωγής **εμπορευμάτων** αλλά για μάλλον **υψηλό** βαθμό διεθνοποίησης μέσω των υπηρεσιών. Υπενθυμίζουμε σχετικά πως, το 2018, οι «εξαγωγές» υπηρεσιών της Ελλάδας (43.034 εκ. δολ.) ξεπερνούσαν τις εξαγωγές εμπορευμάτων (39.478 εκ. δολ.)! Την ίδια στιγμή η Τουρκία είχε 167.921 εκ. δολ. εξαγωγές εμπορευμάτων και 48.095 εκ. δολ. υπηρεσιών.

Επομένως, η Ελλάδα κινδυνεύει να πληγεί θανάσιμα εάν, σε **πρώτο** επίπεδο, δεν προσπαθήσει να περιορίσει την έκταση της επιδημίας. Και αν, σε **δεύτερο** και μονιμότερο επίπεδο, δεν αναπροσαρμόσει την οικονομική της πολιτική προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της **ενδο-**

γενούς παραγωγής – και όχι μόνο της πρωτογενούς, αλλά και της δευτερογενούς, που έχει πληγεί από 10 χρόνια κρίσης και 30 χρόνια αποβιομηχάνισης.

Ωστόσο, αυτή τη στιγμή, ζούμε **μέσα** στην κρίση και τα μέτρα που αφορούν μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες στρατηγικές δεν μπορούν να απαντήσουν άμεσα στα καίρια οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, παρά μόνο δευτερευόντως. Διότι η πραγματικότητα είναι πως, σήμερα, η ελληνική οικονομία κρατιέται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό.

Κατά συνέπεια, λοιπόν, είμαστε υποχρεωμένοι να καταβάλουμε κάθε προσπάθεια ώστε να περιοριστεί η **διάρκεια της επιδημίας** για να **διασωθεί** ό,τι είναι δυνατόν από την ελληνική οικονομία. Και, επειδή μέχρι σήμερα η Ελλάδα τα έχει πάει καλύτερα από όλους σχεδόν στην αντιμετώπιση της επιδημίας, θα μπορούσε βάσιμα να προσδοκά έναν σύντομο περιορισμό της. Κάτι τέτοιο θα επέτρεπε στην παραγωγική μηχανή να **επανεκκινήσει** το συντομότερο δυνατό. **Αυτό που ήδη έχει αρχίσει να κάνει η Κίνα.**

Ως προς τον τουριστικό τομέα αυτή θα πλήξει **συντριπτικά** τις τουριστικές ροές σε χώρες όπως η Ισπανία η Ιταλία και η Τουρκία. Η τελευταία, εξάλλου, με τον τρόπο που (**δεν**) αντιμετωπίζει την κρίση, επιστρέφει πλησίον στο τριτοκοσμικό παρελθόν της, καθώς ο ανεύθυνος **δικτάτορας** θυσίασε χιλιά-

δες ζωές χωρίς φυσικά να μπορέσει να αποκρύψει την κρίση η οποία και θα βουλιάξει την τουρκική οικονομία και τον τουρισμό της σε απερίγραπτο βαθμό.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, είναι δυνατό η Ελλάδα να διατηρήσει ένα σημαντικό ποσοστό των διεθνών τουριστικών μετακινήσεων –ιδιαίτερα στην γκάμα του ακριβού και του νεανικού τουρισμού, μετά τον Ιούλιο δεν πρόκειται να μηδενιστούν–, και να περιοριστούν οι καταστροφικές εξελίξεις για τον επόμενο χρόνο· παράλληλα, θα μπορούσε να επανεκκινήσει την οικονομία της πολύ νωρίτερα. Και προφανώς να χρησιμοποιήσει τη μείωση των διεθνών ανταλλαγών για να ενισχύσει την εσωτερική παραγωγή στον **αγροτικό τομέα** και τη **βιομηχανία** ώστε να αρχίσει ο αναπροσανατολισμός προς την **ενδογενή** ανάπτυξη.

Διότι το μοντέλο της **παρασιτικής** ενσωμάτωσης στη διεθνή οικονομία, που οδήγησε στο παρελθόν στον υπέρμετρο δανεισμό και την αποκλειστική σχεδόν στήριξη στον τουρισμό, είναι ένα μοντέλο **αντιπαραγωγικό** και πρέπει να αντικατασταθεί από ένα μοντέλο ενδογενούς παραγωγικής ανασυγκρότησης. Μόνο έτσι μπορούμε να ανθίσουμε καλύτερα και στις μεγάλες κρίσεις, σε οποιονδήποτε τομέα, και να ενταχθούμε λυσιτελέστερα και στην παγκόσμια οικονομία.

Έτσι, το **ασχημόπαπο** της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας οικο-

νομίας θα μπορούσε να μεταβληθεί σε **κύκνο**! Η Ελλάδα, μέσα από μια υπερπροσπάθεια, μπορεί να κερδίσει (πάντα συγκριτικά) σε όλα τα αζιμούθια: όχι μόνο στη μείωση της οικονομικής ζημιάς, αλλά και στην ενίσχυση της διεθνούς οικονομικής και γεωπολιτικής **αξιοπιστίας** της χώρας. Έτσι, και η όποια εκτίναξη της οικονομίας μετά την κρίση θα είναι ισχυρότερη και θα μπορούμε να έχουμε μεγαλύτερο βάρος στις όποιες διαπραγματεύσεις και πιθανές συγκρούσεις.

Όλα αυτά, έχουν **ως προϋπόθεση** να κατανοήσουν οι Έλληνες ότι όσο ταχύτερα περιορίσουμε, μέχρις εξαλείψεως, ει δυνατόν, την επιδημία, τόσο ταχύτερα θα επιστρέψουμε στις δουλειές μας, θα ξανανοήσουν οι επιχειρήσεις μας, θα αποφύγουμε το φάσμα της ανεργίας και της εξαθλίωσης. Η αυστηρή τήρηση των μέτρων ασφαλείας, πέρα από τις ανθρωπιστικές και ηθικές διαστάσεις της, έχει και μια αποφασιστικής σημασίας **οικονομική διάσταση**.

Η επιμονή μας σε αυτή την παράμετρο, μπορεί να αποδειχθεί καθοριστική για όσους παίρνουν λίγο ή πολύ αψήφιστα τις συνέπειες της επιδημίας, κατ' εξοχήν τους νέους, ή ακόμα και ένα μέρος των δημοσίων υπαλλήλων και των συνταξιούχων που θεωρούν εξασφαλισμένο το εισόδημά τους. Πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι η διαίωνηση της επιδημίας και των περιορισμών θα πλήξει θανάσιμα την

Το μοντέλο της παρασιτικής ενσωμάτωσης στη διεθνή οικονομία, που οδήγησε στον υπέρμετρο δανεισμό και την αποκλειστική σχεδόν στήριξη στον τουρισμό, είναι ένα μοντέλο **αντιπαραγωγικό** και πρέπει να αντικατασταθεί από ένα μοντέλο ενδογενούς παραγωγικής ανασυγκρότησης.

ελληνική οικονομία και την **τσέπη** όλων. Τα 800ρια δεν θα συνεχιστούν επ' αόριστον, ούτε οι μισθοί και οι συντάξεις θα παραμείνουν αλώβητες. Και ειδικά για τους νεότερους δεν θα υπάρχει πλέον και η Ευρώπη ως καταφύγιο.

Δυστυχώς, οι αρμόδιοι, παρότι έχουν πάρει σωστές αποφάσεις σε γενικές γραμμές, έχουν αγνοήσει αυτή την ουσιώδη παράμετρο. Και όμως, θα έπρεπε να την τονίζουν αδιάκοπα –κυριολεκτικά **από το πρωί μέχρι το βράδυ**. Προσωπικώς, το επαναλαμβάνω χωρίς ανταπόκριση. Να υποθέσω ότι τις δικές μου επιστημονικές τις αγνόησαν επειδή δεν καταγράφονται στους φίλους της κυβέρνησης;

Ή μήπως φοβούνται πως αν θίξουν τέτοια ζητήματα, μπορεί οι πολίτες να ζητήσουν αύριο κάποια ανάλογη συμπεριφορά του κράτους απέναντί τους σε ότι αφορά την οικονομία και τα εισοδήματά τους; **Δηλαδή να ζητήσουν περισσότερα εάν δείξουν υπευθυνότητα σήμερα;**

Ελπίζω ωστόσο τα γρήγορα αντανάκλαστικά που έδειξε η πολιτεία, και η υπευθυνότητα που επέδειξε το μεγαλύτερο μέρος των Ελλήνων, να συμπεριλάβουν και αυτή τη ουσιαστική παράμετρο: **Μένουμε σπίτι σήμερα για να έχουμε δουλειά και εισόδημα αύριο!**

Ένα θέμα που δεν αντιμετωπίζεται με την πρέπουσα προσοχή...

Μεταναστευτικό και κορωνοϊός

Του Βασίλη Στοϊλόπουλου

Μπορεί εδώ και μερικές εβδομάδες ο κορωνοϊός, με την τραγικότητα και επιθετικότητα που τον διακρίνει, να προκαλεί πρωτοφανείς καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και κατά συνέπεια να μονοπωλεί το παγκόσμιο ενδιαφέρον, εκτοπίζοντας από τα ΜΜΕ και το μεταναστευτικό. Όμως, η βαριά σκιά της σοβούσας πανδημίας και ο αναγκαστικός κοινωνικός αυτοπεριορισμός όσο και να διαρκέσουν δεν πρόκειται να εξαφανίσουν ένα θέμα που πανθομολογουμένως θεωρείται πρώτης τάξεως εθνικό ζήτημα για την Ελλάδα και που μέχρι πρότινος ήταν ο μεγαλύτερος βραχνάς της κυβέρνησης Μητσοτάκη. Ούτε ασφαλώς να εξαλείψουν τον δυναμικό και μακρόχρονο χαρακτήρα που το διακρίνει. Γιατί δεν είναι μόνο:

- τα θαλάσσια σύνορά μας που παραμένουν ακόμα ορθάνοιχτα στις συνεχιζόμενες παράνομες μεταναστευτικές ροές (3.500 μόνο αφίξεις τον Μάρτιο εν μέσω κορωνοϊού),
- η διακηρυγμένη κυβερνητική βούληση για την κατασκευή και άμεση λειτουργία δεκάδων μεταναστευτικών δομών σε όλη τη χώρα,
- οι πρόσφατες αμφιλεγόμενες συμφωνίες κυβέρνησης και Ε.Ε. για τη μελλοντική εγκατάσταση στην Κρήτη όσων μεταναστών θα έρχονται μελλοντικά από την Αφρική μέσω Λιβύης,
- η συνεχιζόμενη σιωπηρή διασπορά χιλιάδων μεταναστών στην ηπειρωτική χώρα και η «εξαφάνισή» τους στις μεγαλουπόλεις, κυρίως σε γειτονίες της Αθήνας, που αλλάζουν πληθυσμιακή σύνθεση.

Αργά ή γρήγορα, ο ακόμα ανεμπόδιστα ελαύνων κορωνοϊός θα αποκτήσει και μια άλλη διάσταση που ακόμη δεν της δίνεται η πρέπουσα σημασία. Τότε που ο κορωνοϊός θα συναντηθεί στις γειτονίες της Αθήνας με μεγάλους πληθυσμούς μεταναστών όπου, όπως λέγεται, ουσιαστικά τα κυβερνητικά μέτρα απαγόρευσης κυκλοφορίας δεν ακολουθούνται όπως θα έπρεπε. Κυρίως όμως όταν, αργά ή γρήγορα, η ραγδαία εξάπλωση του κορωνοϊού φτάσει στα υπερπλήρη, αφρούρητα, απροστάτευτα και σε τρισάθλια κατάσταση Κέντρα Υποδοχής και Πιστοποίησης (ΚΥΤ) μεταναστών. Σε περιοχές δηλαδή μεγάλου συνωπισμού, όπου εκ των πραγμάτων υπάρχει αδυναμία οποιασδήποτε μορφής κοινωνικού αυτοπεριορισμού και οι οποίες ουσιαστικά παραμένουν χωρίς τις στοιχειώδεις υγειονομικές υπο-

θα ήταν καταστροφικό αν η κυβέρνηση εκλαμβάνει τον συγκυριακό κοινωνικό αυτό-εγκλεισμό της ελληνικής κοινωνίας λόγω κορωνοϊού σαν μια μεγάλη ευκαιρία να επιβάλει τάχιστα όσα δεν θα μπορούσε να διανοηθεί αν ο ελληνικός λαός είχε τη δυνατότητα να αντιδράσει...

δομές. Το ενδεχόμενο πάντως πρόκλησης πανικού, όχι μόνο μεταξύ των μεταναστών, αλλά και των γηγενών δεν μοιάζει και τόσο εξωπραγματικό. Ο εντοπισμός των πρώτων 20 κρουσμάτων στον καταυλισμό μεταναστών στη Ριτσώνα φαίνεται πως θα είναι μόνο η αρχή.

Αυτή η υποβάθμιση του θέματος όμως δεν σημαίνει πως κάποιοι εκτός Ελλάδας δεν ανησυχούν –ανεξάρτητα για ποιους λόγους– για ένα τέτοιο καταστροφικό ενδεχόμενο. Σχεδόν καθημερινά, μεγάλη μερίδα του γερμανικού Τύπου έχει σαν βασικό θέμα τη Μόρια και τον κορωνοϊό, κατηγορώντας ως συνήθως την Ελλάδα, αλλά και καυτηριάζοντας την αδυναμία της «Ευρώπης των αξιών» να βρει μια λύση στο προσφυγικό/μεταναστευτικό που ταλανίζει την Ευρώπη εδώ και πέντε χρόνια. Μάλιστα, το «Συμβούλιο ειδικών γερμανικών ιδρυμάτων για ενσωμάτωση και μεταναστευση» (SVR) προειδοποιεί για επικείμενη «ανθρωπιστική καταστροφή» στα ελληνικά νησιά επισημαίνοντας τον κίνδυνο η πολιτική ασύλου της Ευρώπης «να καταπλακωθεί από την πανδημία του κορωνοϊού». Καλεί μάλιστα μια «συμμαχία προθύμων», αποτελούμενη από τη Γερμανία και άλλες χώρες, να υποδεχτούν το συντομότερο όλους τους «χρήζοντες προστασίας» και να αδειάσουν όλα τα ΚΥΤ. Βέβαια δεν είχε γίνει ακόμα γνωστό ότι από την περασμένη Δευτέρα η απαγόρευση εισόδου στη γερμανική επικράτεια επεκτάθηκε και σε όσους αιτούνται άσυλο στη Γερμανία, χωρίς μάλιστα να υπάρξει η παραμικρή διαμαρτυρία από τις διάφορες προσφυγικές ΜΚΟ. Ακόμη, το SVR ανησυχεί ότι «μετά την κρίση στα χερσαία ελληνοτουρκικά σύνορα πολύ σύντομα η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική θα

κληθεί να αντιμετωπίσει ξανά μια κλιμάκωση του μεταναστευτικού, για την οποία σε επίπεδο υποδομών ακόμη μέχρι τώρα δεν έχει προετοιμαστεί ικανοποιητικά».

Το ενδεχόμενο εξαπλώσης του κορωνοϊού στα ΚΥΤ της Ελλάδας δεν θα μπορούσε να αφήσει όμως αδιάφορο και τον εμπνευστή του ισχύοντος ακόμα μεταναστευτικού νηπλ Μέρκελ – Ερντογάν από τον Μάρτιο του 2016. Τον Ελβετό Γκέραλντ Κνάουρ που προτείνει την άμεση εκκένωση των ΚΥΤ καθώς όπως τονίζει «από υγειονομικής άποψης η κατάσταση εκεί είναι καταστροφική και θα πρέπει να διευκολυνθεί η μεταγκατάστασή τους σε άλλες περιοχές», χωρίς να διευκρινίζει όμως σε ποιες περιοχές της Ελλάδας ή της Ευρώπης.

Όποιες και να είναι όμως οι εξελίξεις με την πανδημία τις επόμενες εβδομάδες και μήνες, θα ήταν καταστροφικό αν η κυβέρνηση Μητσοτάκη εκλαμβάνει τον συγκυριακό κοινωνικό αυτοεγκλεισμό της ελληνικής κοινωνίας λόγω κορωνοϊού σαν μια μεγάλη ευκαιρία να επιβάλει τάχιστα, στη βάση του «Μεταναστευτικού Συμφώνου» του ΟΗΕ που υπέγραψε η κυβέρνηση Τσίπρα, όσα δεν θα μπορούσε να διανοηθεί αν ο ελληνικός λαός είχε τη δυνατότητα να αντιδράσει. Ο κορωνοϊός κάποια στιγμή στους επόμενους μήνες θα νικηθεί και το μεταναστευτικό θα επανέλθει δριμύτερα στην επικαιρότητα. Η επιτυχής αντιμετώπιση της υποκινούμενης από την Τουρκία μαζικής εισόδου μεταναστών από τα χερσαία σύνορα του Έβρου είναι το παράδειγμα που πρέπει να εφαρμοστεί για όλη την ελληνική επικράτεια.

Η Λιβύη, οι μετανάστες και η επιχείρηση «Ειρήνη»

Η Ε.Ε. συμφώνησε τελικώς να διεξάγει την αεροναυτική επιχείρηση «Ειρήνη» για την επιβολή του εμπάργκο όπλων στη Λιβύη. Πρόκειται ασφαλώς για μια ιδιαίτερα θετική για την Ελλάδα εξέλιξη. Καθώς οι δυνάμεις του στρατηγού Χάφταρ ενισχύονται από τα χερσαία σύνορα με την Αίγυπτο, είναι προφανές ότι η επιχείρηση «Ειρήνη» πλήττει ουσιαστικά τον Σάρατζ και τον πάτρωνά του, την Τουρκία.

Ήδη τις προηγούμενες μέρες, μια γαλλική φρεγάτα με τη συνεπικουρία και μιας ελληνικής, υποχρέωσε ένα τουρκικό πλοίο που κατευθυνόταν στη Λιβύη να επιστρέψει στην Τουρκία. Το πλοίο εικάζεται πως μετέφερε αντιαεροπορικό υλικό και ανταλλακτικά προς επιδιόρθωση και αντικατάσταση των τουρκικών αντιαεροπορικών συστημάτων που κατέστρεψαν οι δυνάμεις του Χάφταρ το προηγούμενο διάστημα. Δεν ξέρουμε αν ο Χάφταρ διαθέτει επαρκείς δυνάμεις και οργάνωση για να καταλάβει μια μεγάλη πόλη όπως η Τρίπολη, σε κάθε περίπτωση, όμως, οι τελευταίες αυτές εξελίξεις στενεύουν τον κηλοϊό γύρω από τις δυνάμεις του Σάρατζ και των στρατιωτών και μισθοφόρων της Τουρκίας που τον στηρίζουν.

Το αρνητικό της όλης υπόθεσης, βέβαια, είναι η υποχρέωση που ανέλαβε η Ελλάδα να διαθέσει ένα λιμάνι για την αποβίβαση τυχόν μεταναστών που θα περισυλλέξουν τα πλοία που θα συμμετέχουν στην επιβολή του εμπάργκο. Η εξέλιξη αυτή ήταν μάλλον αναμενόμενη, καθώς η Ελλάδα είναι ίσως η μόνη χώρα που πραγματικά **καίγεται** να γίνει η επιχείρηση αυτή. Ενδεχόμενη πτώση του Σάρατζ θα επιφέρει και τη ντεφάκτο ακύρωση του τουρκολβητικού μνημονίου, οπότε η Ελλάδα ανέλαβε να φορτωθεί αυτό που αρνήθηκαν να δεχθούν άλλες χώρες, όπως η Ιταλία, προκειμένου να αρθούν οι επιφυλάξεις κάποιων χωρών, που δεν ήθελαν η επιχείρηση αυτή να καταλήξει σε επιχείρηση διάσωσης μεταναστών. Για να αποφευχθεί αυτό το ενδεχόμενο, πάντως, προβλέπεται τα πλοία να επιχειρούν δυτικότερα της Λιβύης, στα νότια της Κρήτης.

Η ολιγωρία των ελληνικών κυβερνήσεων στο θέμα της Λιβύης μάς έχει φέρει προ τετελεσμένων. Για να αποφευχθεί μια νέα «Μόρια» στην Κρήτη, θα πρέπει, πάντως, να πιεστούν και ο Χάφταρ, με το κοινοβούλιο που εδρεύει στο Τομπρούκ, να επιτηρούν τα λιβυκά παράλλα, ώστε να αποτραπεί ένα νέο κύμα μεταναστευτικών ροών. Άλλωστε, αυτοί είναι και οι πρώτοι που επιθυμούν την επιτυχία της επιχείρησης. Ελπίζουμε η ελληνική διπλωματία να έχει ζητήσει –και λάβει– τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις εκ μέρους των.

Νικόλας Δημητριάδης

Τι πιστεύουν οι Έλληνες...

Το φαντασιακό των Ελλήνων αδηλάζει, σύμφωνα με έρευνα της «Διανέοσις»

Τον Μάρτιο που μας πέρασε, ο ερευνητικός οργανισμός **Διανέοσις** δημοσίευσε την πανελλαδική έρευνα που διεξήγαγε στα τέλη του 2019 για το τι πιστεύουν οι Έλληνες¹. Ερευνώνται μια σειρά ζητημάτων, που δεν εξετάζονται συστηματικά, όπως το δημογραφικό, το μεταναστευτικό, τα εθνικά θέματα, οι σχέσεις με την ΕΕ κ.λπ. Το δεύτερο ενδιαφέρον στοιχείο στην έρευνα της Διανέοσις είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και με αυτό τον τρόπο βλέπουμε πώς εξελίσσονται οι απόψεις των Ελλήνων.

Η Διανέοσις φυσικά δεν είναι ένας ερευνητικός οργανισμός με ουδέτερο ιδεολογικό φορτίο, πρόεδρος της και ιδρυτής της είναι ο βιομήχανος **Δημήτρης Δασκαλόπουλος**. επί οχτώ έτη πρόεδρος του ΣΕΒ (2006-2014).

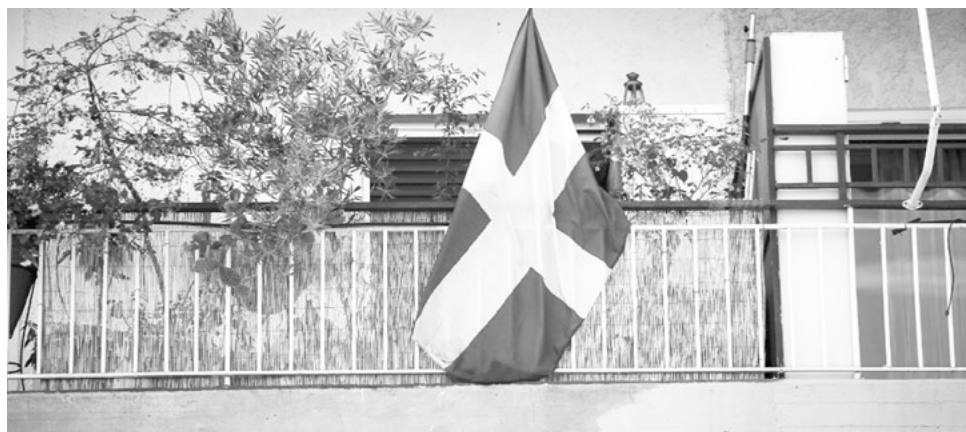
Στο εποπτικό της συμβούλιο συμμετέχουν οι: **Μάρκος Βερέμης** (γνωστός και από τη συμμετοχή του στην επιτροπή της Γιάννας Αγγελοπούλου για το 1821), **Γιάννος Γραμματίδης** (επίτιμος πρόεδρος του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου), **Νικηφόρος Διαμαντούρος**, ακαδημαϊκός, **Αντώνης Τριφύλλης**, τέως διευθυντής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αρθρογράφος του *Βήματος* κ.ά. Είναι ένας ερευνητικός οργανισμός που θα τον κατατάσσαμε στον χώρο του (νεο)φιλελεύθερου δικαιωτισμού.

Ένα αρνητικό σημείο της έρευνας είναι ότι, παρότι δημοσιεύτηκε πολύ πρόσφατα, τα δεδομένα της έχουν συγκεντρωθεί τρεις με τέσσερις μήνες πριν. Δηλαδή πριν το τουρκοβλυστικό σύμφωνο και την κορύφωση της τουρκικής επιθετικότητας στον Έβρο με την «ειρηνική» εισβολή, πριν τα επεισόδια στα νησιά του Β. Αιγαίου για το μεταναστευτικό—προσφυγικό και φυσικά πριν την πανδημία του κορωνοϊού. Παρόλα αυτά, περιέχει στοιχεία ικανά για να δούμε τις ιδεολογικές αλλαγές στις συνειδήσεις των Ελλήνων.

Θα παρουσιάσουμε τα ερωτήματα για τις μεγαλύτερες απειλές που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες, πώς τοποθετούνται για το μεταναστευτικό, τις απόψεις τους στο ερώτημα αν Έλληνας γεννιέσαι ή γίνεσαι, τις απόψεις για κάποιους λαούς. Τα υπόλοιπα (σχέσεις με ΕΕ, μέλλον της ΕΕ, επιπτώσεις μνημονίων κ.λπ.) θα τα παρουσιάσουμε σε ένα ευρύτερο άρθρο.

• **Ποιες είναι οι δύο μεγαλύτερες απειλές για το μέλλον των Ελλήνων;**

Ως πρώτη απειλή, το 36,6% απαντά το **δημογραφικό/μείωση πληθυσμού**, το 21,7% τη **μετανάστευση**, το 15% τις **σχέσεις με την Τουρκία**, το 11,8% την **οικονομική κατάσταση της χώρας**, το 7,2% την

κλιματική αλλαγή, το 4,9% την **παγκοσμιοποίηση** και μόλις το 2,5% την **τρομοκρατία**. Όταν μπορούν να αναφέρουν **δύο απειλές**, το δημογραφικό/μείωση πληθυσμού ανεβαίνει στο 47,1%, η μετανάστευση στο 41,7%, οι σχέσεις με την Τουρκία στο 32,1% η οικονομική κατάσταση στο 22,4%, η κλιματική αλλαγή στο 15,8%, η παγκοσμιοποίηση στο 8,6% και η τρομοκρατία στο 6,4%. Ως προς την **ηλικία των ερωτώμενων**, οι 17 έως 24 ετών είναι αυτοί που ανησυχούν περισσότερο για τις σχέσεις με την Τουρκία, αφού ως πρώτη απειλή την αναφέρει το 22,4% και έπειτα η ηλικιακή ομάδα 25-39, 18,9%· στην ηλικιακή ομάδα 40-54 πέφτει στο 8% και ανεβαίνει και πάλι στις ηλικιακές ομάδες 55-64, 14% και 65+18%. Ως προς το **τι ψηφίζουν**, οι ψηφοφόροι της ΝΔ ανησυχούν λιγότερο από αυτούς του Σύριζα για τις σχέσεις με την Τουρκία (15% έναντι 18%), του ΚΙΝΑΛ περισσότερο 20,8%, του ΚΚΕ λιγότερο 10,3% και του ΜέΡΑ25 καθόλου, 0%! Αν ερωτούνταν μετά τα γεγονότα στον Έβρο, το ποσοστό αυτών που θεωρεί ως απειλή τις σχέσεις με την Τουρκία θα ήταν πολύ υψηλότερο. Στις άλλες απαντήσεις να κρατήσουμε ότι το **δημογραφικό** και η **μετανάστευση** ήταν οι δύο σημαντικότερες απειλές, σε αντίθεση με την οικονομική απειλή που υποχωρεί.

• **Κατά την εκτίμησή σας, Έλληνας γεννιέσαι ή γίνεσαι;**

Το 54,2 % απαντά ότι **Έλληνας γεννιέσαι** και το 39,3% ότι **γίνεσαι**, ενώ το 6,5% αρνείται να τοποθετηθεί, δηλαδή βλέπουμε ξεκάθαρο προβάδισμα υπέρ της άποψης πως Έλληνας γεννιέσαι. Το ίδιο ερώτημα είχε τεθεί και τον **Δεκέμβριο του 2016**, τότε είχε ελαφρύ προβάδισμα η άποψη Έλληνας γίνεσαι (48,3% έναντι 47,2%). Ως προς την **οικονομική κατάσταση** των ερωτώμενων όσοι έχουν εισόδημα κάτω των 500 ευρώ πιστεύουν ότι Έλληνας γεννιέσαι σε ποσοστό 60,9%, εισόδημα από 501 έως 1.000 ευρώ 60,4% και όσο αυξάνεται το μηνιαίο εισόδημα η αποδοχή της άποψης ότι Έλληνας γεννιέσαι μειώνεται σε 55,5% (εισόδημα 1.001-1.500 ευρώ), 47% (εισόδημα 1.501-2.000 ευρώ), 46,1% (εισόδημα

2.001-3.000 ευρώ), 45,7% όσοι έχουν εισόδημα πάνω από 3.000 ευρώ. Ως προς το **τι ψηφίζουν**, οι ψηφοφόροι της ΝΔ συμφωνούν με την άποψη «Έλληνας γεννιέσαι» σε ποσοστό 64,6%, του Σύριζα 42,6%, του ΚΙΝΑΛ 46,9, του ΚΚΕ 26,7%, της Ελληνικής Λύσης 79,7% και του ΜέΡΑ25 20%. Είναι μια θέση που ασπάζονται σε πολύ μεγάλο ποσοστό τα φτωχότερα στρώματα της ελληνικής κοινωνίας, αφού όσοι χαρακτηρίζουν τη θέση ότι δεν τα βγάζουν πέρα οικονομικά, συμφωνούν σε ποσοστό 71,7%.

• **Αν αντιπροσωπεύουν κάτι «καλό» ή «κακό» οι ακόλουθες λέξεις:**

Στη λέξη **Ρώσος** το 51% απαντά «καλό» και το 25,2% «κακό», **πρόσφυγες** «καλό» 40,6% και 43% «κακό», **Εβραίοι** 39,9% «καλό» και 35,1% «κακό», **Αμερικανοί**, 35,5% «καλό» και 46,8% «κακό», **Γερμανοί** 28,5% «καλό» και 55,1% «κακό», **μουσουλμάνοι** 25% «καλό» και 48,5% «κακό», **μετανάστες** 24,5% «καλό» και 57% «κακό», **τέλος Τούρκοι** 19,3% «καλό» και 54,7% «κακό». Η ίδια ερώτηση είχε γίνει και τον **Δεκέμβριο του 2016** και τότε οι Ρώσοι αντιπροσώπευαν κάτι «καλό» σε ποσοστό 77,4%, δηλαδή πτώση 26 μονάδων μέσα σε τρία χρόνια. Οι στενές ρωσοτουρκικές σχέσεις των τελευταίων χρόνων αντανακλούν στην πτωτική εικόνα των Ρώσων. Και στις υπόλοιπες κατηγορίες βλέπουμε πτώση από 4 μονάδες Εβραίοι έως 14 μονάδες οι Αμερικάνοι, δηλαδή ενισχύονται τα αισθήματα καχυποψίας έναντι των άλλων ή συνειδητοποιείται ότι κανείς δεν πρόκειται να μας σώσει.

• **Απόψεις για τη μετανάστευση και πώς πρέπει να αντιμετωπιστούν οι παράνομοι μετανάστες.**

Στη θέση ότι **ο αριθμός των μεταναστών στη χώρα μας είναι υπερβολικά μεγάλος** το 92% συμφωνεί ή μάλλον συμφωνεί (Σ ή ΜΣ), στη θέση ότι **ο αριθμός των μεταναστών αυξάνει την εγκληματικότητα** το 74,4% Σ ή ΜΣ, ότι **αυξάνει την ανεργία** το 60,3% Σ ή ΜΣ, ότι **εμπλουτίζει τον πολιτισμό μας** το 28,2% Σ ή ΜΣ, ότι έχει **θετική οικονομική επίπτωση** το 28,1% Σ ή ΜΣ και ότι **βοηθά στην επίλυση του δημογραφικού** το 24,6% Σ ή ΜΣ. Είναι χαρακτη-

ριστικό ως προς την πρώτη θέση (ο αριθμός των μεταναστών είναι υπερβολικά μεγάλος) ότι έχει υψηλά ποσοστά τόσο μεταξύ των ψηφοφόρων της **ΝΔ** όσο και του **Σύριζα** (93,5% και 91,1%), ενώ και στους ψηφοφόρους του ΚΚΕ (82%) και ΜέΡΑ25 (87,3%) είναι υψηλό. Στα αξιοσημείωτα ότι στη θέση **οι μετανάστες εμπλουτίζουν τον πολιτισμό μας** (24,6% συμφωνεί/μάλλον συμφωνεί, 74,1 διαφωνεί/μάλλον διαφωνεί στο σύνολο) στους ψηφοφόρους των τριών αριστερών κομμάτων της Βουλής η εικόνα αλλάζει το 41,4% των ψηφοφόρων του Σύριζα Σ ή ΜΣ, οι ψηφοφόροι του ΚΚΕ είναι διχασμένοι, 50% Σ ή ΜΣ και οι ψηφοφόροι του ΜέΡΑ25 Σ ή ΜΣ σε ποσοστό 70,9%.

Στο ερώτημα **τι πρέπει να γίνει με τους παράνομους μετανάστες** που βρίσκονται στη χώρα μας το 29,6% απαντά **να προωθηθούν στη χώρα επιλογής τους**, το 27,9% προτείνει **άμεση απέλαση**, το 21,2% **να παραμείνουν σε κέντρα κράτησης ώστε να προωθηθούν έπειτα στη χώρα τους**, το 16,4% απαντά **να ενσωματωθούν σταδιακά υπό προϋποθέσεις** και μόλις το 3,2% **να ενσωματωθούν πλήρως στην ελληνική κοινωνία**. Στο ίδιο ερώτημα τον **Απρίλιο του 2015** οι απαντήσεις ήταν οι εξής: 38,6% να προωθηθούν στη χώρα επιλογής τους, 18,7% άμεση απέλαση, 17% παραμονή σε κέντρα κράτησης και μετά προώθηση στη χώρα τους, 23% να ενσωματωθούν σταδιακά υπό προϋποθέσεις και 1,8% να ενσωματωθούν πλήρως στην ελληνική κοινωνία. Η μείωση του ποσοστού της απάντησης να προωθηθούν στις χώρες που επιθυμούν είναι αναγνώριση ότι αυτή η βολική λύση για την Ελλάδα και τους μετανάστες πια δεν είναι εύκολη μετά το κλείσιμο των βόρειων συνόρων μας.

Τέλος, ως προς την **οικονομική κατάσταση**, οι ευπορότεροι ενστερνίζονται πιο «φιλόανθρωπες» θέσεις: το 25,9% όσων δηλώνουν ότι ζουν άνετα στηρίζουν τη θέση να ενσωματωθούν σταδιακά υπό προϋποθέσεις, στον αντίποδα, όσοι δεν τα βγάζουν πέρα συμφωνούν με αυτήν τη θέση σε ποσοστό 10,1%, ενώ αυτή η κατηγορία συμφωνεί σε ποσοστό 39,4% με τη θέση περί άμεσης απέλασης.

Η έρευνα της Διανέοσις εμπεριέχει έναν πλούτο στοιχείων για τις στάσεις των Ελλήνων, αλλά θα μπορούσαμε να βγάλουμε κάποια κεντρικά συμπεράσματα: Τα βασικά προβλήματα που απασχολούν τους Έλληνες είναι το **τρίπτυχο δημογραφικό - μετανάστευση - Τουρκία** και όσο φτωχότερα είναι τα οικονομικά στρώματα τόσο πιο καθαρά αρνητική στάση έχουν πάνω σε αυτά, ενώ η στάση τους αμβλύνεται όσο ανεβαίνουμε οικονομική τάξη.

¹ Διανέοσις, «Τι πιστεύουν οι Έλληνες το 2020», <https://www.dianeosis.org>

Η διαμάχη για τον Μανόλη Γλέζο

...μέσα μου μιλούν χιλιάδες στόματα
Που κάποτε φώναζαν οργισμένα στον ήλιο
Μια γενιά που έψελνε τα δικαιώματά της
Κουνώντας λάβαρα πανηγυριού σειώντας σπαθιά
Γράφοντας στίχους εξαισίους μιας πρώτης νεότητας
Ποτίζοντας τα σπαρτά με περίσσιο αίμα...

Κλείτος Κύρου, Κραυγές της νύχτας

Σήμερα, εμείς, μετά από εκατό χρόνια εμφυλίων που τσάκισαν τον ελληνισμό, και τον οδήγησαν στη σημερινή παρακμή του, τιμούμε εκείνους που αγωνίστηκαν και υποκλινόμαστε μπροστά τους.

Του Γιώργου Καραμπελιά

Είχα αρχίσει να γράφω κάποιες σκέψεις για τον Μανόλη Γλέζο, θέλοντας να τιμήσω έναν αγωνιστή και φίλο, με τον οποίο κάναμε μαζί ένα μεγάλο μέρος της διαδρομής της πρόσφατης ιστορίας μας. Έναν άνθρωπο με τον οποίο βρεθήκαμε μαζί στη δεκαετία του 1970, προσπαθώντας να διαμορφώσουμε μια κοινωνικά ριζοσπαστική και πατριωτική πολιτική πρόταση προς την ελληνική κοινωνία. Με έναν άνθρωπο που, μετά τη δεκαετία του 1990, συμπορευτήκαμε ενάντια στη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και την παράδοση του Οτσαλάν, ή για την αποτροπή της παράδοσης της Κύπρου στην Τουρκία με το σχέδιο Ανάν. Τέλος, στην τελευταία περίοδο, στα αντιμνημονιακά χρόνια, απέναντι στον στραγγαλισμό της πατρίδας μας, καθώς και για τη διεκδίκηση των γερμανικών αποζημιώσεων. Δεν συμφωνούσαμε πάντα και άλλοτε βρισκόμαστε κοντά, άλλοτε μακρύτερα. Αλλά πάντοτε εκτιμούσα την ειλικρίνεια των προθέσεων του, και πιστεύω ότι αυτό ήταν αμοιβαίο. Καθώς λοιπόν δεν ήθελα να μείνω στις προσωπικές αναφορές, μέσα σε έναν ορυμαγδό σχετικών κειμένων και νεκρολογιών, σκόπευα να επιμείνω στη **γενιά** του, τη σημασία της για τον τόπο και την τραγικότητά της (Και σχετικά με αυτό θα επανέλθω.)

Ωστόσο, ένα άκρως ανάρμοστο, και προσβλητικό στη μνήμη του, σχόλιο που απεστάλη στη μικρή νεκρολογία που δημοσιεύσαμε στην ιστοσελίδα του *Άρδην*, με έκανε να αλλάξω ρότα και αποφάσισα να μεταβάλω το κείμενό μου σε μία «απάντηση» σε αυτό το σχόλιο, το οποίο και αναπαράγω:

Προφανώς και αδιαμφισβήτητα, μεγάλη μορφή στη νεότερη ελληνική ιστορία αλλά, εκ του βίου και της πολιτείας του, χαρακτήρας απόλυτος, με συμπεριφορά ενίοτε αλτρουιστική και άλλοτε διχαστική, μένει στην ιστορία ως προσωπικότητα δογματικά στρατευμένη πρώτα στο συμφέ-

ρον της ιδεολογίας (του) παρά στο όφελος του Έθνους. Οι Έλληνες του χρωστάνε σαφώς ευγνωμοσύνη για την υφαρπαγή της ναζιστικής σημαίας από την Ακρόπολη, καθώς η μετέπειτα πορεία του βασίστηκε κυρίως στην «εξαργύρωση» των ευσήμων/ενσήμων από την πράξη εκείνη. Αλλά και ο ίδιος μας χρωστούσε μια απάντηση για το τί ακριβώς έγινε εκείνο το φεγγαρόλουστο βράδυ της ώστε -έκτοτε- η ηρωική πράξη να μην γίνεται καπηλεία των διαφόρων «επιτήδειων». Ελπίζω να μην προσβάλλω την μνήμη του εκλιπόντος ο οποίος ως «αριστερός» ίσως να ενοχλούνταν καθώς επικαλούμαι τον Θεό, αλλά εμείς οι Έλληνες και Χριστιανοί Ορθόδοξοι είθισται σε αυτές τις περιπτώσεις να λέμε: Θεός σ'χωρέστον, αιωνία του η μνήμη και ο νεκρός δεδικαίωται!

(αν εμφανίσετε το παραπάνω σχόλιο, κάτι το οποίο ομολογουμένως δεν αναμένεται...)"

Υπογραφή: R1100RA@gmail.com

Αποφάσισα να ασχοληθώ με αυτό το σχόλιο, όχι γιατί πιστεύω ότι έχρηζε απαντήσεως, υπό κανονικές συνθήκες, αλλά επειδή γνωρίζω πως ανάλογες απόψεις και φήμες κυκλοφορούν ευρέως. Και, μέσα από την αντίθεση του μεγαλύτερου μέρους των Ελλήνων για τη σημερινή κατάντια της ελληνικής Αριστεράς, τα σκάγια παίρνουν και τον Μανόλη Γλέζο. Σκοπεύουν εν τέλει αυτό που εκείνος κατ' εξοχήν εκπροσωπεί, την παλιά **αγωνιστική διαδρομή** της Αριστεράς -όσο και αν ήταν μο-

νόπλευρη και υπονομευμένη από τον σοβιετισμό- και κατ' επέκταση κάθε αγωνιστική παράδοση. Καθόλου τυχαία εμφανίστηκε ακόμα και ο χρυσαυγίτης **Χρήστος Παππάς** -ναι, αυτός με τη γερμανική στολή- για να γράψει: «Πέθανε ο Γλέζος... και σαν σήμερα 30 Μαρτίου του 1952 εκτελέστηκε ο Μπελογιάννης. Κάθαρση». Με την ευκολία μάλιστα της διαδικτυακής ύβρεως διαδίδονται και αναπαράγονται, ως μη όφειλαν, ειδικά αυτές τις ημέρες, απύθμενες φασιστοειδείς βλακειές.

Το προαναφερθέν «σχόλιο» προσπαθεί να περάσει με συγκεκριμένο τρόπο τις αντίστοιχες αθλιότητες, αλλά και με περίσσιο θράσος, όταν πρόκειται για μια νεκρολογία. Και παρά την ενδόμυχη επιθυμία του «σχολιαστή» να μην το αναρτήσουμε, μπροστά στην ύβρη που διαπράττει -όπως εμφανίζεται από την πεποίθησή του ότι δεν πρόκειται να το κάνουμε-, το δημοσιεύουμε. Για να καταδει-

χθεί, εκτός των άλλων, και το πόσο πιστεύει ένας, κατά δήλωσίν του, «χριστιανός ορθόδοξος»(!) στο «ο αποθανών δεδικαίωται» που αναφέρει. Η **εμπάθεια** και η **εμφυλιοπολεμική** του διάθεση δεν κρύβεται. Βιάστηκε να εξεμέσει χολή.

Το χαρακτηριστικότερο από τα αναρίθμητα ατοπήματα του σχολίου, που αποκαλύπτει και την ιδεολογική του προέλευση, είναι το περί «**υφαρπαγής**» της γερμανικής σημαίας, λέξη που μόνο σε Γερμανό ναζι αρμόζει και όχι βέβαια σε «**Έλληνα** χριστιανό ορθόδοξο». Γιατί, αν έχει ακόμα νόημα η ελληνική γλώσσα, η λέξη «υφαρπαγή» ενέχει αρνητική σημασιοδότηση. Δηλαδή, **κακώς** κατεβάστηκε, διά «**υφαρπαγής**» η **γερμανική σημαία** από τον ιερό χώρο-σύμβολο του ελληνισμού, την Ακρόπολη! Προφανώς, κάποια ανομολόγητη σχέση πρέπει να διατηρεί ο συγγραφέας με την «υφαρπαγεία» σημαία.

Εν τέλει, προφανές και σύμφωνα με τους κανόνες όχι μόνο της Ορθοδοξίας αλλά και της πλέον στοιχειώδους ανθρωπίνης ευπρέπειας είναι πως, όποια αποτίμηση και αν κάνει κανείς για τον Μανόλη Γλέζο και την προσφορά του, αυτή δεν μπορεί να γίνει πάνω από το φέρετρό του, και ανήκει στη δικαιοδοσία της ιστοριογραφίας και μιας συζήτησης σε χρόνο ουδέτερο και όχι συναισθηματικά φορτισμένο. **Σήμερα, εμείς**, οι μετέχοντες του ελληνικού τρόπου, υποκλινόμαστε μπροστά σε έναν **μεγάλο Έλληνα**, τελεία και παύλα - εξάλλου, η συντριπτικά κυρίαρχη πλευρά του έργου του είναι **θετική**.

Αλλά, για να προχωρήσου-

Η μεγάλη διαχωριστική γραμμή υπήρξε μία και μόνη. Ποιοι ποδήμησαν τους κατακτητές και ποιοι συντάχθηκαν μαζί τους. Ποιοι υπήρξαν πατριώτες και ποιοι εμήδισαν...

με στα γενικότερα θέματα που αναδεικνύονται. Μέσα στη μεγάλη πλανητική δίνη που παρέσυρε τους Έλληνες στη δεκαετία του 1940 -σφραγίζοντας ανεξίτηλα και εκείνες που έπονται-, χωρίζοντας δραματικά τους Έλληνες, υπήρχε άραγε κάποιος άλλος δρόμος τον οποίο κάποιοι άλλοι ακολουθούσαν; Μπορούσε κανείς να αποφύγει να συνταχθεί με τη μία ή άλλη πλευρά αυτής της τιτάνιας, με πλανητικές διαστάσεις, σύγκρουσης, μέσα από την οποία όλοι οι ενεργοί και παθιασμένοι άνθρωποι διοχέτευαν τις αγωνίες και τους πόθους τους, πιασμένοι στον αμείλικτο τροχό της Ιστορίας;

Οι πιο σπουδαίες μορφές του ελληνισμού, ανάμεσά τους και ο Μανόλης Γλέζος, ρίχτηκαν με όλες τις δυνάμεις τους στην υπεράσπιση της πατρίδας τους. Ο καθénas από το δικό του μετερίζι και με τις ιδεολογικές του ροπές, ακόμα και εμμονές. Η μεγάλη διαχωριστική γραμμή υπήρξε **μία και μόνη**. Ποιοι πολέμησαν τους κατακτητές και ποιοι συντάχθηκαν μαζί τους. Ποιοι υπήρξαν **πατριώτες** και ποιοι **εμήδισαν**. Κι αυτό γιατί γνωρίζουμε εν τέλει πως, μέσα στην αντάρα μιας μεγάλης σύγκρουσης όπου ο ένας τράβηξε «για την Ανατολή και ο άλλος για τη Δύση» -όπως τραγουδάει ένας άλλος μεγάλος της γενιάς του Γλέζου, ο **Μίκης Θεοδωράκης**-, δεν υπήρχε άλλος δρόμος.

Σήμερα, εμείς, μετά από εκατό χρόνια εμφυλίων που τσάκισαν τον ελληνισμό, και τον οδήγησαν στη σημερινή παρακμή του, τιμούμε εκείνους που αγωνίστηκαν και υποκλινόμαστε μπροστά τους. Τιμούμε τον **Αντώνη Περρίκο** της ΠΕΑΝ που ανατίναξε τα γραφεία της ναζιστικής ΕΣΠΟ, όπως τιμούμε τον πρωτοκαπετάνιο **Άρη Βελουχιώτη** που βγήκε πρώτος στο βουνό, αλλά και τον συμμαχητή-αντίπαλό του **Ναπολέοντα Ζέρβα**. Γιατί θέλουμε να αφήσουμε πίσω μας τον διχασμό, άσχετα και πέρα από τις όποιες προτιμήσεις μας.

Έτσι τιμούμε και τον **Μανόλη Γλέζο**, ένα σύμβολο αγώνα και ενότητας, σε όλους τους μεγάλους αγώνες του έθνους μας, εδώ και ογδόντα χρόνια. Έναν άνθρωπο

Εποικισμός και «δοσίματα»

Η διαχρονική ταυτότητα του τουρκικού επεκτατισμού!

Του Δημήτρη Ναν.Γιαννάτου

που σφράγισε την ιστορία του νεότερου ελληνισμού, έναν πατριώτη, σύμβολο αντιστασιακού πνεύματος. Και για όσους τον γνώριζαν και υπήρξαν φίλοι του, κάτι ακόμα πιο σπάνιο στις μέρες μας, έναν άνθρωπο με ήθος, παρότι αναμειγμένος στο πιο ψυχοφθόρο άθλημα, την πολιτική. Έναν άνθρωπο που πάσχιζε να κάνει την ίδια τη ζωή του ένα πρότυπο, «ένα έργο τέχνης». Εξάλλου –και αξίζει να το υπογραμμίσουμε, σήμερα που διάφοροι θα σπεύσουν να εξαγάγουν πολιτική υπεραξία από τον θάνατό του–, υπήρξε ο **μόνος** επώνυμος της Αριστεράς που είχε το θάρρος, μετά το τέλος της περιπέτειας στην οποία μας έριξαν ο Τσίπρας, ο Βαρουφάκης και η παρέα του, να ζητήσει ΣΥΓΓΝΩΜΗ από τον ελληνικό λαό.

Όσο για τους υβριστές του, ελπίζω να αποτελέσουν το αρνητικό παράδειγμα για το τι **δεν πρέπει να κάνουμε** σήμερα. Έγκλειστοι, ας γονατίσουμε νοερά μπροστά στη σορό ενός μεγάλου ανθρώπου μιας **μεγάλης γενιάς** που τελειώνει μαζί με τους τελευταίους εκπροσώπους της. Και το μόνο που θα έπρεπε να εμπνέουν στους νεότερους είναι το **«άμες δε γ' εσόμεθα πολλώ κάρρονες»**. Να κρατήσουμε έστω ένα μέρος της αγωνιστικότητας και του σθένους τους και να πάμε ένα βήμα πάρα πέρα, μια και Αριστερά και Δεξιά τα κάνανε μαντάρα, να ενώσουμε επί τέλους ένα έθνος που απειλείται με ιστορική έκλειψη.

Όσοι πυροβολούν τον Μανόλη Γλέζο, δεν το κάνουν μόνο λόγω ιδεολογικής τύφλωσης, αλλά πυροβολούν κατά βάθος την ανάγκη του έθνους μας για **ενότητα**. Γιατί ο Μανόλης, πέρα από την παράταξη στην οποία βρισκόταν, συμβόλιζε για όλους το αντιστασιακό πνεύμα του ελληνισμού και την ενότητα του έθνους. Αυτή ήταν και η βαθύτερη επιθυμία και επιδίωξή του, και ο θάνατός του, στις σημερινές δύσκολες συνθήκες, ξεσηκώνοντας ένα πάνδημο κύμα αλληλεγγύης, αποτελεί έναν ακόμα σημαντικό αρμό σε αυτή την ενότητα. **Πέτυχε** αυτό που ήθελε πάντα, να μεταβάλει και τον θάνατό του σε μια πολιτική ενέργεια, πράξη ήθους και πατριωτισμού. Έτσι ολοκλήρωσε το έργο τέχνης που σμίλεψε σε(με) όλη του τη ζωή.

Στις μέρες μας, με την τουρκική επίθεση στα σύνορα του Έβρου, θυμάμαι ακόμα περισσότερο τον καθηγητή μου **Νεοκλή Σαρρή!** Νιώθω τυχερός που τον είχα καθηγητή στο Πάντειο. Αξέχαστος και σοφός! Νομίζω ο πιο εμπειροπαιστωμένος οσμηνολόγος-τουρκολόγος που έβγαλε η χώρα μας! Ως Έλληνας της Πόλης, είχε τη βιωματική και βέβαια και την επιστημονική επάρκεια, να μας μυήσει στην ιδιαίτερη ταυτότητα της οσμηνο-τουρκικής πραγματικότητας και πολιτικής.

Συχνά, μας υπενθύμιζε το θεμελιώδες λάθος που κάνει η Ευρώπη, ή η Δύση ευρύτερα, όταν χρειάζεται να αναλύσει την πολιτική, γεωπολιτική ή οικονομική συμπεριφορά της Τουρκίας: «...προσπαθούν να κατανοήσουν και να αναλύσουν την Τουρκία με δυτικούς όρους και εργαλεία **ανάλυσης και σκέψης**». Ενώ, σαφώς για τον καθηγητή, κάθε ενέργεια της γείτονος, χρειάζεται να τοποθετηθεί και να κατανοηθεί εντός της ιδιαίτερης ανατολικής ιδιοσυστασίας της. Να παρατηρήσουμε τις ρίζες, τις δομές και τη συνακόλουθη νοοτροπία που αποτελεί συστατικό στοιχείο της κρατικής συγκρότησης. Για να δηλώσει χρόνια αργότερα με ένα πικρό, κυνικό υπονοούμενο ότι: «**«Σε λίγα χρόνια οι Τούρκοι θα κάνουν τους Έλληνες να σκέφτονται σαν Τούρκοι και αυτή θα είναι η μεγαλύτερή μας ήπια»**». Ηπια, επειδή θα μάθουμε να «σκεφτόμαστε» οθωμανικά εντέλει, αλλά αυτό θα γίνει με όρους και συντακτικό που θα θέτει η Τουρκία, έχοντας πείσει τις κυρίαρχες ελίτ – αλλά, αλίμονο, και μεγάλο ποσοστό του λαού – ότι οι δικές της προτάσεις και επιχειρήματα είναι η ...κοινή γεωπολιτική λογική και η μοίρα μας.

Και πάλι ο Νεοκλής Σαρρής, μ' ένα παράδειγμα μάς οδηγούσε στην κατανόηση: «**Όταν ένας Τούρκος πολιτικός, έλεγε στον Ανδρέα Παπανδρέου, ότι εμείς είμαστε ανδρόγυνο και τα ανδρόγυνα έτσι μαλώνουν όπως εμείς, η εικόνα σχημάτιζε το ελληνικό πολιτικό σύστημα; Την εικόνα ενός ισότιμου ζευγαριού ανθρώ-**

πων δυικής κουλιούρας, που έχουν διαμάχες και η συνεννόηση ή τα δικαστήρια θα τους βοηθήσουν να βρουν δίκαιη λύση. Στο μυαλό όμως της οσμηνικής οντολογίας και πολιτικής, η γυναίκα είναι κατώτερη από τον άνδρα, με ελάχιστα ή καθόλου δικαιώματα. Και στο ανδρόγυνο αυτό, η γυναίκα είναι η Ελλάδα».

Οι προτελευταίες εξελίξεις, με τις τροχιοδεικτικές βολές για συνεκμετάλλευση στο Αιγαίο και την προοπτική της Χάγης, μοιάζει να δικαιώνουν τον καθηγητή μας και ο κίνδυνος η Ελλάδα να σκέφτεται για το ...γεωπολιτικό ανδρόγυνο με την τουρκική σημειολογία και γλώσσα, να είναι απτός!

Εποικισμός και δοσίματα

Οι δομές του οσμηνικού δεσποτικού μορφώματος και αργότερα κράτους, από τότε που η τουρκμενική νομαδική/ποιμενική φυλή τους εισήλθε στη Μικρά Ασία, το 1231 – καταδικωμένη από μογγολικές επιδρομές – μοιάζει να εκσυγχρονίζονται αλλά εντέλει να διατηρούν βασιικούς μηχανισμούς αναπαραγωγής τους.

Η σκόπιμη μετακίνηση προσφύγων και μεταναστών στη συνοριακή γραμμή του Έβρου, αλλά και στα νησιά μας, είναι φανερό ότι αποτελεί στρατηγικό πολυεργαλείο στα χέρια του **Ερντογάν** για να πείσει Ε.Ε και Ελλάδα και να αποτελέσει ένα ενδιαμέσο στάδιο για τις επιδιώξεις του στη νοτιοανατολική Μεσόγειο. Είναι σημαντικό να νοηματοδοτήσουμε την ενέργεια αυτή, όχι απλά ως έναν ανήθικο, ανορθόδοξο πόλεμο, αλλά

ως μια ισχυρή παράδοση που έρχεται από παλιά και διαποτίζει τη μακράιωνη επεκτατική «προσωπικότητα» της τουρκικής πολιτικής.

Η συγκεκριμένη άσκηση πίεσης και ο επεκτατισμός του Ερντογάν αποτελεί μέρος μιας τυπικής μεθοδολογίας του οθωμανικού-τουρκικού κράτους. Βασικά μέσα της μεθοδολογίας αυτής είναι: η άμεση ή έμμεση αλλοίωση της εθνικής πληθυσμιακής σύνθεσης του εδάφους που κατακτούσε ο σουλτάνος, μέσω του εποικισμού και παράλληλα η οικονομική εκμετάλλευση των πληθυσμών που κατακτούσε ή απειλούσε, μέσω των **«δοσιμάτων»**.

Η αλλοίωση της εθνικής σύνθεσης του πληθυσμού αποτελεί ένα συστηματικό και μόνιμο μέσο της αυταρχικής οθωμανικής διοίκησης και κατάκτησης, ενώ οι εξισλαμισμοί ήταν έκτακτο και έμμεσο. Η επεκτατική-εποικιστική στρατηγική ξεκινά στα μέσα του 14ου αιώνα, επί Ορχάν. Ολόκληρα χωριά που είχαν επαναστατήσει ή αντιπρόκεινταν, ή μια νομαδική φυλή, στέλλονταν σε αναγκαστική μετανάστευση!!! Ο εποικισμός συνδέεται με την εγκατάσταση νομαδικών πληθυσμών σε ιδιαίτερα στρατηγικά σημεία της οθωμανικής περιφέρειας: «**Οι νεύλιδες εγκαθίσταντο σε εύφορα ως επί το πλείστον εδάφη. Πάντα όμως σε νευραλγικής σημασίας σημεία. Τα σημεία αυτά είχαν στρατηγική σημασία και δέσποζαν σε μια ευρύτερη περιοχή. Έτσι τα χωριά που δημιουργούνταν αποτελούσαν παρατηρητήρια από τα οποία ελέγχονταν οι κινήσεις των ντόπιων σε μια κα-**

Κάθε ενέργεια της γείτονος, χρειάζεται να τοποθετηθεί και να κατανοηθεί εντός της ιδιαίτερης ανατολικής ιδιοσυστασίας της. Να παρατηρήσουμε τις ρίζες, τις δομές και τη συνακόλουθη νοοτροπία που αποτελεί συστατικό στοιχείο της κρατικής συγκρότησης...

θορισμένη ακτίνα»¹.

Τα **δοσίματα**, το μπαχτσίσι δηλαδή, είναι η αφαίμαξη χρημάτων, αγαθών ή άλλου οφέλους και αποτελεί μια κυρίαρχη πλευρά της οθωμανικής παρασιτικής οικονομίας. Σε τέτοιο σημείο, που ο Νεοκλής Σαρρής συμπλήρωνε την περιγραφή του δεσποτικού οσμηνοτουρκικού κράτους και της κοινωνικο-οικονομικής του αντανάκλασης με τον όρο, η **δοσιματική διοίκηση**. Η αξίωση και η πίεση του Ερντογάν για επιπλέον χρηματοδότηση από την Ευρώπη, λόγω του προσφυγικού, αποτελεί τον ...εκσυγχρονισμό του δοσίματος και την ανάγκη μιας τονωτικής ένεσης της προβληματικής τουρκικής οικονομίας. Και όπως πάλι μας έλεγε ο αξιοσημείωντος καθηγητής μας: «**Τούρκο είδες, άσπρα θέλει κι άλλον είδες κι άλλα θέλει**».

Η ανάλυση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος δεν μπορεί να εξαντλείται στην υπαρκτή ανθρωπιστική πλευρά του. Η αφετηρία της ελληνικής σκέψης και κατανόησης για το υβριδικό θερμό επεισόδιο που επιχειρεί στα σύνορά μας το τουρκικό καθεστώς, πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τα παραπάνω στοιχεία. Τα οποία, στην ουσία, αποτελούν διαχρονικά ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά ενός «συλλογικού ασυνείδητου» της οθωμανοτουρκικής δεσποτικής διοίκησης.

¹ Νεοκλής Σαρρής, *Οσμηνική πραγματικότητα - Το δεσποτικό Κράτος*. Αρσενίδης-Αθήνα-1990

Πώς λέγονται, κ. Τσούκαλη, όσοι «κατ' επάγγελμα» ζητούν εθνικές εκπτώσεις;

Του Χρήστου Πουγκιάλη

Πρόσφατα, άρθρο του προέδρου του ΕΛΙΑΜΕΠ καθηγητή Λουκά Τσούκαλη μεταξύ άλλων ανέφερε: «*Η απόσταση που χωρίζει την αυτοσυγκράτηση με στόχο τη διατήρηση της ειρήνης, από την υποχωρητικότητα που μπορεί να διαβάσει λάθος η απέναντι πλευρά και συνάμα να καταγγείλουν με πάθος οι δικοί μας κατ' επάγγελμα πατριώτες, είναι στενόχωρα μικρή*». Πράγματι είναι όντως στενόχωρα μικρή η απόσταση μεταξύ αυτοσυγκράτησης και υποχωρητικότητας. Πολλές φορές για κάποιους μπορεί να είναι και δυοδιάκριτη.

Εδώ και δύο τουλάχιστον δεκαετίες οι πολιτικές ηγεσίες της χώρας μας πανηγυρίζαν συχνά για τη βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Έφθασαν στο σημείο να θεωρούν ότι θα βελτιώσουν τις σχέσεις με τη γείτονα λόγω των καλών προσωπικών σχέσεων που δημιουργούσαν με τους Τούρκους ιθύνοντες, χορεύοντας ζεϊμπέκικα, κάνοντας κουμπιαριές και άλλα τραγελαφικά. Επρόκειτο για δοκιμές εκ των προτέρων εγνωσμένης αποτυχίας.

Δεν έχει πέσει στην αντίληψή μας αν το ΕΛΙΑΜΕΠ είχε κάνει εκθέσεις προς την κυβέρνηση, ή είχαν αρθρογραφήσει μέλη του για να προειδοποιήσουν πόσο μάταια ήσαν κάποια από αυτά. Σημειώνουμε ότι το ΕΛΙΑΜΕΠ θεωρείται ότι επηρεάζει το υπουργείο Εξωτερικών. Αντιθέτως, εκείνοι που υποστήριζαν την ματαιότητα των ελπίδων αυτών, λοιδορούσαν σαν φανατικοί, επιθυμούντες τον πόλεμο, κατ' επάγγελμα πατριώτες, όπως παραπάνω χλευάζει ο κ. Τσούκαλης.

Αυτή η δυσκολία διακρίσεως μεταξύ της αυτοσυγκράτησης και της υποχωρητικότητας, δημιουργεί την ανάγκη μιας αντικειμενικής διαγνωστικής μεθόδου. Τέτοιας ώστε, αν την εφαρμόζουμε, θα μπορούμε να διακρίνουμε τα αποτελέσματα των εκάστοτε χειρισμών μας. Η αντικειμενικότητα είναι απαραίτητη, διότι η φύση του ανθρώπου δεν του επιτρέπει εύκολα να παραδεχθεί τα λάθη του.

Η Τουρκία ως εξωτερικό κριτήριο

Ακόμα δε και όταν τα παραδέχεται, βρίσκει δικαιολογίες. Τοιουτοτρόπως, μας είναι αναγκαίος ένας εξωτερικός παρατηρητής. Εν προκειμένω το εξωτερικό κριτήριο που θα μας βοηθήσει στην προτεινόμενη μέθοδο είναι η Τουρκία, της οποίας τα επιτελεία μελετούν πολύ καλά τις αντιδράσεις μας. Θα ήταν προτιμότερο να το κάναμε μόνοι μας, αλλά δεν παραδεχόμαστε τα λάθη μας. Θα αξιοποιήσουμε λοιπόν τη **γνωστή μέθοδο της Τουρκίας**, η οποία κάθε φορά που αντιλαμβάνεται ότι έχουμε υποχωρήσει, επανέρχεται

πιο επιθετική.

Η διαγνωστική λοιπόν μέθοδος συνίσταται στο εξής: Μετά από κάθε τουρκική πρόκληση και την ελληνική αντίδραση, που γίνεται προς διατήρηση της ειρήνης, θα καταγράφουμε την επόμενη ενέργεια που κάνει η Τουρκία. Αν αυτή η ενέργεια είναι πιο επιθετική, σημαίνει ότι η Τουρκία έκρινε ότι εμείς έχουμε υποχωρήσει. Αν όμως μας δοκιμάσει ξανά χωρίς να φερθεί πιο επιθετικά από ό,τι είχε κάνει την τελευταία φορά, σημαίνει ότι έκρινε πως έχουμε μείνει σταθεροί. Επομένως, η αντίδρασή μας ήταν όντως αυτοσυγκράτηση και όχι υποχώρηση.

Η απλή αυτή μέθοδος μπορεί να χρησιμοποιείται σε κάθε περίπτωση, αλλά και αθροιστικά σε σειρά περιπτώσεων, για να γινώσκουμε αν υποχωρούμε ή όχι. Μπορεί να τη χρησιμοποιεί το υπ. Εξωτερικών για αυτοκριτική και ερευνητές στις μελέτες τους. Μπορεί να εμπλουτισθεί και με άλλα στοιχεία, αρκεί να είναι αντικειμενικά. Όσον αφορά την εξωτερική μας πολιτική, αν την εξετάσουμε αθροιστικά, θα διαπιστώσουμε ότι το δυσάρεστο σημείο στο οποίο ευρίσκονται οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και η αυξημένη επιθετικότητά της γείτονας, δείχνει ότι έχουμε κάνει σταδιακά βήματα υποχώρησης, πάντοτε προς διατήρηση της ειρήνης!

Μελέτες εξόφθαλμα υποχωρητικές

Όμως αυτή η μέθοδος μπορεί να εφαρμοστεί και για να μετρήσουμε πόσο επιτυχείς ήταν οι κατά καιρούς προτάσεις του ΕΛΙΑΜΕΠ, όπως και οι προτάσεις των μελών του, σε κάθε περίπτωση ή διαχρονικά. Είναι διαπιστωμένο ότι το υπουργείο Εξωτερικών επηρεάζεται από τις αντιλήψεις και την αρθρογραφία στελεχών αυτού του ιδρύματος. Επίσης, είναι γνωστό ότι υπουργεία του αναθέτουν μελέτες ή και σεμινάρια για διάφορα θέματα εξωτερικής πολιτικής.

Συνεπώς, θα έχει πολύ ενδιαφέρον να μετρήσουμε αν οι προτάσεις του ΕΛΙΑΜΕΠ έχουν οδηγήσει σε αυτοσυγκράτηση ή υποχώρηση. Υπάρχουν βεβαίως μελέτες-προτάσεις εντός του ΕΛΙΑΜΕΠ, που είναι εξόφθαλμα υποχωρητικές,

ώστε δεν χρειάζονται καμία μέτρηση. Για παράδειγμα, η μελέτη του αναπληρωτή καθηγητή Σπύρου Λίτσα με τίτλο «Εθνικισμός, Εθνοπισμός και υπερεθνικότητα: Η ανάπτυξη μιας κοινής εθνοτικής συνείδησης στην Κύπρο του 21ου αιώνα».

Σε αυτήν ο συγγραφέας προτείνει «*τη δημιουργία μιας νέας υπερεθνικής ταυτότητας που θα τονίζει την κυπριακή εθνοτική συνείδηση και θα υποβαθμίζει την ελληνική και τουρκική εθνολογική ταυτότητα*». Η πρόταση αυτή έγινε την περίοδο πριν από το δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν, το οποίο υποστήριζαν με φανατισμό στα ελλαδικά και κυπριακά μίντια τα μέλη του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Οι κατά Τσούκαλη «κατ' επάγγελμα πατριώτες»

Αν και το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί απαραίτητα τις προτάσεις των συνεργατών του, αντιστοίχως δεν γνωρίζουμε αν, προς χάριν ισορροπίας, υπάρχουν εντός του ιδρύματος προτάσεις που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν προερχόμενες από «κατ' επάγγελμα πατριώτες». Ούτε προτάσεις που να εγείρουν νέες απαιτήσεις προς την Τουρκία, ώστε να βάλει και η Ελλάδα τέτοια ζητήματα στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Όμως ο όρος «κατ' επάγγελμα πατριώτης», που χρησιμοποιήσε ο κ. Τσούκαλης, αναφέρεται σε κάποιον που αμείβεται για να «πουλάει» πατριωτισμό. Δεν γνωρίζουμε κάποιο ίδρυμα, αντίστοιχο του ΕΛΙΑΜΕΠ, που να αμείβει πανεπιστημιακούς, δημοσιογράφους και άλλους συνεργάτες του για να συντάσσουν εθνικιστικές ή και πολεμοχαρείς μελέτες. Γνωρίζουμε όμως ότι οι συνεργάτες του ΕΛΙΑΜΕΠ έχουν αμειφθεί για τις «τουλάχιστον» κατευναστικές μελέτες που έχουν συντάξει.

Αν, λοιπόν, κάποιες από αυτές τις μελέτες οδηγούν σε κατεύθυνση υποχώρησης, για την ακρίβεια εκπτώσεων στα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα, με σκοπό να κατευναστεί η Τουρκία, οι αμειβόμενοι συντάκτες αυτών των μελετών, σύμφωνα πάντα με τη λογική του κ. Τσούκαλη, πώς πρέπει να αποκαλούνται; Ποιο είναι το αντίθετο του «κατ' επάγγελμα πατριώτη»; Κατ' επάγγελμα τι;

Η επίθεση απέτυχε, η απειλή παραμένει

Η ασύμμετρη επίθεση που εξαπέλυσε ο Ερντογάν στον Έβρο ολοκληρώθηκε τις προηγούμενες μέρες, με την κακή κακώς αποχώρηση από τον καταυλισμό στις Καστανιές των μεταναστών, των όποιων προσφύγων (αν είχε μείνει κανείς) και των διαφόρων χωροφυλάκων, αστυνομικών, ποινικών, πρακτόρων, και λοιπών στελεχών του τουρκικού καθεστώτος. Η επίθεση στέφθηκε από απόλυτη αποτυχία, καθώς η ελληνική κινητοποίηση υπήρξε άμεση και αποτελεσματική. Έγιναν σε λίγες μέρες όσα δεν γίνονταν επί χρόνια – όσα μας έλεγαν ότι δεν μπορούν να γίνουν, με πάσης φύσεως δικαιολογίες και προφάσεις.

Το ότι η επίθεση στον Έβρο απέτυχε, όμως, δεν σημαίνει ότι εξέλειπε και η απειλή. Άλλωστε, ο ίδιος ο Σοϊλίου –ο Τούρκος ΥΠΕΣ που αναδεικνύεται συχνά «ερντογανικότερος του Ερντογάν»– δήλωσε πως οι «μετανάστες» θα επιστρέψουν στον Έβρο με τη λήξη της πανδημίας. Οι πάσης φύσεως προκλήσεις και παραβιάσεις συνεχίζονται καθ' όλο το μήκος των συνόρων, από τον Έβρο μέχρι το Καστελόριζο, ενώ το επόμενο διάστημα αναμένεται να δραστηριοποιηθεί εκ νέου το ερευνητικό πλοίο Ουρούτς Ρέις. Παράλληλα, η Τουρκία εντείνει τις διπλωματικές της προσπάθειες στον Ο.Η.Ε., στέλνοντας επιστολές και δημοσιεύοντας νέους χάρτες των διεκδικήσεών της, την ώρα που η Ελλάδα επιμένει να μην οριοθετεί Α.Ο.Ζ. (τουλάχιστον έχουν σιγήσει –για πόσο;– οι υποδείξεις του εκσυγχρονιστικού «βαθέως κράτους» για παραπομπή της τουρκικής επιθετικότητας στη Χάγη).

Την ίδια στιγμή, τα μεγάλα προβλήματα και οι σοβαρές ελλείψεις των ελληνικών Ένοπλων Δυνάμεων διαιωνίζονται, συνέπεια της δεκαπενταετούς πλέον υποβάθμισης. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη δεν αποτέλεσε εξαίρεση. Μείωσε περαιτέρω τον ήδη απεισιστικά ανεπαρκή προϋπολογισμό του υπουργείου Εθνικής Αμύνης, μέχρι που ο Ερντογάν την προσγέλωσε απότομα. Χάθηκαν πολλοί μήνες απραξίας και σήμερα, που η ανάγκη ενίσχυσης των Ενόπλων Δυνάμεων έχει καταστεί οφθαλμοφανής, ήρθε η πανδημία να δυσχεράνει την κατάσταση ακόμη περισσότερο. Τώρα πια η απαξίωση των Ενόπλων Δυνάμεων (και η πολιτική του «κατευνασμού» που τη συνοδεύει) μπορεί να συνεχιστεί με πρόσχημα το πλήγμα που επέφερε ο κορωνοϊός στην οικονομία.

Πολλοί ανέμεναν το προγραμματισμένο ταξίδι του υπουργού Αμύνης στις Η.Π.Α. και τη σχεδιαζόμενη υπογραφή αμυντικής συμφωνίας με τη Γαλλία ως δύο γεγονότα-ορόσημα που θα συνεισφέρουν στη διπλωματική και στρατιωτική ενίσχυση της χώρας έναντι της τουρκικής απειλής. Τώρα πια, είναι πολύ πιθανό η πανδημία να σπρώξει τις όποιες αποφάσεις στο απώτερο μέλλον.

Ο Ερντογάν, όμως, όσο αντιλαμβάνεται ότι αποτυγχάνει στα πολλοπλή μέτωπα που έχει ανοίξει και όσο πιο επισφαλή νιώθει τη θέση του, τόσο πιο επιθετικός και ριψοκίνδυνος γίνεται. Ας ελπίσουμε η κυβέρνηση να αλλιάξει πορεία, έστω και στο... «και πέντε».

Νικόλας Δημητριάδης

Οι Μηχανικοί, η Κατάρτιση και η Επόμενη Μέρα

Του Σταύρου Εμ. Πνευματικάκη*

Η παγκόσμια κρίση που βιώνουμε το τελευταίο διάστημα, πρωτόγνωρη για την ανθρωπότητα, αναμένεται να αφήσει ανεξίτηλα τα σημάδια της σε ολόκληρο τον κόσμο. Αυτό που προέχει αυτή τη στιγμή, είναι να περιοριστούν τα μέγιστα οι απώλειες ανθρώπινων ζωών. Το δράμα της γειτονικής Ιταλίας αλλά και της Ισπανίας, μας έχει συγκλονίσει. Δεν μπορούμε όμως παρά να σκεφτόμαστε και την επόμενη μέρα.

Μια επόμενη μέρα που αναμένεται ιδιαίτερα δύσκολη για όλους. Για τη χώρα μας, μια χώρα που μόλις βγήκε από την δεκαετή λαίλαπα των μνημονίων, με μια οικονομία που στηρίζεται στα πηλίνα πόδια του τουρισμού και των υπηρεσιών, η ανάρρωση αναμένεται ακόμα δυσκολότερη. Σε αντίθεση με τις προαναφερθέντες χώρες που, παρόλο που δέχονται βαρύτατο χτύπημα, λόγω της ισόρροπης δομής της οικονομίας τους, αναμένεται να επανέλθουν συντομότερα.

Στην Ελλάδα, δεν υπάρχει κλάδος που να μην πληγεί στο μέγιστο βαθμό. Υπό αυτή την έννοια, οι προ ημερών εξαγγελίες του Πρωθυπουργού ότι εκτός των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα και οι επιχειρήσεις, ελεύθεροι επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενοι θα ενταχθούν στα μέτρα στήριξης, έγινε δεκτή με ανακούφιση.

Ανακούφιση, η οποία διαψεύστηκε τις αμέσως επόμενες μέρες, καθώς κλάδοι όπως των μηχανικών βρίσκονταν εκτός των πληττόμενων κλάδων. Κι όταν αργότερα μπήκαν, ο τρόπος στήριξης ήταν άκρως προσβλητικός. Μέσω βάνουτσερ κατάρτισης, όσοι παρακολουθήσουν εκπαιδευτικό πρόγραμμα τηλεργασίας θα έχουν τη δυνατότητα να εισπράξουν 600 €, σε δύο δόσεις των 400 € & 200€.

Είναι άκρως προσβλητικό, γιατί όλοι οι κλάδοι επιστημόνων είναι από τους πλέον καταρτισμένους ψηφιακά. Οι μηχανικοί εδώ και καιρό για όλες τις μελέτες τους χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες του TEE, ενώ ακόμη και οι διαδικασίες για τις οικοδομικές άδειες πλέον διεκπεραιώνονται ηλεκτρονικά. Ακόμη και οι υπηρεσίες που

απαιτούν κατάθεση εντύπων, παράλληλα πλέον ζητούν όλο το υλικό και σε ηλεκτρονική μορφή. Αντίστοιχα και οι υπόλοιπες ειδικότητες, γιατροί, δικηγόροι, κλπ.

Αυτό δε σημαίνει ότι δεν αναγνωρίζεται η αξία της εκπαίδευσης, ούτε ότι τα ξέρουμε όλα, όμως αυτή τη στιγμή ζούμε σε ειδικές, πρωτόγνωρες συνθήκες, αυτό που ζητάνε οι επιστήμονες μέσω μιας τυπικής (γιατί τέτοια είναι) στήριξης, είναι ότι το κράτος αναγνωρίζει την προσφορά τους και σε αυτή τη δύσκολη στιγμή βρίσκεται δίπλα τους με τις περιορισμένες δυνατότητές του. Η τηλεεκπαίδευση μπορεί να περιμένει.

Η κοροϊδία γίνεται ακόμη μεγαλύτερη όταν ο υπουργός Εργασίας Βρούτσης, κατά την αναγγελία του μέτρου, αναφέρει ότι σε περίπτωση που η κρίση συνεχιστεί για τον μήνα Μάιο θα είναι και οι επιστήμονες δικαιούχοι του επιδόματος των 800 €. Μετά το μαστίγιο, το καρότο...

Αλλά είναι λογικό, όταν η συνδικαλιστική ηγεσία του κλάδου διαχρονικά λειτουργεί με κομματικά κριτήρια. Η κοινή κομματική στέγη της σημερινής κυβέρνησης και του προέδρου του ΤΕΕ, έχει αμβλύνει τα αντανakλαστικά του, με αποτέλεσμα η αρκετά ήπια ανακοίνωση του ΤΕΕ να βγει 3 ημέρες μετά τις ανακοινώσεις του υπουργείου, για τα μάτια του κόσμου. Όταν για όλους πλέον θεωρείται δεδομένη η συγκεκριμένη μορφή επιχορήγησης.

Πέρα όμως από τα παραπάνω ζητήματα άμεσης επιβίωσης και αξιοπρέπειας, ως Έλληνες μηχανικοί θα πρέπει να ανοίξουμε τη συζήτηση για την επόμενη μέρα της Ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας. Μέχρι στιγμής, η μονοκαλλιέργεια του τουρισμού, οι φαντασμαγορικές επενδύσεις σε καζίνο και mall, η εμμονή στις ξένες επενδύσεις, δημιούργησαν μια ψευδαίσθηση ανάπτυξης, ώπου έρχεται ένας ιός να τινάξει τα πάντα στον αέρα και να δείξει ότι «ο βασιλιάς είναι γυμνός». Παράλληλα, φαίνονται και τα όρια του μοντέλου της παγκοσμιοποίησης, «παιδί» την οποίας είναι κατεξοχήν ο φονικός ιός: όσο περισσότερο διεθνοποιημένη στον κλάδο των υπηρεσιών είναι μια οικονομία, τόσο ευκολότερα προσβάλλε-

ται. Γι' αυτό και παρατηρούμε τη ραγδαία εξάπλωση της πανδημίας σε μητροπόλεις του τουρισμού ή του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου (Μιλάνο, Βαρκελώνη, Νέα Υόρκη, Λονδίνο, κλπ). Και όσο περισσότερο στηρίζεται η οικονομία μιας χώρας σε υπηρεσίες, χωρίς ενδογενή παραγωγική βάση, τόσο δυσκολότερα θα ανακάμψει.

Με τις δυσσίωνες προβλέψεις για τον τουρισμό, το φετινό καλοκαίρι θα είναι αποκαλυπτικό. Αυτό το παρασιτικό μοντέλο, που σε συνθήκες κρίσης δείχνει τα περιορισμένα όριά του και δεν αμφισβητήθηκε –αντιθέτως, για- ντώθηκε- τα χρόνια της μνημονι- ακής καταστροφής, είναι καιρός να μπει σε σοβαρή συζήτηση και να αναθεωρηθεί. Είναι προφα- νές, ότι οι οικονομικές συνέπειες της κρίσης θα είναι πολύ βαρύτε- ρες για οικονομίες στηριζόμενες σε υψηλό βαθμό στον τριτογενή τομέα.

Η παρούσα κρίση κάνει επιτακτική την ανάγκη αλλαγής προσανατολισμού του παραγωγικού μοντέλου της χώρας. Η ανάγκη ισόρροπης ανάπτυξης, ανάμεσα στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα, σε συνθήκες ενδογενούς παραγωγικής αναγέννησης της χώρας, είναι πλέον αναγκαία για την επιβίωσή μας ως λαός. Η στήριξη των μικρομεσαίων παραγωγικών επιχειρήσεων, των νέων επιστημόνων και ερευνητών, αλλά και η παραγωγική κατεύθυνση των δημοσίων επενδύσεων και των ευρωπαϊκών πόρων, είναι η μόνη επιλογή που έχουμε ώστε ο λαός μας να αποκτήσει την απαραίτητη αυτοπεποίθηση και να συμμετάσχουμε ως χώρα ισότιμα στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι. Να αναβιώσει ξανά η μαστορική και η δημιουργικότητα που οδήγησε στον αναπτυξιακό οργανισμό του μεσοπολέμου, πριν αυτό διακοπεί βίαια από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και θαφτεί οριστικά από το μεταπολεμικό, μεταπρατικό και παρασιτικό Ελληνικό Κράτος. Τώρα είναι η ευκαιρία η Ελλάδα να "καβαλήσει" το κύμα της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης κι οι όποιες εξαγγελίες γι' αυτό να μην παραμείνουν λόγια του αέρα.

* Μηχανολόγος Μηχανικός,
μέλος Διοικούσας του ΤΕΕ ΤΔΕ

Οι επικοινωνιακές αστοχίες
του Κ. Μπακογιάννη

Τη Τετάρτη 1^η Απριλίου ο Δήμαρχος Αθηναίων Κώστας Μπακογιάννης εμφανίστηκε σε βραδινή εκπομπή του Action24 για να υποστηρίξει το έργο που πραγματοποιεί ο Δήμος τη περίοδο της καραντίνας. Παρά το κατευναστικό και γεμάτο πεποίθηση ύφος, η παρέμβασή του ήταν απειληστικά ελλειπής για έναν άνθρωπο στον μεγαλύτερο δήμο της χώρας.

Στα δέκα λεπτά που του δόθηκαν για να παρουσιάσει το έργο του Δήμου, ο Μπακογιάννης δεν κατάφερε να συσχετίσει ούτε δύο αριθμούς, από τους λιγοστούς που έδωσε. Έτσι, ενώ μίλησε για δημιουργία νέας δομή υποδοχής αστέγων – ένα μείζον ζήτημα για την ανάσχεση της επιδημίας – δεν μας είπε το στοιχειώδες: πόσοι υπολειτουργούν οι άστεγοι στη πόλη και αν θα καλύπτονται πλήρως με τη δημιουργία νέας δομής. Ομοίως για τους τοξικομανείς, των οποίων οι πιό-τσες συνέχιζαν να λειτουργούν κανονικά και παρά την εφαρμογή του περιορισμού κυκλοφορίας. Τέλος, μας ενημέρωσε ότι κάθε μέρα οι δρόμοι της Αθήνας ψεκάζονται με 9-10 τόνους απολυμαντικού υγρού (είναι πολύ ή λίγο; τί γίνεται σε άλλες μεγάλης πόλεις;) και ότι τα μηχανήματα καθαρισμού του Δήμου που λειτουργούν είναι «πέρα πο-λί-λά» (δηλαδή πόσα;). Αντίθετα, δεν παρέλειψε να απαριθμήσει αναλυτικά τις ΜΚΟ που συνεργάζονται με τον Δήμο για τη διεκπεραίωση του έργου στήριξης των ευπαθών ομάδων, προδίδοντας τις πολιτικές προτεραιότητές του.

Για την ιστορία, ο αριθμός των αστέγων στην Αθήνα ανέρχονταν σε 780 το 2018 (αν και κάποια δημοσιεύματα αναφέρονται σε αριθμούς που αγγίζουν τους 10.000 για το πεκατονπέδιο Αττικής), ενώ οι διαθέσιμες κλίνες στα υπνωτήρια του Δήμου Αθηναίων σήμερα είναι 200. Για τους τοξικομανείς δυστυχώς, οι αριθμοί είναι πολύ λιγότερο σαφείς. Όσον αφορά την αποδημάνση, πράγματι με τη προμήθεια 35 νέων οχημάτων και 10 υδροφόρων, στα επτά διαμερίσματα του Δήμου θα λειτουργούν συνολικά 80 οχήματα, ένας αριθμός που φαίνεται επαρκής, εάν συγκριθεί με τα 30 πληυστικά που διαθέτει η Θεσσαλονίκη για τη μισή επιφάνεια.

Και δυστυχώς δεν έχουμε τον χώρο για να αναφερθούμε εκτενέστερα στην προσπάθεια του να υποκαταστήσει και πάλι τις Υπηρεσίες του Δήμου με ΜΚΟ, με αδιαφανείς διαδικασίες, όπως κατήγγειλε την Πέμπτη 2 Απριλίου ο Γ. Καραμπελιάς εκ μέρους του Δημοτικού Συνδυασμού «Αθήνα για την Ελλάδα» με την ακόλουθη δήλωση μέλος της οποίας αναπαράγουμε:

«Θεωρώ απαράδεκτη έως σκανδαλώδη τη σύγκληση Δημοτικού Συμβουλίου μέσα σε πέντε ώρες από την αποστολή των θεμάτων, όταν μάλιστα λόγω κορωνοϊού δεν μπορούμε να συμμετάσχουμε σε συζήτηση.... Έτσι μόνο με αυτά ως αφετηρία δηλώνω πως θεωρώ ότι η σημερινή Συνεδρίαση **υπερβαίνει από την ουσιαστική άποψη τα όρια της νομιμότητας.**

Επί των θεμάτων που τίθενται πίσω από το επιχείρημα -πρόσχημα- του κατεπείγοντος, προωθείται η πάρα πέρα γκετοποίηση του κέντρου της Αθήνας. Και δεν μπορούν ούτε κέντρα φιλοξενίας τοξικομανών να φιλοξενοούνται μέσα στις πιάτσες ναρκωτικών με ότι συνέπειες έχει αυτό για τους κατοίκους της περιοχής, ούτε και σε σχέση με τη στέγαση των αστέγων για την οποία κατ' αρχήν συμφωνώ, να συνεχίζει ο Δήμος της απαράδεκτη τακτική της ανάθεσής σε ποικίλες ΜΚΟ. χωρίς μάλιστα να έχει προηγηθεί συζήτηση στο ΔΣ. για το τι και το πως αυτής της ενέργειας.»

Δημήτρης Παπαμιχαήλ

Προτεραιότητα στο Έθνος-Κράτος

Το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο της παγκοσμιοποίησης σε ένα κόσμο που φαίνεται να καταρρέει...

Του Νίκου Ντάσιου

Η έγκαιρη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας στη χώρα μας δεν ήταν τυχαία. Εν πολλοίς οφείλεται στην **εγρήγορση** που είχε προηγηθεί για την οριοθέτηση της αθρόας εισροής μεταναστών στον Έβρο, με το κλείσιμο των συνόρων. Ενέργεια που επιβλήθηκε στην κυβέρνηση από την εξέγερση των κατοίκων των νησιών του βορειο-ανατολικού Αιγαίου και από τη μεταστροφή της συντριπτικής πλειοψηφίας της κοινής γνώμης, που κατανόησε την «εργαλειοποίηση» του μεταναστευτικού από τον τουρκικό αναθεωρητισμό. Η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης στα αρχικά στάδια εμφάνισης του ιού έναντι των άλλων ευρωπαϊκών χωρών οφείλεται δηλαδή στη συγκυρία που συνετέλεσε ώστε να τεθεί σε προτεραιότητα το εθνικό συμφέρον. Αντίθετα, στον ευρωπαϊκό Νότο όπως και στην Αγγλία ή στη Γαλλία, η αργοπορία στη λήψη μέτρων οφείλεται στην προτεραιότητα της οικονομίστικής προσέγγισης και της αδράνειας του ανοιχτού και παγκοσμιοποιημένου τρόπου ζωής.

Στη χώρα μας ενυπάρχουν δυο παράλληλες απειλές που αλληλοδιαπλέκονται: ο **κορωνοϊός** και ο **Ερντογάν**. Στο αμέσως επόμενο στάδιο απαιτείται ένας καθολικότερος σχεδιασμός που να συνδυάζει την προτεραιότητα του περιορισμού των ανθρωπίνων απωλειών με την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης που θα επιφέρει το κλείσιμο πολλών επιχειρήσεων, η μείωση των μισθών, η ανεργία και η συνεπακόλουθη φτώχεια. Η αναβάθμιση των δημόσιων συστημάτων θα πρέπει να αποτελέσει ζήτημα πρώτιστης σημασίας όπως κατέδειξε η σχεδόν αποκλειστική απεύθυνση στο δημόσιο σύστημα υγείας και η εμπιστοσύνη των πολιτών στο αξιόμαχο ανθρώπινο δυναμικό γιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού.

Η **Κίνα** αντιμετώπισε την οικονομική κρίση που προκάλεσε η πανδημία με ένα συνδυασμό αυξημένης ρευστότητας κεφαλαίων και παρεμβάσεων των τοπικών κυβερνήσεων στην αγορά εργασίας, με χρηματική ενίσχυση ύψους 250 δις. \$ για τα 63 εκατ. των μικρών επιχειρήσεων της

Ο μετασχηματισμός του κυρίαρχου παρασιτικού μοντέλου της τουριστικής μονοκαλλιέργειας και της βιομηχανίας του μεταναστευτικού αποτελεί προϋπόθεση για τη συλλογική επιβίωση την επόμενη μέρα της κρίσης.

που απασχολούν πάνω από 150 εκατ. εργαζόμενους. Ανάλογο παράδειγμα φαίνεται πως ακολουθεί και η **Αμερική**, με ένεση ρευστότητας 200 δις. \$ το προηγούμενο διάστημα.

Η **Ευρώπη**, δέσμια της αντιπληθωριστικής οικονομικής πολιτικής της **Γερμανίας**, προσαρμόζεται με πολύ διστακτικά βήματα στις απαιτήσεις της συγκυρίας. Η άρνηση της Γερμανίας για την έκδοση «κορωνο-ομολόγου» στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής αποτελεί μια ακόμα απόδειξη του γερμανικού «οικονομικού εθνικισμού» που αδιαφορεί —όπως και στην οικονομική κρίση του 2008— για τις τύχες των ευρωπαϊκών λαών, παραμένοντας δέσμια της προτετανικής της παράδοσης. Η αντίδραση των 9 ηγετών της ΕΕ, με την επιστολή που συνυπέγραψε και ο πρωθυπουργός μας, αντικατοπτρίζει την αστάθεια του ευρωπαϊκού οι-

κοδομήματος σε συνθήκες ανθρωπιστικής κρίσης. Η σκληράτηκη ρήση, «*φιλία εστί μια ψυχή εν δυο σώμασιν ενοικουμένη*» που ήταν γραμμένη πάνω στο κινεζικό αεροσκάφος που μετέφερε βοήθεια στη χώρα μας, είναι ακριβώς αυτό που εκλείπει από τις διακρατικές σχέσεις των ευρωπαϊκών χωρών στις μεγάλες κρίσεις.

Η παρότρυνση **Ντράγκι** σε πρόσφατο δημοσίευμα του στους *Φαϊνάνσιαλ Τάιμς* για διαγραφή του ιδιωτικού χρέους στην τρέχουσα συγκυρία, σε συνδυασμό με τη στάση ευρωπαϊκών χωρών όπως η **Γαλλία**, η **Ιταλία** και η **Ισπανία** —μεταξύ άλλων—, έναντι της Γερμανίας, αποτελεί μια ευνοϊκή συγκυρία ώστε η χώρα μας να θέσει ζήτημα επαναδιαπραγμάτευσης του χρέους και των ετήσιων πλεονασμάτων της. Η άρση των περιορισμών της ποσοτικής χαλάρωσης για την αγορά ελληνικών ομολόγων από την ΕΚΤ που θα επιφέρει ρευστότητα έως και 12 δις. €, παρά την αρνητική στάση των Γερμανών, είναι ενδεικτική των δυνατοτήτων που υπάρχουν.

Όμως εδώ έρχεται η ευθύνη του δικού μας κράτους για την αξιοποίηση των χρημάτων αυτών, όπως και άλλων που θα μπορούσαν να προκύψουν π.χ. από την ανακατεύθυνση των πόρων του ΕΣΠΑ. Η κάλυψη των αναγκών πρώτης ανάγκης σε ανθρώπινο δυναμικό και εξοπλισμό στα νοσοκομεία μας είναι πρώτης προτεραιότητας, ενώ έπεται η ενίσχυση της παραγωγικής οικονομίας και η αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης. Η αύξηση των διαθέσιμων πόρων του **Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων**, η ίδρυση **αναπτυξιακής**

Τράπεζας και ταμείου για τη χρηματοδότηση της συνεταιριστικής-συνεργατικής οικονομίας, αποτελούν κάποια συγκεκριμένα μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση.

Ο μετασχηματισμός του κυρίαρχου παρασιτικού μοντέλου της **τουριστικής μονοκαλλιέργειας** και της **βιομηχανίας του μεταναστευτικού** αποτελεί προϋπόθεση για τη συλλογική επιβίωση την επόμενη μέρα της κρίσης. Η νέα τεχνολογία και οι εφαρμογές πληροφορικής και επικοινωνιών μπορούν να συμβάλουν σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο βασισμένο στα ομότιμα δίκτυα, τα λογισμικά ανοιχτού κώδικα, τις αλλομορφικές στρατηγικές και τη ρομποτική τεχνολογία. Εφαρμογές με δυνατότητες αποκεντρωμένης παραγωγής ειδών πρώτης ανάγκης, όπως αποτελούν σήμερα οι αναπνευστήρες, οι μάσκες και ο ιατρικός εξοπλισμός.

Ένας τέτοιος σχεδιασμός όμως θα πρέπει να βρίσκει την έκφρασή του σε μια **ενεργοποιημένη** κοινωνική βάση, που παρά τον εγκλεισμό οφείλει να δίνει παραδείγματα έμπρακτης αλληλεγγύης. Τοπικές πρωτοβουλίες για την καθημερινή και πολύπλευρη στήριξη ηλικιωμένων ή ασθενών στη γειτονιά ή στο χωριό, εκπαιδευτικά προγράμματα μέσω διαδικτύου, οικιακή υποστήριξη στους ανθρώπους που εργάζονται στην πρώτη γραμμή (νοσηλευτικό προσωπικό, υπάλληλοι σουπερμάρκετ κ.λπ.), γραμμές ψυχολογικής υποστήριξης, αποτελούν μερικά παραδείγματα εθελοντισμού. Οι **ενορίες** μπορούν και οφείλουν να παίξουν σημαντικό ρόλο σ' αυτήν την κατεύθυνση όπως και στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, συμβάλλοντας στην προοπτική ανασυγκρότησης του κοινωνικού κράτους με βάση τα οικογενειακά δίκτυα και τις κοινότητες.

Οι παρενέργειες της γειτνίασης των νυχτερίδων με τα οικόσιτα ζώα, συνέπεια της οικολογικής καταστροφής που συντελέστηκε με την κατασκευή του τεράστιου φράγματος στον ποταμό **Γιανγκτσέ**, οδηγεί σε απορρύθμιση ολόκληρο τον πλανήτη. Όπως σε όλες τις μεγάλες ιστορικές κρίσεις, τίποτα δεν είναι προδιαγεγραμμένο, παρά τα τεχνοφασιστικά σχέδια της πλανητικής ελίτ και των οικονομικά ισχυρών κρατών. Οι μεγάλες καταστροφές στο κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο σ' έναν κόσμο που φαίνεται να καταρρέει αναδεικνύουν νέες ευκαιρίες και δυνατότητες, αρκεί οι λαοί να συνειδητοποιήσουν τα αδιέξοδα του κύκλου που κλείνει.

Η αναβάθμιση των δημόσιων συστημάτων θα πρέπει να αποτελέσει ζήτημα πρώτιστης σημασίας όπως κατέδειξε η σχεδόν αποκλειστική απεύθυνση στο δημόσιο σύστημα υγείας και η εμπιστοσύνη των πολιτών στο αξιόμαχο ανθρώπινο δυναμικό γιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού.

Το «πειτυχημένο» κινεζικό μοντέλο, οι κορωνοϊοί και η παγκοσμιοποίηση

Του Κωνσταντίνου Δ. Γεώργια

Όταν το αεροπλάνο από την Κίνα προσγειώθηκε στο Ελευθέριος Βενιζέλος, η επιγραφή στο υγειονομικό υλικό που είχε σταλεί από την Κίνα έγραφε «φίλια εστί μια ψυχρή εν δυσί σώμασιν νοικοκυμένη». Είναι άλλωστε γνωστή η αγάπη που τρέφουν οι Κινέζοι για την αρχαιοελληνική γραμματεία. Ωστόσο, θα ήταν καλύτερο και για τα δύο αδελφά σώματα εάν ακολουθούσαν πιστότερα τη ρήση του Ιπποκράτη, «*Κάλλιον το προλαμβάνει ή το θεραπεύει*». Γιατί οι ευθύνες των Κινέζων στην εξάπλωση του ιού είναι πολύ σημαντικές και κάποιες χιλιάδες μάσκες δεν πρόκειται να τις εξαλείψουν.

Η Κίνα αποτελεί πεδίο για την ανάπτυξη πολλών ιών που έχουν επιπρεάσει την ανθρωπότητα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ένας συγγενής ιός του COVID-19, πριν από δεκαεπτά χρόνια είχε και πάλι τρομάξει την ανθρωπότητα. Το όνομά του, SARS.

Ο SARS, κατά περίεργο τρόπο, ξεκίνησε και αυτός, όπως και ο COVID-19, από τις λαϊκές αγορές που πουλούν ζωντανά ζώα («υγρά πατώματα» τις αποκαλούν). Για να μην υπάρξει και πάλι μια τέτοια έκρηξη ζωογόνων ιώσεων, η Κίνα υποτίθεται ότι διαμόρφωσε έναν μηχανισμό έγκαιρης διάγνωσης. Ο μηχανισμός στηριζόταν σε ένα πληροφοριακό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο για κάθε ύποπτο κρούσμα που καταγραφόταν σε κάποιο νοσοκομείο της Κίνας, οι αρμόδιοι γιατροί περνούσαν τα στοιχεία στην εφαρμογή και ενημερωνόταν αμέσως μια κεντρική υπηρεσία, η οποία επέβλεπε τους επιδημιολογικούς κινδύνους.

Το σύστημα ακούγεται καλό στη σύλληψή του, αλλά φαίνεται να παραβλέπει το γεγονός ότι είναι εγκατεστημένο σε μια χώρα όπου το κόμμα έχει την απόλυτη εξουσία. Έτσι, όταν κάποιοι θαρραλέοι γιατροί θέλησαν να ενημερώσουν το σύστημα και έκρουσαν τον κώδωνα του κινδύνου –καθώς έβλεπαν να παρουσιάζονται τα ίδια συμπτώματα σε κάποιους από τους ασθενείς τους που απεβίωναν–, οι τοπικοί κομματικοί προύχοντες, πολύ απλά, τους απέτρεψαν από το να το κάνουν. Ο λόγος πολύ απλός και έχει να κάνει με τη δομή της εξουσίας: δεν ήθελαν να μεταφέρουν κακά νέα στους ανώτερους τους!

Είναι γνωστές οι διώξεις κατά αυτών των γιατρών, που, προς τιμήν τους, επέμεναν στον ιπποκράτειο όρκο και με κάθε μέσο προσπάθησαν να προειδοποιήσουν για το τι συμβαίνει. Αποτελεί ει-

ρωνεία το γεγονός ότι οι κεντρικές αρχές έμαθαν για τα τεκταινόμενα από μια έκθεση που, τεχνηέντως, οι γιατροί του Βουχάν διέρρευσαν στα κοινωνικά μέσα – τα οποία η κυβέρνηση της Κίνας φροντίζει σε τακτά χρονικά διαστήματα να φимώνει. Επίμονοι ήταν και κάποιοι δημοσιογράφοι που τόλμησαν να αναφέρουν το γεγονός, πολύ γρήγορα όμως γνώρισαν την αποστομωτική παρέμβαση της λογοκρισίας!

Ακόμα και όταν οι κεντρικές αρχές άρχισαν να υποπεύονται ότι κάτι συμβαίνει, οι τοπικοί αξιωματούχοι και πάλι έθεταν κριτήρια στην πληροφόρηση, και επέμεναν να αναφέρουν μόνον περιπτώσεις που είχαν άμεση σχέση με τη λαϊκή αγορά του Βουχάν. Σημειώνεται ότι εάν η Κίνα είχε κινηθεί τρεις εβδομάδες νωρίτερα, τότε τα κρούσματα του ιού θα ήταν 95% λιγότερα! Δηλαδή θα είχαμε μια επιδημία όπως ο SARS.

Η αυταρέσκεια της εξουσίας οδηγεί σε τύφλωση. Έτσι, ο κύριος Γκάο Φου, που μάλλον τώρα θα είναι εμπειρογνώμονας του «επιτυχημένου» κινεζικού μοντέλου, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, διευθυντής του Κέντρου Ελέγχων Ασθενειών της Κίνας, δι-αβεβαίωσε σε έναν λόγο του πέρυσι, ότι «*οι όπως ο SARS μπορούν να εμφανιστούν οποτεδήποτε...αλλά δεν πρόκει-*

ται να υπάρξει παρόμοιο συμβάν. Αυτό λόγω του πόσο καλά λειτουργεί το εθνικό σύστημα παρακολούθησης μεταδοτικών νοσημάτων».

Και η παγκοσμιοποίηση...

Όσο στομφώδης και εάν είναι η ρήση του κου Φου, είχε κάποια βάση. Μόλις τον περασμένο Νοέμβριο, το σύστημα τέθηκε σε συναγερμό από την εμφάνιση δύο μόλις κρουσμάτων πνευμονικής πανώλης στην Εσωτερική Μογγολία.

Η Εσωτερική Μογγολία όμως είναι μια αραιοκατοικημένη περιοχή που καμία αξία δεν έχει στις παγκόσμιες βλέψεις της Κίνας. Το Βουχάν, αντιθέτως, αποτελεί ένα από τα κέντρα παραγωγής και εξαγωγών και, συνεπώς, σημαντικό κρίκο στις παγκόσμιες βλέψεις της κινεζικής ηγεσίας. Συνεπώς, η τοπική κομματική ηγεσία δύσκολα θα προχωρούσε σε αποφάσεις που θα διατάρασσαν τις παραγωγικές λειτουργίες. Ακόμα και όταν γιατροί όπως ο κος Άι, και καθηγητές που επισκεφθήκαν την περιοχή επισήμαναν τον κίνδυνο, οι τοπικοί αξιωματούχοι μιλούσαν για ελαφριές πνευμονίες που «περνάνε». Η στάση τους θυμίζει σε μεγάλο βαθμό τα όσα έλεγαν ο Τραμπ, ο Τζόνσον, ο Ερντογάν.

Οι τοπικές αρχές συνέχισαν να κρύβουν τα στοιχεία έως τα μέσα Ιανουαρίου. Ωστόσο, στις 17 Ιανουαρίου αναγκάστηκαν να αποκαλύψουν 4 νέες περιπτώσεις. Την επόμενη μέρα αυτές έγιναν 17 και τη μεθεπόμενη 136. Μετά από τέσσερις μέρες το Βουχάν μπήκε σε καραντίνα. Ο αριθμός των νεκρών ήταν 26 ενώ οι ασθενούντες 800. Ήταν πλέον αργά για το «επιτυχημένο» κινεζικό μοντέλο. Μέσα από τα ταχύτατα δίκτυα της παγκοσμιοποίησης, ο ιός είχε ήδη πάρει τον δρόμο του για το παγκόσμιο καταστροφικό του έργο.

Όταν κάποιοι θαρραλέοι γιατροί θέλησαν να ενημερώσουν το σύστημα και έκρουσαν τον κώδωνα του κινδύνου, οι τοπικοί κομματικοί προύχοντες, πολύ απλά, τους απέτρεψαν από το να το κάνουν...

Πού έχει καταντήσει η γερμανική σοσιαλδημοκρατία...

Του Κώστα Κουτσουρέλη

Βγήκε η πρόεδρος του κόμματος και ζήτησε το αυτονόητο, πολυεκατομμυριούχοι και δισεκατομμυριούχοι να πληρώσουν μίαν –άπαξ– εισφορά αλληλεγγύης για να τα βγάλουν πέρα το κράτος και οι μη έχοντες με την πανδημία. Και έπεσαν πρώτα απ' όλους οι δικοί της να τη φάνε, έμμεσα ή άμεσα, με πρώτον τον –ηττηθέντα στην εσωκομματική αναμέτρηση για την προεδρία– Όλαφ Σολτς, τον μερκελικότερο της Μέρκελ υπουργό Οικονομικών.

Είναι καταπληκτικό πράγματι αυτό που συμβαίνει, να είμαστε παγκοσμίως σ' αυτήν την κατάσταση και να μην τολμούν τα κόμματα της λεγόμενης κεντροαριστεράς να ψελλίσουν μια λέξη περί δίκαιης κατανομής των βαρών... Ό,τι πακέτα αποφασίζονται φορτώνονται ως χρέος στον κρατικό προϋπολογισμό, άρα στις πλάτες του μέσου ψηφοφόρου, οι δε τεράστιες περιουσίες που φοροαπαλλάσσονται νομίμως, για μια ακόμη φορά θα μείνουν άθικτες, αν οι κύριοί τους δεν ευνοηθούν κίολας με κάποια λαθροχειρία των κυβερνώντων προς όφελός τους, που μέσα στον πανικό θα περάσει απαρατήρητη...

Ο κόσμος δεν το έχει καταλάβει, αλλά την κρατική στήριξη θα την πληρώσει πανάκριβα την επαύριο της κρίσης. Ο Ντράγκι έκανε μεν λόγο για σεισάχθεια των ιδιωτικών χρεών, όμως εδώ χρειαζόμαστε επειγόντως μια συζήτηση για ένα κολοσσιαίο κούρεμα του δημόσιου χρέους παγκοσμίως, που χτυπάει κόκκινο μια δεκαετία τώρα. (Και γιγαντώθηκε επί... «λιτότητας»...)

Ποια είναι η προϋπόθεση για κάτι τέτοιο; Η εθνικοποίηση των συστημικών τραπεζών των προηγμένων οικονομιών. Πράγμα που με τον σημερινό συσχετισμό ισχύος των πολιτικών δυνάμεων βεβαίως δεν γίνεται. Έτσι θα συνεχίσουμε να βλέπουμε να κυκλοφορούν και να τυπώνονται τρισεκατομμύρια, τα κράτη να σώζουν τις πολυεθνικές αβέρτα, και οι τράπεζες και ο χρηματιστηριακός τζόγος να παραμένουν ανέγγιχτοι.

ΝΤΕΝΙΣ ΚΑΡΟΛ

Ο άνθρωπος που προέβλεψε την πανδημία

Θα συνειδητοποιήσει επιτέλους ο κόσμος την απειλή των ζωονοσογόνων ασθενειών;

Του Κέβιν Μπέργκερ, 12 Μαρτίου 2020
Μετάφραση: Κωνσταντίνος Μαυρίδης

Ο Ντένις Κάρολ δεν είναι κυνικός όταν λέει ότι το ξέσπασμα του κορωνοϊού ήταν προβλέψιμο. Αντιθέτως, δείχνει να καταλαβαίνει τους ανθρώπους που έχουν τρομοκρατηθεί από την επιδημία. Έχει υπάρξει, πολλάκις, αυτί της μάτιρας δύσκολων καταστάσεων σε διάφορα μέρη του κόσμου που δοκιμάστηκαν από παρόμοιους ιούς. Πάνω απ' όλα, ο Κάρολ είναι αυθεντία επί του θέματος κι αυτό είναι εμφανές από την πρώτη στιγμή.

Για δεκαετίες, ο Κάρολ υπήρξε ο βασικός ερευνητής που προειδοποιούσε για την απειλή της εξάπλωσης των ζωονοσογόνων ασθενειών, της μετάδοσης δηλαδή παθογόνων ιών από τα ζώα στους ανθρώπους. Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι η σημερινή επιδημία, η οποία ξεκίνησε από τη ΓουΪν της Κίνας, προήλθε από έναν ιό που φέρουν οι νυχτερίδες. Το 2009, μετά από χρόνια μελέτης των μεταδοτικών ασθενειών στο Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Ασθενειών και στην Αμερικανική Υπηρεσία Διεθνούς Ανάπτυξης (USAID), ο Κάρολ ηγήθηκε ενός προγράμματος με την επωνυμία **PREDICT**, που ερευνήσε με πρωτοποριακές τεχνικές διάφορους ιούς, που έχουν ως ξενιστές ποικίλα ζώα ανά τον κόσμο, με τη δυνατότητα να μεταπληθύνουν στους ανθρώπους.

«Ο Ντένις είναι οραματιστής», λέει η Κριστίν Κ. Τζόνσον, επιδημιολόγος στο Ινστιτούτο ONE HEALTH του πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Ντέιβις, όπου εργάζεται ως καθηγήτρια στην κτηνιατρική σχολή. Ο Κάρολ «πήρε την παραδοσιακή μέθοδο αντιμετώπισης των μεταδοτικών ασθενειών και τη γύρισε ανάποδα. Είπε: Θα εργαστούμε πάνω σε μια ενεργητική προσέγγιση για να βοηθήσουμε όλες τις χώρες να προετοιμαστούν για το ξέσπασμα μεταδοτικών ασθενειών». Η Τζόνσον, που εργάστηκε ως ερευνήτρια στο PREDICT για πάνω από 10 χρόνια, λέει πως ο Κάρολ είναι πρωτοπόρος στον τομέα του διότι αποφάσισε να εστιάσει την έρευνά του στα άγρια ζώα. «Ο Ντένις διέγινε ότι οι μεταδοτικές ασθένειες που προέκυπταν ανά τον κόσμο προέρχονταν από τα άγρια κι όχι τα οικόσιμα ζώα και έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για άμεση χρηματοδότηση της έρευνας στον συγκεκριμένο τομέα». Για μια 10ετία, το PREDICT λάμβανε ετήσια χρηματοδότηση της τάξης των 15-20 εκατ. δολαρίων. Το 2019, η χρηματοδότηση δεν ανανεώθηκε και ο Κάρολ έφυγε από την USAID και δημιούργησε ένα καινούριο πρόγραμμα, το Global Virome Project.

Ολόκληρη η συνέντευξη στο ardin-rixi.gr/archives/216561

Πως πέρασε ο κορωνοϊός από τις νυχτερίδες στους ανθρώπους;

Δεν γνωρίζουμε ακριβώς, αλλά υποθέτουμε ότι ο ιός μεταπήδησε στους ανθρώπους λόγω της εγγύτητας με την εισβολή μας στο ενδιαίτημα των νυχτερίδων. Επίσης, είναι πιθανόν να υπήρξε άμεση επιμόλυνση όταν κάποιοι έπιασαν ένα ζώο. Ίσως και να υπήρξε δευτερογενής πηγή. Όταν είχαμε το ξέσπασμα της επιδημίας SARS του 2002 στην Κίνα, δεν εντοπίσαμε άμεση επαφή των ανθρώπων με τις νυχτερίδες ως πρωτογενή πηγή μόλυνσης. Υπήρξε όμως δευτερογενής πηγή μόλυνσης και αυτή ήταν ένα άγριο ζώο, η μοσχογαλή, που θηρευόταν από τους ανθρώπους.

Είναι δυνατόν η μετάδοση να προήλθε από την κατανάλωση κάποιου ζώου;

Συνήθως, η προετοιμασία του ζώου για μαγείρεμα είναι το στάδιο στο οποίο έχει άμεση έκθεση στον ιό. Αφού μαγειρευτεί το ζώο, ο ιός έχει πεθάνει. Η μετάδοση γίνεται με το γδάρισμα ή καθώς το ζώο σφάζεται και οι άνθρωποι εκτίθενται στα σωματικά υγρά, το αίμα και τις διάφορες εκκρίσεις. Όταν είχε ενσκήψει η γρίπη των πτηνών από τα κοτόπουλα, η πλειοψηφία των επιμολύνσεων γινόταν καθώς τα πουλερικά προετοιμάζονταν για μαγείρεμα. Για παράδειγμα, στην Αίγυπτο, οι πρώτες που μολύνονταν ήταν οι γυναίκες που έσφαζαν και μαγείρευαν τα ζώα.

Εμείς οι άνθρωποι πιστεύουμε πως είμαστε κάτι ιδιαίτερο, αλλά οι ιοί μάς προσβάλλουν όπως ακριβώς προσβάλλουν μια νυχτερίδα.

Έχουν οι νυχτερίδες μεγάλη δυνατότητα για μεταφορά ιών στους ανθρώπους;

Σίγουρα. Έχουμε αναγνωρίσει τις νυχτερίδες ως δεξαμενές κορωνοϊών, αλλά και του ιού Έμπολα. Θέλουμε να καταλάβουμε πώς λειτουργούν τα διάφορα είδη νυχτερίδων μέσα στα αντίστοιχα οικοσυστήματα.

Έχουν συγκεκριμένες συμπεριφορές και πρακτικές που τις κρατούν μακριά ή κοντά στον ανθρώπινο πληθυσμό; Το είδος νυχτερίδας στο οποίο απομονώσαμε τον ιό του Έμπολα στη δυτική Αφρική είχε την τάση να φωλιάζει μέσα στις ανθρώπινες κατοικίες αυξάνοντας, έτσι, την πιθανότητα μεταπληθύνσης του ιού στους ανθρώπους.

Έχουν υπάρξει αλλοιώσεις στα ενδιαίτηματα των νυχτερίδων που τις έφεραν πιο κοντά στους ανθρώπους;

Οι αλλοιώσεις στα ενδιαίτημά τους είμαστε εμείς οι άνθρωποι. Έχουμε διεισδύσει βαθιά σε οικο-ζώνες τις οποίες δεν είχαμε καταλάβει ποτέ στο παρελθόν.

Κάποιο σχετικό παράδειγμα της εισβολής μας;

Στην Αφρική είμαστε μάρτυρες μιας άνευ προηγουμένου εισβολής από πετρελαϊκές και εξορυκτικές εταιρείες σε περιοχές που δεν κατοικούνταν από ανθρώπους. Το πρόβλημα δεν είναι η μετακίνηση εργατών και η κατασκευή καταυλισμών στις συγκεκριμένες περιοχές. Το πρόβλημα είναι η κατασκευή δρόμων που επιτρέπει τη μετακίνηση ολόκληρων πληθυσμών εκεί. Οι δρόμοι δίνουν τη δυνατότητα και στα άγρια ζώα να έρθουν κοντά στους οικισμούς των ανθρώπων. Οι δραματικές αυτές αλλαγές αυξάνουν την πιθανότητα επιμολύνσεων από ιούς.

Τα φαινόμενα μεταπήδησης ιών από τα ζώα στους ανθρώπους είναι συχνότερα σήμερα απ' ό,τι πριν 50 χρόνια;

Ναι. Η **EcoHealth Alliance**, μια ΜΚΟ, και άλλοι φορείς, μελέτησαν κάθε αναφορά ξεσπάσματος επιδημίας από το 1940 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα φαινόμενα μεταπήδησης σήμερα είναι δύο με τρεις φορές συχνότερα απ' ό,τι ήταν πριν 40 χρόνια. Η τάση είναι αυξη-

τική και προκαλείται από την απίστευτη αύξηση του ανθρώπινου πληθυσμού και την επέκτασή μας σε παρθένες περιοχές. Ο καταλυτικός παράγοντας στην αύξηση των περιστάσεων μεταπήδησης ιών είναι η αλλαγή χρήσης της γης – όλο και περισσότερη γη για καλλιέργειες και πιο συγκεκριμένα για κτηνοτροφία.

Υπάρχουν ενδείξεις ότι ο συγκεκριμένος κορωνοϊός θα αυτοκαταστραφεί;

Ο συγκεκριμένος έχει χαμηλή παθογένεια. Όσο χαμηλότερη είναι η λοιμογόνος ικανότητά του, τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα να γίνει πανδημία, δηλ. μέρος ενός εποχικού συμβάντος. Αυτή είναι μια από τις μεγαλύτερες ανησυχίες μας. Αν τα πράγματα ησυχάσουν τους καλοκαιρινούς μήνες, τότε το μέγα ερώτημα είναι «θα συνεχίσει να μολύνει τους ανθρώπους;» Το καλοκαίρι οι ιοί της γρίπης κυκλοφορούν γύρω μας, αλλά είναι ανενεργοί. Βρίσκονται εν υπνώσει. Όταν εμφανιστούν οι κατάλληλες συνθήκες, δηλ. κρυώσει ο καιρός και αυξηθεί η υγρασία, τότε ο Covid-19 μπορεί να αρχίσει να πολλαπλασιάζεται σαν τρελός. Αν ο κορωνοϊός καταφέρει να καταστεί ανενεργός κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, χωρίς να σκοτώσει τον ξενιστή του, τότε θα έχουμε στα χέρια μας έναν ιό που έχει όλα τα εχέγγυα να καθιερωθεί ως μέρος του κανονικού μας τοπίου κι όλα αυτά εις βάρος δικό μας.

Πιστεύεις ότι η επιδημία που αντιμετωπίζουμε σήμερα ήταν αναπόφευκτη;

Ήταν σίγουρα προβλέψιμη. Είναι σαν να μην έχουμε κώδικα οδικής κυκλοφορίας και συνεχώς να βλέπουμε πεζούς να χτυπιούνται από αυτοκίνητα καθώς διασχίζουν τους δρόμους. Πού είναι το παράξενο σε μια τέτοια κατάσταση; Πουθενά! Το μόνο που χρειάζεται να κάνουμε είναι να φτιάξουμε δια-

βάσεις, κυκλοφοριακούς κανόνες και κανονισμούς. Δεν το κάνουμε όμως. Δεν καθιερώνουμε τις πρακτικές ασφαλείας που θα ελαχιστοποιήσουν τις πιθανότητες μεταπλήδωσης των διαφόρων ζωονοσογόνων ασθενειών. Αν κατανοήσουμε καλύτερα το πού κυκλοφορούν οι συγκεκριμένοι ιοί, αλλά και το περιβάλλον τους, θα αποκτήσουμε τη δυνατότητα να ελαχιστοποιήσουμε τον κίνδυνο της μεταπλήδωσής τους στον ανθρώπινο πληθυσμό.

Γιατί, λοιπόν, δεν το κάνουν αυτό οι κυβερνήσεις και οι υπεύθυνοι κατάρτισης των πολιτικών αντιμετώπισης των πανδημιών;

Πρώτον, εδώ έχουμε ένα πρόβλημα που δημιουργείται από μια, άνευ προηγουμένου, μεταβολή του πληθυσμού του πλανήτη. Μόλις στα τελευταία 100 χρόνια έχουμε αρχίσει να αυξανόμαστε με ρυθμό που προκαλεί ανεπανόρθωτη διαταραχή του ευρύτερου πλανητικού οικοσυστήματος. Αν κάναμε αυτήν την κουβέντα πριν 100 χρόνια, θα είχαμε 6 δισ. λιγότερους ανθρώπους στη Γη. Μας πήρε κάπου 300 χιλιάδες χρόνια, δηλ. περίπου το συνολικό χρονικό διάστημα ύπαρξης του είδους μας, για να φτάσουμε το 1 δισ. και μέσα στα τελευταία 100 χρόνια αποκτήσαμε άλλους 6 δισ. ενοίκους στο πλανητικό μας σπίτι. Σημειωτέον ότι θα αποκτήσουμε άλλους 4 με 5 δισ. μέχρι το τέλος του παρόντος αιώνα.

Δεύτερον, οι κυβερνήσεις και η κοινωνία, διέπονται γενικά από αδράνεια. Δεν αλλάζουμε, δεν προσαρμοζόμαστε, ούτε εξελισσόμαστε πολύ γρήγορα. Επιπλέον, μετά βίας συνειδητοποιούμε ως παγκόσμια κοινωνία ότι ο κόσμος στον οποίο ζούμε σήμερα είναι θεμελιωδώς διαφορετικός από τον κόσμο στον οποίο έζησε ποτέ το είδος μας. Όλοι γνωρίζουμε πως αν ρίξουμε ένα βάτραχο μέσα σε βραστό νερό θα πηδήξει αμέσως έξω. Αν πάρουμε όμως τον ίδιο βάτραχο, τον βάλουμε μέσα σε μια κατσαρόλα με νερό σε θερμοκρασία δωματίου και σιγά σιγά ανεβάσουμε τη θερμοκρασία, τότε ο βάτραχος θα μείνει μέσα στο νερό και θα βράσει μέχρι θανάτου. Αυτό θα συμβεί γιατί θα χάσει κάθε προοπτική με το μεταβαλλόμενο περιβάλλον γύρω του. Αυτός ο άτυχος

βάτραχος είμαστε εμείς. Έχουμε πλήρη άγνοια των συνθηκών που επιτρέπουν στους ζωονοσογόνους ιούς να μεταπληθύνουν σε μας.

Τι ήταν αυτό που σε έκανε να αντιληφθείς το μέγεθος του προβλήματος μεταπλήδωσης του ιού στους ανθρώπους;

Εννοείς ποια ήταν η στιγμή που είχα ανάλογη εμπειρία με τον Σαούλ όταν ήταν καθ' οδόν προς τη Δαμασκό;

Ακριβώς.

Ήταν η επιδημία της γρίπης των πτηνών τη δεκαετία του 2000. Αυτό που συνέβη τότε ήταν άμεση συνέπεια του συγκλονιστικού αριθμού πουλερικών που παράγονταν ετησίως για να τραφούν οι άνθρωποι. Αν ρίξεις μια ματιά στη σημερινή Κίνα, θα δεις ότι παράγει κάπου 15 με 20 δισ. πουλερικά το χρόνο. Τα στοιχεία της δεκαετίας του '60 δείχνουν ότι στην καλύτερη των περιπτώσεων στην Κίνα παράγονταν μόλις λίγες εκατοντάδες εκατομμύρια πουλερικά. Αν εξετάσουμε το Μπαγκλαντές, το Βιετνάμ και άλλα μέρη της Ασίας θα δούμε ότι ο αριθμός των πουλερικών που παράγονταν πριν 50 χρόνια ήταν απείρως μικρότερος από αυτόν που παράγεται σήμερα. Το γεγονός αυτό είναι συνέπεια του μεγαλύτερου πληθυσμού και της μεγαλύτερης αγοραστικής δύναμης των κατοίκων των χωρών της περιοχής. Μια σταθερά που δείχνει επιβεβαιωμένα την αύξηση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών είναι η μετατόπιση από τη δίαιτα με βάση τους καρπούς και τις ρίζες στη δίαιτα με βάση τις πρωτεΐνες. Αυτό ακριβώς συνέβη σ' ολόκληρη την Ασία.

Πώς θα σχολίαζες τη γενική στάση της αμερικανικής κυβέρνησης σε σχέση με την

Οι συγκεκριμένοι ιοί έχουν την ικανότητα να μεταπληθύνονται. Αυτό που αντιμετωπίζουμε σήμερα μπορεί να διαφέρει από αυτό που θα αντιμετωπίσουμε σε μερικούς μήνες. Ο ιός μπορεί να γίνει πιο θανατηφόρος ή να εξασθενήσει και να εξαφανιστεί, όπως το κοινό κρουοδόγημα. Το μεγάλο ερώτημα είναι: παρακολουθούμε στενά την πορεία του ιού;

απειλή των ζωονοσογόνων ασθενειών;

Δεν είναι μόνο η κυβέρνηση των ΗΠΑ αλλά γενικότερα όλες οι κυβερνήσεις, αλλά και ο ιδιωτικός τομέας. Δεν επενδύουμε στο ρίσκο. Η συζήτηση σχετικά με τις ζωονοσογόνες ασθένειες είναι τελείως διαφορετική από τη συζήτηση για την ελονοσία ή τη φυματίωση. Οι ασθένειες αυτές είναι απτές, ξεκάθαρες και αποτελούν παρόντα προβλήματα. Οι ζωονοσογόνες ασθένειες είναι πρόβλημα που μόλις έχει αρχίσει να εμφανίζεται. Κλασικά, ως κοινωνία δεν επενδύουμε σε κάτι μέχρι να φτάσει στο σημείο να μας βροντήσει εκδικητικά την πόρτα.

Τι είναι αυτό που σε ανησυχεί σε σχέση με τον κορωνοϊό;

Προφανώς αυτό που ανησυχεί τους πάντες. Κι έπειτα είναι αυτά για τα οποία δεν μιλάει κανείς. Αυτά είναι και τα πράγματα που με ανησυχούν περισσότερο απ' όλα. Εδώ μιλάμε για ένα παγκόσμιο συμβάν το οποίο πρόκειται να χτυπήσει κάθε κοινωνία στην υφήλιο. Όπως καταλαβαίνεις, οι επιπτώσεις δεν θα είναι ισόποσα καταμετρημένες διότι υπάρχουν μέρη του κόσμου, τα υγιονομικά συστήματα των οποίων είναι κατά πολύ πιο ευπαθή από αυτά των ΗΠΑ, της Ευρώπης ή της Κίνας. Γνωρίζουμε, ήδη, ότι όταν κάποιο υποτυπώδες σύστημα υγείας επιφορτιστεί με δυσβάσταχτο φόρτο εργασίας, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να καταρρεύσει. Ειδικά στην Αφρική και σε περιοχές όπου υπάρχουν αναταραχές ή πόλεμοι.

Το 2014, όταν ο ιός Έμπολα έπληξε τις τρεις χώρες της δυτικής Αφρικής, γίναμε μάρτυρες μιας από τις άμεσες επιπτώσεις του ιού που δεν ήταν άλλη από την παράλυση της παροχής υγειονομικών υπηρεσιών. Οι εργαζόμενοι στα συστήματα υγείας εκτέθηκαν στην ασθένεια, αρρώστησαν και φοβόντουσαν να προσέλθουν στις εργασίες τους. Για 5 ολόκληρους μήνες, δεν υπήρχαν υπηρεσίες υγείας για να καλύψουν τις κανονικές υγειονομικές ανάγκες των πολιτών. Οι έγκυες γυναίκες δεν είχαν πρόσβαση σε βοήθεια από εκπαιδευμένες μαίες και τα παιδιά δεν μπορούσαν πια να προμηθεύονται φάρμακα κατά της ελονοσίας. Είχες, δηλαδή, έναν τεράστιο, μη καταγεγραμμένο πληθυσμό, η ζωή του οποίου τέθηκε σε κίνδυνο γιατί δεν λάμβανε τις τυπικές υπηρεσίες υγείας. Φοβάμαι ότι θα ξαναδούμε κάτι παρόμοιο. Αν ο κορωνοϊός συνεχίσει να είναι τόσο δυναμικός όσο δείχνει, θα δούμε συστήματα υγείας να υπερφορτώνονται από περιστατικά και να αδυνατούν να ανταποκριθούν και στον ιό και στον συνήθη φόρτο εργασίας τους. Κανείς σε καμία κυβέρνηση στον κόσμο δεν θίγει το εν λόγω ζήτημα.

Το 2005, εν μέσω της γρίπης των πτηνών, ο Τζορτζ Μπους επικοινωνούσε συχνά με διάφορους ηγέτες ανά τον κόσμο σχετικά με το πώς θα συντονιστεί η παγκόσμια αντίδραση στην επιδημία. Ο Ομπάμα έκανε το ίδιο, τόσο το 2009 με τη δεύτερη πανδημία H1N1, όσο και το 2014 με τον Έμπολα. Είδαμε τους δύο προέ-

δρους να παίρνουν πρωτοβουλίες και να λειτουργούν ως καταλύτες αναζητώντας μια παγκόσμια απάντηση σε ένα παγκόσμιο πρόβλημα. Σήμερα, υπάρχει απόλυτη σιγή στον Λευκό Οίκο. Πιστεύω πως ο μόνος λόγος που ο Λευκός Οίκος λέει οτιδήποτε σχετικά με την επιδημία του κορωνοϊού είναι γιατί το χρηματιστήριο κατακυλάει. Ψάχνουν, λοιπόν, να βρουν τι να πουν για να καθησυχάσουν τους επενδυτές.

Γιατί πιστεύεις ο Λευκός Οίκος τηρεί σιγή ιχθύος;

Ο λόγος είναι ο πρόεδρος Τραμπ και η εμμονή του με το «Πρώτα η Αμερική». Δεν έχω δει καμία αναφορά από τον Λευκό Οίκο που να δείχνει ότι ο πρόεδρος επικοινωνήσει με τον Κινέζο ομόλογό του για να συζητήσουν κάποια συντονισμένη δράση όταν η Κίνα αγωνιζόταν να θέσει τον ιό υπό έλεγχο. Επίσης, έχω μείνει άναυδος από την έλλειψη παγκοσμίου διαλόγου σχετικά με κάτι που είναι η πεμπτουσία του παγκοσμίου συμβάντος. Αν ρίξει κάποιος μια ματιά στην Ευρώπη σήμερα θα δυσκολευτεί να πιστέψει ότι υφίσταται η Ευρωπαϊκή Ένωση. Απ' ό,τι φαίνεται, κάθε χώρα κάνει ό,τι της καπνίζει. Η Ιταλία δεν συντονίζεται με τις Βρυξέλλες και οι Βρυξέλλες δεν συντονίζονται με τη Γερμανία. Δεν υπάρχει σαφής προσέγγιση του προβλήματος αν και έχει προβλεφθεί η πλατφόρμα για να γίνει κάτι τέτοιο.

Ο Κέβιν Μπέργκερ είναι ο εκδότης του Nautilus.

«Η επανατοπικοποίηση δεν αποτελεί πλέον επιλογή αλλά προϋπόθεση επιβίωσης»

Για τους οικονομολόγους Μαξίμ Κομπ, Ζενεβιέβ Αζάμ, Τομά Κουτρό και τον κοινωνιολόγο Κριστόφ Αγκιτόν, «η ιστορία δεν έχει γραφτεί» και υπάρχουν ακόμα τρόποι να μετατοπίσουμε την παγκοσμιοποίηση προς την πλευρά της μείωσης των ανισοτήτων, εξηγούν, σε ένα φόρουμ του *Monde*.

Μετάφραση: Χριστίνα Σταματοπούλου

Σε λιγότερο από δύο μήνες, η πανδημία που οφείλεται στον κορονοϊό αλλάζει ήδη τα δεδομένα της οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Η συνεχής επέκταση των αλυσίδων εφοδιασμού και του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας, εδώ και πάνω από τριάντα χρόνια, καθώς και η λειτουργία τους με τη μέθοδο της κατά παραγγελία παραγωγής, χωρίς διατήρηση αποθεμάτων, θεωρούνται πλέον πηγές κινδύνου που είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν και να δικαιολογηθούν.

Η φαρμακοβιομηχανία, η οποία έχει μετεγκαταστήσει ολόκληρα τμήματα του παραγωγικού μηχανισμού της, σε σημείο που το 80% των δραστικών ουσιών των φαρμάκων να εισάγεται τώρα από την Κίνα και την Ινδία, σε σύγκριση με το 20% πριν από τριάντα χρόνια, αναφέρεται ως παράδειγμα των τομέων που πρέπει να επανατοπικοποιηθούν. Αυτός ο όρος «επανατοπικοποίηση» ακούγεται πλέον σε όλες τις συζητήσεις, ακόμα και εκείνων που δεν σταμάτησαν εδώ και χρόνια να εργάζονται για την εμβάθυνση της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης στο όνομα της μείωσης του κόστους.

Ακόμα και αν δεν αμφισβητήσουμε το ίδιο το περιεχόμενο των επενδυτικών και παραγωγικών επιλογών, δεν θα πρέπει, άραγε, να προσθέσουμε στη σχέση ανταγωνιστικότητα-κόστος, η οποία καθοδηγεί τις επιλογές των επενδυτών εδώ και χρόνια, το αποκλειστικό κριτήριο της σχέσης «ανταγωνιστικότητα-ρίσκο», όπως πλέον επισημαίνεται; Η μήπως θα πρέπει να αμφισβητήσουμε το ίδιο το περιεχόμενο αυτών των παραγωγικών επιλογών, του τρόπου χρηματοδότησής τους, του αποτυπώματός τους επάνω στον πλανήτη και της ποιότητας των θέσεων εργασίας που παρέχουν;

Το σύμπτωμα ενός από-διοργανωμένου κόσμου

Οι εκκλήσεις για επανατοπικοποίηση και αναζωογόνηση της οικονομίας δεν μπορούν, στην πραγματικότητα, να αποκρύψουν

τον εγγενώς μη βιώσιμο χαρακτήρα του παγκόσμιου παραγωγικού συστήματος: στην έκθεση «Προοπτικές παγκόσμιων πόρων για το 2060», ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) εκτιμά ότι η εξαγωγή φυσικών πόρων θα πρέπει να αυξηθεί κατά 111% (150% για τα μέταλλα και 135% για τα ορυκτά) προκειμένου να συντηρηθεί μια παγκόσμια ετήσια ανάπτυξη της τάξης του 2,8% έως το 2060. Ακόμα και αν επανατοπικοποιηθεί και αναπροσαντολιστεί στην κατεύθυνση αναθεωρημένων μορφών προστατευτισμού, ένα τέτοιο οικονομικό μοντέλο δεν παύει να είναι μη βιώσιμο και ανεπιθύμητο.

Πράγματι, η κρίση του κορονοϊού εμφανίζεται ως το σύμπτωμα ενός απο-διοργανωμένου κόσμου που δεν μπορεί παρά να ευνοεί τον πολλαπλασιασμό ανεξέλεγκτων γεγονότων που παίρνουν μια διάσταση συστημικής αποσταθεροποίησης. Χωρίς να αποτελεί τη βαθύτερη αιτία – η οποία συνίσταται στην έξαρση των ανισοτήτων και στη χρηματοπιστωτική φούσκα που διογκώνεται από τις Κεντρικές Τράπεζες επί δέκα χρόνια – ο κορωνοϊός βάζει φωτιά σε μια δραματικά ασταθή παγκόσμια οικονομία. Τι πρόκειται να συμβεί όταν οι κλιματικές απορρυθμίσεις και η οικολογική κατάρρευση, όπως τεκμηριώνεται από τους επιστήμονες, θα παραγάγουν πλήρως τις συνέπειές τους, δηλαδή αύριο και το αργότερο μεθαύριο;

Το γεγονός ότι έχει ανατεθεί αποκλειστικά στις χρηματοπιστωτικές αγορές και στις πολυεθνικές εταιρείες το μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας και της χρηματοδότησής της και ότι το μείζον κριτήριο των οικονομικών επιλογών έχει καταστεί η βραχυπρόθεσμη οικονομική αποδοτικότητα, λειτουργεί ως παράγων επιδείνωσης και επιτάχυνσης σε δυσμενείς καταστάσεις όπως μια υγειονομική κρίση. Επιπλέον, μια δεκαπλασιασμένη οικονομική ευθραυστότητα, το κοινωνικό, οικολογικό και δημοσιονομικό ντάμπινγκ, όπως έχει οργανωθεί μετά από τρεις δεκαετίες συμφωνιών απελευθέρωσης του εμπορίου και των επενδύσεων, μείωσε σαφώς τις

ικανότητες αντίστασης και την ανθεκτικότητα των οικονομικών, κοινωνικών αλλά και των υγειονομικών συστημάτων μας, όπως διαπιστώνουμε σήμερα.

Η απαίτηση για μια επανατοπικοποίηση των δραστηριοτήτων

Όπως και οι απαντήσεις για την αντιμετώπιση των κλιματολογικών απορρυθμίσεων, έτσι και τα υγειονομικά, οικονομικά και κοινωνικά μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού πρέπει να στηρίζονται σε μια υποχρεωτική διεθνή αλληλεγγύη. Αντίθετα, διαπιστώνουμε μια πληθώρα εθνικών μέτρων, για να μην πούμε εθνικιστικών, συχνά αντιφατικών μεταξύ τους, που συνίστανται στο να οργανωθεί ο ανταγωνισμός για την πρόσβαση σε ιατρικό εξοπλισμό (μάσκες, εξετάσεις ανίχνευσης του ιού, αναπνευστήρες) ενώ τονίζεται ο κίνδυνος που αντιπροσωπεύει ο Κινέζος ή ο Ιταλός γείτονας ή οι απαντήσεις που προέρχονται από άλλες χώρες.

Η απαίτηση για επανατοπικοποίηση των δραστηριοτήτων ώστε να μειωθεί το οικολογικό μας αποτύπωμα και να δημιουργηθούν μόνιμες και ποιοτικές θέσεις εργασίας, επιστρατεύοντας τη διεθνή συνεργασία και αλληλεγγύη, θα πρέπει να καθοδηγεί τις διαρθρωτικές επιλογές που πρέπει να γίνουν τις εβδομάδες που έρχονται. Η επανατοπικοποίηση δεν αποτελεί πλέον μία επιλογή, αλλά την προϋπόθεση για την επιβίωση των οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων μας, αλλά και των πληθυσμών. Είναι καιρός να μειώσουμε τις ροές κεφαλαίων και αγαθών και να περιορίσουμε τον ρόλο των τοξικών για τη βιόσφαιρα τομέων (ορυκτά καύσιμα, χημεία και αγρο-βιομηχανία, ηλεκτρονικά κλπ.).

Ξεχνώντας τον έναν από τους όρους της εξίσωσης είναι σα να οξύνουμε τις διάφορες πηγές παγκόσμιας αποσταθεροποίησης που εμφανίζονται σήμερα μπροστά μας: οικολογική κατάσταση έκτακτης ανάγκης, μεταναστευτικές ροές, πόλεμοι και γεωπολιτικές εντάσεις, επίταση των αυταρχι-

σμών, επιβράδυνση του παγκόσμιου εμπορίου, δανεισμοί και χρηματοπιστωτικές αγορές εκτός ελέγχου, υγειονομικές κρίσεις, όλα αυτά αποτελούν αλληλεξαρτώμενες διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης στις οποίες πρέπει να προσπαθήσουμε να ανταποκριθούμε από κοινού.

Οι απαραίτητες δημόσιες ρυθμίσεις

Οι δυνάμεις πυρόσβεσης το γνωρίζουν αυτό καλά: όταν εξαπλώνεται η πυρκαγιά, πρέπει να προσπαθούμε ασταμάτητα να περιορίσουμε την επέκτασή της, αλλά και, ταυτόχρονα, να διασφαλίσουμε ότι δεν θα μπορέσει να αναζωπυρωθεί, από δευτερεύουσες εστίες και δυσμενείς εξωτερικές συνθήκες. Ενώ τα τραπεζικά λόμπι δεν έχουν σταματήσει να ροκανίζουν τα ήδη ανεπαρκή συστήματα πρόληψης κινδύνων, που τέθηκαν σε εφαρμογή μετά την κρίση του 2008, σήμερα εκμεταλλεύονται την τρέχουσα κρίση για να ξαναρχίσουν την υπονομευτική τους δράση. Τη στιγμή μάλιστα που εκείνες που θα έπρεπε να ενισχυθούν είναι οι δημόσιες ρυθμίσεις γιατί αυτές μας επιτρέπουν να πλέουμε στη φουρτουνιασμένη θάλασσα.

Η ιστορία δεν έχει γραφτεί οριστικά. Είναι γεμάτη από περιόδους κατά τις οποίες απρόβλεπτα γεγονότα, πόλεμοι, πολιτικοί κραδαμοί ή κοινωνικά κινήματα επιτάχυναν διαδικασίες εν εξελίξει ή επέτρεψαν απρόβλεπτες αλλαγές. Είναι δική μας, συλλογική ευθύνη να οδηγήσουμε τον κόσμο προς την πλευρά της αλληλεγγύης, της βιωσιμότητας, της μείωσης των ανισοτήτων, με δυο λόγια, προς έναν κόσμο βιώσιμο και επιθυμητό. Αυτό θα απαιτήσει από τις κοινωνίες μας να πάρουν την εξουσία από τα χέρια των επιχειρηματικών βαρόνων, των τεχνολόγων και των πολιτικών εκπροσώπων τους.

Υπογράφουν: **Maxime Combes, Geneviève Azam, Thomas Coutrot**, οικονομολόγοι, και ο **Christophe Aguiton**, κοινωνιολόγος. Όλοι είναι μέλη της γαλλικής **Attac**.

Το κλιμακούμενο ξέσπασμα του Κορωνοϊού στην Τουρκία βρίσκει την κυβέρνησή της σε δεινή δημοσιονομική κατάσταση, κι έτσι εκατομμύρια πολίτες της μένουν έκθετοι σε ένα τεράστιο οικονομικό ρίσκο.

Ενώ πολλές κυβερνήσεις έχουν επιλέξει τις άμεσες μεταφορές χρημάτων προκειμένου να καταπολεμήσουν το οικονομικό σοκ της πανδημίας, η Αγκυρα δεν έχει δώσει και πολλά, μιας και τα αποθέματά της έχουν εξαντληθεί από τη νομισματική κρίση που αντιμετώπισε το 2018. Η κοινωνία πιέζει την κυβέρνηση προκειμένου να βοηθήσει περισσότερο τις εύθραυστες μάζες της Τουρκίας, ενώ οι ειδικοί προειδοποιούν ότι η χώρα βρίσκεται σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη καμπή για την αντιμετώπιση της πανδημίας που εξαπλώνεται με μεγάλη ταχύτητα.

Η ιδέα των «χρημάτων από το ελικόπτερο» –μαζικών μεταβιβάσεων μετρητών που είναι σαν να έρχονται λεφτά από τον ουρανό– αναδύθηκε ως ένα σημαντικό κοινωνικό και οικονομικό μέτρο που υιοθετούν οι κυβερνήσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες από την πανδημία του COVID-19. Μια αρκετά ανορθόδοξη ιδέα, που άρχισε να κερδίζει έδαφος στη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008-2009, και χάρισε στον Μπεν Μπέρνακι, επικεφαλής τότε της Αμερικάνικης Ομοσπονδιακής Τράπεζας, το ψευδώνυμο του «ελικοπτέρου Μπεν», καθώς ήταν από τους ένθερμους οπαδούς της.

Η επιδημία του κορωνοϊού μείωσε την καταναλωτική ζήτηση σε όλες τις οικονομίες πυροδοτώντας έτσι ένα καθολικό σπράλ που απειλεί να συμπαρασύρει μαζί του από κοινού επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Πασχίζοντας να περιορίσουν τις ζημιές, οι ΗΠΑ, η Βρετανία και άλλες κυβερνήσεις θα επιλέξουν να ρίξουν «λεφτά απ' το ελι-

κόπτερο» προς ενίσχυση των εργαζόμενων και των φτωχών. [...]

Στην κρίση του 2008-2009 η υιοθέτηση των αυστηρών δημοσιονομικών κανόνων δικαιολογήθηκε μόνο για τη διάσωση των επιχειρήσεων. Παρ' όλο που σήμερα συμβαίνει και αυτό, οι μεταφορές μετρητών σε κοινωνικές ομάδες χαμηλών εισοδημάτων έχουν πλέον καταστεί ένα ξεχωριστό εργαλείο με το οποίο οι κυβερνήσεις προσπαθούν να αναστήσουν την καταναλωτική ζήτηση.

Ο Ντόναλντ Τραμπ και ο Μπόρις Τζόνσον, για παράδειγμα, έχουν δημιουργήσει γενναία ελλείμματα επιλέγοντας αυτήν την πολιτική. Το έλλειμμα του αμερικανικού προϋπολογισμού έφτασε στο 5,6% του ΑΕΠ την προηγούμενη χρονιά, ενώ φέτος ο Τραμπ φαίνεται διατεθειμένος να το ανεβάσει στο 10%. Σε άλλες μεγάλες οικονομίες, όπως του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γαλλίας, το ποσοστό αυτό κυμάνθηκε για το 2019 μεταξύ του 1,5% και του 2,5%. Η Γερμανία, από την άλλη, είχε πλεόνασμα 1% αλλά η Μέρκελ συμφώνησε επίσης να προχωρήσει φέτος σε ελλείμματα.

Με λίγα λόγια, φαίνεται ότι υπάρχει μια συναίνεση ότι η κρίση της πανδημίας δεν μπορεί να χαλιναγωγηθεί με τις συνήθεις προσεγγίσεις της ελεύθερης αγοράς και ότι οι κρατικές παρεμβάσεις είναι αναγκαίες, ακόμα κι αν αυτό οδηγήσει σε δημοσιονομικά κενά, εκτυπώσεις χρημάτων ή ακόμα και την εθνικοποίηση μερικών επιχειρήσεων.

Οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο πρωτοστατούν σε πολιτικές «χρημάτων από το ελικόπτερο». Το σχέδιο της Ουάσινγκτον προβλέπει άμεσες μεταφορές ύψους 1.200\$

Πανδημία: Η Τουρκία γυρεύει «λεφτά από το ελικόπτερο»

του Μουσταφά Σονμέζ

Πηγή: al-monitor.com

30 Μαρτίου 2020

Μετάφραση: Γιώργος Ρακκάς

σε όλους τους Αμερικάνους ενήλικες που δηλώνουν εισοδήματα κάτω των 75.000\$/έτος, ενώ η βρετανική κυβέρνηση υποσχέθηκε να πληρώσει το 80% των μισθών όσων δεν μπορούν να δουλέψουν, καλύπτοντας μισθούς μέχρι της τάξης των 2.500€/μήνα.

Στην Τουρκία, ωστόσο, οι ενέσεις ρευστότητας δεν είναι παρά ένα πολύ μικρό μέρος του πακέτου μέτρων τα οποία ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ανακοίνωσε στις 18 Μαρτίου. Το πακέτο –που ονομάζεται «ασπίδα οικονομικής σταθερότητας», και προβλέπει μέτρα 100 δισ. τουρκικών λιρών (15 δισ.\$) περιέχει κυρίως αναβολές πληρωμών και φορολογικές περικοπές που απευθύνονται στις επιχειρήσεις.

Ένα από τα λίγα μέτρα κοινωνικής ευαισθησίας είναι η διεύρυνση του έκτακτου επιδόματος που δίνεται από το ταμείο ανεργίας, το οποίο δίνεται στους εργαζόμενους των επιχειρήσεων που αναγκάστηκαν να κλείσουν προσωρινά. Για να αποκτήσει πρόσβαση κάποιος εργαζόμενος, αρχικά απαιτούνταν να έχει δουλέψει τουλάχιστον 600 ώρες κατά τα τρία τελευταία χρόνια, και το μόνο που έκανε η Αγκυρα ήταν να μειώσει το όριο στις 450 ώρες. Η κυβέρνηση, ωστόσο, δέχεται πιέσεις να άρει εντελώς τους περιορισμούς. Το πακέτο, επίσης, δεσμεύεται να αυξήσει τις κατώτατες συντάξεις των 1.258 λιρών (191\$) στις 1.500 (228\$) ένα μέτρο που μάλλον έχει διακοσμητικό ρόλο.

Το πακέτο μεταφέρει άλλες 2

δισεκατομμύρια λίρες (307 εκατομμύρια \$) στα κυβερνητικά ιδρύματα κοινωνικής υποστήριξης και αλληλεγγύης, που παρέχουν διάφορες μορφές υποστήριξης σε όσους έχουν ανάγκη. Σαν συνέπεια οι μηνιαίες μεταβιβάσεις από την κυβέρνηση στα ιδρύματα αυτά θα αυξηθούν κατά 1/3 φτάνοντας τις 180 εκατομμύρια λίρες.

Ελάχιστοι φάνηκαν ικανοποιημένοι με τα μέτρα αυτά και οι ηγέτες της αντιπολίτευσης κλιμάκωσαν την κριτική τους στην κυβέρνηση. Η αξιωματική αντιπολίτευση του **Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος** απαίτησε μηνιαία επιδόματα τουλάχιστον 2.000 λιρών (304\$) που θα πρέπει να μεταβιβαστούν στις οικογένειες που έχουν ανάγκη, μέχρι να περιοριστεί το ξέσπασμα της πανδημίας. Το **Κόμμα του Μέλλοντος**, του πρώην υπουργού εξωτερικών **Αχμέτ Νταβούτογλου**, πρότεινε να υπάρξει ένας επιπλέον προϋπολογισμός 10 δισεκατ. λιρών (1,5 δισ.\$) που θα χορηγηθεί στα ιδρύματα κοινωνικής πρόνοιας, και επιπλέον ένα επίδομα 1.752 λιρών (266\$) το οποίο θα πρέπει να δοθεί στους 7,5 εκατομμύρια χαμηλόμισθους εργαζόμενους για τρεις μήνες, πράγμα που απαιτεί την εύρεση άλλων 40 δισεκατομμυρίων λιρών (6 δισ.\$).

Η κριτική θεωρείται απίθανο να καταλαγιάσει καθώς το ξέσπασμα της πανδημίας απειλεί να εκτοξεύσει την ανεργία σε μια χώρα που ήδη πέρυσι είχε 4,5 εκατομμύρια ανέργους. Φοβούμενοι ότι θα καταλήξουν κι αυτοί στην ανεργία, πολλοί εργάτες δεν έχουν άλλη επιλογή πέραν του να απηφύσσουν τον κίνδυνο της πανδημίας και να συνεχίσουν να πηγαίνουν στις δουλειές τους, σε εργοστάσια, ορυχεία και εργοτάξια.

Ενώ οι πολιτικές κοινωνικής προστασίας θεωρούνται εκ των ων ουκ άνευ για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, τους χαμηλόμισθους, τους άνεργους, και όσους φοβούνται ότι θα χάσουν τη δουλειά τους, η απόπειρα της κυβέρνησης να αντιμετωπίσει το ζήτημα με πενιχρά μέσα έχει να κάνει με την ευθραυστότητα της τουρκικής οικονομίας, η οποία μάλιστα έχει επι-

δεινωθεί περαιτέρω έπειτα από το ξέσπασμα της πανδημίας.

Οι ρυθμοί ανάπτυξης της τουρκικής οικονομίας έπεσαν κάτω από το 1% την προηγούμενη χρονιά εξαιτίας του σοκ από τη νομισματική κρίση του 2018, αν και αναμενόταν βαθύτερη ύφεση, η οποία αντιμετώπιστηκε με την απορρόφηση κεφαλαίων από την τουρκική κεντρική τράπεζα που στέγνωσαν τα αποθέματα της χώρας. Η κυβέρνηση ενεργοποίησε ακόμα και 43 δισ. λίρες (6,5 δισ.\$) από τα αποθέματα ασφαλείας της κεντρικής τράπεζας, εκείνα που είναι αποθηκευμένα για έκτακτη ανάγκη. Ενώ τα έσοδα από τη φορολογία έπεσαν εξαιτίας της οικονομικής κάμψης, ο στρατιωτικός προϋπολογισμός, που εκτοξεύθηκε κυρίως λόγω της επέμβασης της Τουρκίας στη Συρία, προκάλεσε ακόμα μεγαλύτερη πίεση στον γενικό προϋπολογισμό. Σαν αποτέλεσμα όλων αυτών, η Τουρκία εισήλθε στο 2020 με μεγάλα ελλείμματα και χρέος.

Επιπλέον, οι κρατικές τράπεζες πολύ συχνά διοχέτευαν στην αγορά τα αποθέματά τους σε σκληρά νομίσματα, προκειμένου να υποστηρίξουν την κλυδωνιζόμενη λίρα και να συγκρατήσουν τις ισοτιμίες της. Οι παρεμβάσεις αυτές εξαντλήσαν και τα 40 δισ.\$ που η κεντρική τράπεζα κρατούσε ως αποθεματικό συνάλλαγμα.

Με λίγα λόγια, η τουρκική οικονομία ήταν πολύ αδύναμη και είχε εξαντλήσει τις δημοσιονομικές της δυνατότητες ήδη όταν ξέσπασε η πανδημία του κορωνοϊού, και αυτό εξηγεί απόλυτα το γιατί η κυβέρνηση ασκεί σφικτή οικονομική πολιτική.

Ωστόσο, η πίεση προς την κυβέρνηση της Αγκυρας συνεχίζεται. Με πολλές επιχειρήσεις να κλείνουν, διογκώνοντας τον στρατό των ανέργων, η κυβέρνηση δύσκολα θα αγνοήσει τις εκκλήσεις για κοινωνική στήριξη. Προκειμένου να ανταποκριθεί σε αυτές, η εκτύπωση καινούριου χρήματος θεωρείται αναπόφευκτη στο τέλος αυτής της διαδρομής, κάτι που θα επιδεινώσει ακόμα περισσότερο το χρηματοπιστωτικό προφίλ της Τουρκίας στα μάτια των ξένων επενδυτών...

Η τουρκική οικονομία ήταν πολύ αδύναμη και είχε εξαντλήσει τις δημοσιονομικές της δυνατότητες ήδη όταν ξέσπασε η πανδημία, και αυτό εξηγεί απόλυτα το γιατί η κυβέρνηση ασκεί σφικτή οικονομική πολιτική.

Τά έλληνορθόδοξα ιδανικά τών Κυπρίων άγωνιστών

‘Η Κύπρος και ό άγώνας τής ΕΟΚΑ

Τού Κωνσταντίνου Χολέβα

Η 1^η Απριλίου για άλλους λαούς μπορεί να είναι ή ημέρα των ψεμμάτων και των σκωπτικών πειραγμάτων. Για τόν Έλληνοισμό είναι **ημέρα μνήμης και τιμής**. Τιμούμε, ή ορθότερα οφείλουμε να τιμούμε, τούς άγωνιστές του Κυπριακού Έπους του 1955-59. Εκείνους που άγωνίσθηκαν για την Έλευθερία, την αξιοπρέπεια, την έλληνικότητα τής Κύπρου. Θυμόμαστε τά πρόσωπα, τά κείμενα, τίς έπιστολές από την φυλακή. Δοξάζουμε τό θάρρος τους. Συγκινούμαστε μέ τά νιάτα τους και μέ την πίστη τους. Σκύβουμε εύλαβικά τό γόνυ μπροστά στους τάφους τους, στά Φυλακισμένα Μνήματα. Ξαναδιαβάζουμε τά άπομνημονεύματά τους και ιδίως τίς αναμνήσεις του παπα-Σταύρου Παπαγαθαγγέλου, του ιερέως, ό όποιος μύησε στον άγώνα και έξομολογούσε πολλούς άγωνιστές

Ήταν τίμιος και δίκαιος ό άγώνας εκείνος για την **Ένωση τής Κύπρου μέ την Ελλάδα**. Στόν διπλωματικό τομέα δέν ευτύχησε να δικαιωθεί πλήρως. Αντί για την Ένωση οδηγηθήκαμε σε μία κολοβωμένη Ανεξαρτησία. Στή συνέχεια ή διχόνοια και ή τουρκική έπεκτατικότητα έφεραν τόν Αττίλα, την κατοχή, την προσφυγοποίηση, την σύληση των θρησκευτικών και πολιτιστικών μας θησαυρών. Όμως ό άγώνας τής Ε.Ο.Κ.Α., τής Έθνικής Όργανώσεως Κυπρίων Άγωνιστών δέν ήταν μάταιος. Άφησε ήθικά διδάγματα. Κληροδότησε παρακαταθήκες στους νεώτερους. Σφυρηλάτησε τό πνεύμα του Έλληνοισμού και ένωσε τούς Έλληνες ανά την Υφήλιο. Δίδαξε τή συνέχεια και τή διαχρονία του Έλληνισμού. Ό **Γρηγόρης Αύξεντίου** πήρε ως ψευδώνυμο τό όνομα του Μακεδόνα κλεφταρματολού **Ζήδρου**. Ό στρατιωτικός άρχηγός του άγώνα, ό Γεώργιος Γρίβας, όνομάσθηκε **Διγενής** συνδέοντας την Κύπρο μέ την Βυζαντινή Ρωμιοσύνη. Πολλοί άγωνιστές διάβαζαν την ιστορία των ήρώων τής Αρχαίας Ελλάδος και του 1821. Η Εκκλησία τής Κύπρου άνεδείχθη έθναρχούσα και ήγήθηκε του άγώνος, τιμώντας έτσι τό αίμα του Έθνομάρτυρος Αρχιεπισκόπου **Κυπριανού** και των κληρικών που μαρτύρησαν δίπλα του στίς 9 Ιουλίου 1821.

Είχε **έλληνορθόδοξες** ρίζες εκείνος ό άγώνας. Τά άγόρια και τά κορίτσια που πρωταγωνίστησαν έβγαιναν από τά Κατηχητικά τής Εκκλησίας και πίστευαν ότι ή Κύπρος δέν μπορεί να έχει άλλο μέλλον παρά Όρθόδοξο και έλληνικό. Είχε ταυτοχρόνως και **οικουμενική**, πανανθρώπινη διάσταση ό άγώνας τής Κύπρου. Οί Έλληνες τής Κύπρου άγωνίσθηκαν κατά τής βρετανικής άποικιοκρατίας δίνοντας έλπίδα και θάρρος σε άλλους καταπιεσμένους λαούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τής διεθνούς άπηχίσεως του άγώνος

Είχε έλληνορθόδοξες ρίζες εκείνος ό άγώνας. Είχε ταυτοχρόνως και **οικουμενική**, πανανθρώπινη διάσταση ό άγώνας τής Κύπρου. Οί Έλληνες τής Κύπρου άγωνίσθηκαν κατά τής βρετανικής άποικιοκρατίας δίνοντας έλπίδα και θάρρος σε άλλους καταπιεσμένους λαούς.

Ήταν ή άρθρογραφία σπουδαίων ξένων δοανοητών, όπως ό Γάλλος **Άλμπερ Καμύ**, που έγραψε μέ συγκίνηση υπέρ του άπαγχονισθέντος **Μιχαλάκη Καραολή** στον γαλλικό Τύπο. Ό άγώνας εκείνος ήταν υπερχομματικός. Στήν Ελλάδα νέοι όλων των παρατάξεων διαδήλωναν στους δρόμους. Και ό ποιητής **Γιάννης Ρίτσος** έγραψε ύμνο για τόν Γρηγόρη Αύξεντίου, ό όποιος στίς 3-3-1957 κήκε ζωντανός στην σπηλιά του Μαχαιρά άφοι πολέμησε έναντιόν εκατοντάδων Βρετανών.

Δυστυχώς σήμερα κάποιοι θέλουν να άμαυρώσουν ή και να διαγράψουν τελείως από την έθνική μνήμη αυτόν τόν υπέροχο άγώνα. Φαίνεται ότι τούς ένοχλεί κυρίως τό πνευματικό υπόβαθρο του 1955-59. Δέν θέλουν να παραδεχθούν ότι ή έλληνορθόδοξη παιδεία, ή Χριστιανική πίστη και ή έλληνική άγωνιστικότητα έδωσαν τέτοια πρότυπα αυτοθυσίας. Δέν θέλουν να προβάλουν ως πρότυπα στά άγόρια και στά κορίτσια τής Κύπρου, τά έλληνόπουλα του Κυπριακού Άγώνος, τά όποια βάδιζαν άγέρωχα προς την άγχόνη ψάλλοντας τά τροπάρια τής Μεγάλης Παρασκευής και τόν Έθνικό μας Ύμνο. Δέν μπορούν ή δέν θέλουν να παραδεχθούν ότι ένας τέτοιος πανεθνικός άγώνας μέ παγκόσμια άπήχηση, κατά τόν όποιο λίγοι τόλμησαν να άντισταθούν σε πολλούς και σιδερόφρακτους, έγινε μέ τό ίδιο σύνθημα του 1821. Για του Χριστού την Πίστη την Αγία και τής Πατρίδος την Έλευθερία. Φοβούνται οι άποδομητές τής Ιστορίας ότι ή προβολή των ιδανικών τής ΕΟΚΑ θα μειώσει τό κύρος κάποιων ξεπερασμένων ιδεολογιών και κομματικών άντιλήψεων. Δικαίωμα τους να πιστεύουν σε όποια ιδεολογία θέλουν. Δέν έχουν όμως δικαίωμα να στερούν από τά νέα παιδιά τής Κύπρου και κατ' έπέ-

κτασιν τής Ελλάδος, τά πρότυπα ήρωισμού που μάς προσφέρει ό Κυπριακός Άγώνας. Ό Εύαγόρας Παλληκαρίδης, ό άπαγχονισθείς 18 χρονος μαθητής και ποιητής, παραμένει τό πρότυπο του αιώνιου εφέβου του Έλληνισμού. Τέτοια πρότυπα χρειάζονται σήμερα οι νέοι μας στην ταραγμένη εποχή που ζούμε.

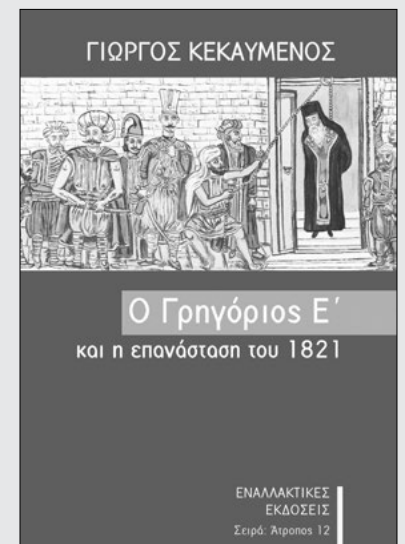
Ός Όρθόδοξοι Χριστιανοί και ως δημοκρατικοί πολίτες έπιθυμούμε την ειρηνική συνύπαρξη Έλληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων και γενικότερα Έλλήνων και Τούρκων. Όμως δέν μπορούμε να δεχθούμε τίς μονομερείς ύποχωρήσεις στα θέματα Ιστορίας και έθνικής ταυτότητας. Η έλληνορθόδοξη παιδεία είναι ή μόνη έγγύηση για την έπιβίωση του Κυπριακού Έλληνισμού. Διότι έχει την δύναμη και την δυνατότητα να υπηρετεί διττό στόχο: "Όταν άπειλείται ή έλευθερία μας ή παιδεία αυτή δίδει μαθήματα άντιστάσεως. Όταν όμως καλούμεθα να ζήσουμε ειρηνικά και εάν, προσοχή στο ΕΑΝ, ή άλλη πλευρά προσέρχεται ειλικρινά στον διάλογο, τότε ή έλληνορθόδοξη παιδεία μάς έφοδιάζει μέ πνεύμα καταλλαγής, άλληλοσεβασμού και δημιουργικής συνυπάρξεως. Από τό 1850, όταν τό Οικουμενικό Πατριαρχείο άρχισε να ιδρύει μεγάλα σχολεία στην Κωνσταντινούπολη, μέχρι τά Σεπτεμβριανά του 1955 που σήμαναν τόν ξεριζωμό των Έλλήνων τής Πόλης, ή πολυπληθής Όμογένεια στην Πόλη έμαθε να συνυπάρχει ειρηνικά μέ τούς Τούρκους. Ποιά παιδεία είχαν; Φυσικά την Έλληνορθόδοξη. Μάθαιναν Αρχαία Έλληνικά, Όρθόδοξα Θρησκευτικά, Αρχαία Έλληνική Ιστορία και κάθε άλλη επαγγελματική γνώση. Η έλληνορθόδοξη παιδεία μπορεί και σήμερα να βοηθήσει τόν Έλληνοισμό

Κ.Χ. 1.4.2020

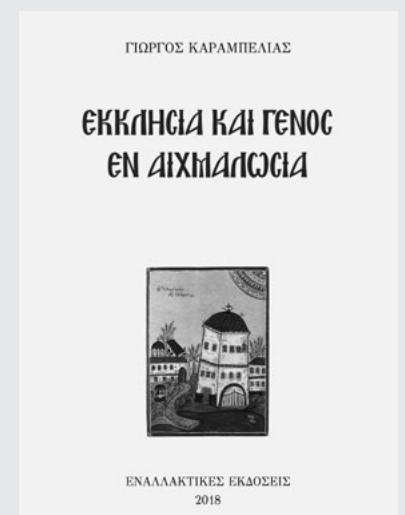
Κυκλοφορούν από τις Εναλλακτικές Εκδόσεις

*

*

Ξενοφώντος 4, 10557
Αθήνα, τηλ.: 210 3826319,
fax: 2103839930, www.
enalekdoseis.net, email:
perardin@gmail.com

Ο Ιθακήσιος ασκητής Ιωσήφ ο Ρακενδύτης και η εγκυκλοπαίδειά του

Του Μάριου Νοβακόπουλου

Η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία της εποχής των Παλαιολόγων παρούσαζε το παράδοξο αφ' ενός να καταρρέει και να σπαράσσεται, αφ' ετέρου να γίνεται κυψέλη μίας άνευ προηγουμένου πολιτιστικής και πνευματικής κινητικότητας. Συνεχίζοντας τον διανοητικό βίο αιώνων και σε παράλληλη πορεία με τις δυτικές «Αναγεννήσεις», η άνθιση του 13-15ου αιώνα γέννησε στοχαστές και λογίους οι οποίοι διακρίθηκαν στη θεολογία, την ιστοριογραφία και τις επιστήμες, ενώ απασχολήθηκαν με θέματα όπως η σχέση πίστης και λογικής, η αρετή και η σχέση της αυτοκρατορίας με τη Δύση και τις αντιλήψεις της.

Αν και ορισμένα μεγάλα ονόματα ξεχωρίζουν, όπως ο ησυχαστής βασιλεύς Ιωάννης Καντακουζηνός, ο πολυμαθής Θεόδωρος Μετοχίτης και ο φιλοπαπικός Δημήτριος Κυδώνης, πολλές προσωπικότητες της εποχής παραμένουν μάλλον συσκοτισμένες, η ύπαρξή τους κτήμα μόνον των εξειδικευμένων ερευνητών. Σε αυτήν την τελευταία ομάδα ανήκει ο ασκητής Ιωσήφ Ρακενδύτης.

Βίος και πολιτεία

Ο Ιωσήφ καταγόταν «ἐκ τῆς σμικροτάτης καὶ κρυναῆς Ἰθάκης», η οποία όταν γεννήθηκε (1260/80) βρισκόταν υπό την εξουσία της ιταλικής οικογένειας Ορσίνι. Προερχόμενος από γονείς της μεσαίας τάξης, ο Ιωσήφ απέκτησε σημαντική μόρφωση και εργάστηκε ως υπάλληλος των Ορσίνι, φθάνοντας να γίνει οικονόμος τους. Έχοντας όμως από νεαρή ηλικία την τάση προς το θείο, εγκατέλειψε το νησί του και πήγε να μονάσει στη Θεσσαλονίκη. Την εποχή εκείνη η νύμφη του Θεμαϊκού και συμβασιλεύουσα ήταν ένα ακμάζον πνευματικό κέντρο, εστία μάθησης και θεολογίας. Εκεί δίχως άλλο ο Ιωσήφ μπόρεσε να εμβαθύνει τις σπουδές του. Όπως μαθαίνουμε από τον επιτάφιο που συνθέσε για εκείνον ο φίλος του Θεόδωρος Μετοχίτης, μελέτησε Πλάτωνα, Αριστοτέλη, Πρόκλο και Πλωτίνο. Ο Ιωσήφ, παρ' ότι προσηλωμένος σε έναν βίο αυστηρής άσκησης και λιτότητας, πίστευε ότι η μελέτη των «λόγων», των επιστημών δηλαδή, βοηθά τον άνθρωπο να έρθει σε επαφή με τον Θεό – αρκεί η μελέτη της αρχαίας και κοσμικής γνώσης να μην υπονομεύει το ορθόδοξο δόγμα,

μα, όπως ήταν η διαχρονική οδηγία της Εκκλησίας. Ο Ιωσήφ ασκήτευσε σε διάφορες περιοχές, στο Άγιον Όρος, τη Θεσσαλία και σε νησιά. Ζούσε φτωχικά και εργαζόταν σκληρά, χωρίς να φοράει παπούτσια, κοιμώμενος με προσκεφάλι μία πέτρα, έχοντας μόνο ένα χιτώνα. Τούτος ο χιτώνας διαλύθηκε τόσο πολύ, ύστερα από δεκαετίες που τον φορούσε, που ο Ιωσήφ κέρδισε το προσωνύμιο Ρακενδύτης.

Το 1307 ο Ιωσήφ μετοίκησε στη Βασιλεύουσα, με την ελπίδα ότι θα μπορούσε εκεί να έρθει σε επαφή με τους πνευματικούς κύκλους της εποχής. Αμέσως κέρδισε τη συμπάθεια όχι μόνο εκείνων, αλλά και του αυτοκράτορα Ανδρονίκου Β'. Η βασιλική οικογένεια τον αποκαλούσε «πατέρα», και ο Ιωσήφ ήταν ευπρόσδεκτος στα ανάκτορα, όταν δεν μελετούσε ή δεν φρόντιζε ασθενείς. Γνώρισε την αφρόκρεμα της κωνσταντινουπολίτικης διανοήσης, όπως «τον Ματθαίο, μητροπολίτη Εφέσου ... τον Νικηφόρο Χούμνο, τον Μιχαήλ Γαβρά και τον Μανουήλ Μοσχόπουλο, τον Θεόδωρο Μετοχίτη και τον Νικηφόρο Γρηγορά» (Α. Σ. Σκλαβενίτη). Όλοι οι υψηλά ιστάμενοι φίλοι του τον περιέβαλλαν με θαυμασμό, γεμίζοντάς τον δώρα. Παρ' όλα αυτά ο Ιωσήφ συνέχισε να κυκλοφορεί με τα κουρέλια του, σχεδόν γυμνός μπροστά στους αυλικούς. Τέσσερις φορές του προσφέρθηκε ο πατριαρχικός θρόνος, και τις τέσσερις όμως αρνήθηκε.

Το πολιτικό κλίμα όμως της Πόλης χειροτέρευε. Ο εγγονός του Ανδρονίκου Β', επίσης Ανδρόνικος, στασίασε εναντίον του παππού του, πυροδοτώντας εμφύλιο πόλεμο. Ο Ιωσήφ λειτούργησε αρχικά ως μεσολαβητής μεταξύ τους, το 1323 όμως αποσύρθηκε σε μία μονή έξω από τη Θεσσαλονίκη. Εκεί, μαζί με έναν άλλο φίλο του μοναχό, ασκήτευσε μερικά χρόνια, διατηρώντας συχνή αλληλογραφία με τους λογίους της Κωνσταντινούπολης. Ο Ιωσήφ απεβίωσε ειρηνικά το 1330, θρηνούμε-

νος καθολικά από τους διανοούμενους της εποχής.

Το συγγραφικό του έργο

Ο Ιωσήφ εντρύφησε σε όλες τις γνωστές τέχνες και επιστήμες. Θέλοντας να συγκεντρώσει όλο το υλικό του σε ένα ενιαίο έργο που θα διευκόλυνε τη διδασκαλία, συνέγραψε τη «Βίβλο ευσυνόπτων μαθημάτων». Η εγκυκλοπαίδεια αυτή είχε περισσότερο χαρακτήρα απόθεσης της υπάρχουσας γνώσης, δεν έχει δηλαδή πολλά σημεία πρωτοτυπίας. Ξεκινούσε με τη ρητορική, την οποία ο Ιωσήφ θεωρούσε ανωτάτη των επιστημών, και ακολουθούσε η φιλοσοφία («όργανον» και «μετά τα φυσικά» του Αριστοτέλη), οι τέσσερις μαθηματικές επιστήμες (αριθμητική, γεωμετρία, αστρονομία, μουσική), και η ιατρική. Το έργο συμπλήρωναν θρησκευτικά κείμενα («περί ευσεβείας κ.α.) και μία «πραγματεία επί των τεσσάρων αρετών» (φρόνηση, σωφροσύνη, ανδρεία, δικαιοσύνη). Η «βίβλος» ενσωμάτωνε το αριστοτελικό έργο του Γεωργίου Παχυμέρη και το «περί ψυχής» του Νικηφόρου Βλεμμύδη. Ο Ιωσήφ ήταν ιδιαίτερα γνωστός για την ιατρική του. Υπήρξε δάσκαλος του σημαντικότερου ιατρού της παλαιολόγειας εποχής, του Ιωάννη Ζαχαρία, ενώ σώζεται επιστολή του Μιχαήλ Γαβρά, ο οποίος τον ευχαριστεί που θεράπευσε τα μάτια του.

Από το έργο του Ιωσήφ Ρακενδύτη έχει εκδοθεί μόνο το πρώτο κομμάτι της ρητορικής, και αυτό όχι για το ευρύ κοινό. Όμως το παράδειγμά του παραμένει σημαντικό σήμερα, για να δείχνει πως μπορεί κάλλιστα να συνδεθεί η προσωπική αρετή με την εγκόσμια σοφία, και πως μπορεί κάποιος, με ταπεινότητα, να μείνει άτρωτος από τη φθορά που φέρνει ο συγχρωτισμός με την ελίτ. Η γνώση συνοδεύει χαρακτήρα και η απάθεια εμπρός στην εξουσία και τα θέλητρά της αποτελεί μέχρι και σήμερα ζητούμενο.

● Τα αθλητικά της... Ρήξης!

ΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

Η έναρξη του ενωπικού εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ βρήκε τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων της Κύπρου στην πρώτη γραμμή. Είτε στα ανταρτικά σώματα, είτε στον πολιτικό αγώνα. Άντρες, γυναίκες, νεολαίοι τάχθηκαν στην πραγματοποίηση του πόθου για την ένωση με τη μητέρα Ελλάδα. Καθοριστικό ρόλο έπαιξαν και τα αθλητικά σωματεία. Ο Αθλητικός Ποδοσφαιρικός Όμιλος Ελλήνων Λευκωσίας (ΑΠΟΕΛ), η Ανόρθωσις Αμμοχώστου, η Ένωσις Νέων Παραλιμνίου συνέβαλαν τα μέγιστα στον ενωτικό αγώνα. Ο πρώτος απαγχονισθείς ήρωας της ΕΟΚΑ ήταν ο Μιχαλάκης Καραολής, αθλητής στίβου του ΑΠΟΕΛ, ενώ ο φίλαθλος του σωματείου Χαράλαμπος Μούσκος έπεσε μαχόμενος κατά των Άγγλων, σε ενέδρα στη περιοχή Σόλων.

Η συντριπτική πλειονότητα των μελών της Ένωσις Νέων Παραλιμνίου εντάχθηκε στην ΕΟΚΑ, ενώ ο χώρος κοντά στο γήπεδο ονομαζόταν «το τρίγωνο του θανάτου», λόγω των πολλών ενεδρών που η ΕΟΚΑ έστηνε έξω από αυτό. Μάλιστα, γι' αυτόν το λόγο το 1958 οι Άγγλοι γκρέμισαν το γήπεδο της ΕΝΠ. Στη πρώτη γραμμή και η Ανόρθωσις. Δεκάδες μέλη και αθλητές της, είναι ήδη μυημένοι στον αγώνα και γίνονται μπροστάρηδες στο έπος του 1955. Γρηγόρης Αυξεντίου, Κυριάκος Μάισης, Αντώνης Παπαδόπουλος, Παύλος Παυλάκης, Παναγιώτης Τουμάζος.

Το οίκημα της Ανόρθωσις στην Αμμόχωστο αντιγράφει το Κρυφό Σχολείο. Γίνεται χώρος συνάθροισης όπου οι νέοι κοινωνούν τα ιδανικά και το μεγαλείο του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Στις 23 Δεκεμβρίου 1955 Βρετανοί στρατιώτες εισβάλλουν στο οίκημά της και συλλαμβάνουν αρκετούς θαμώνες, με βάση κατάλογο που είχαν στα χέρια τους. Ανάμεσά τους ο Αντώνης Παπαδόπουλος και ο Παύλος Παυλάκης.

***Στις 24 Ιουλίου 1956, ο** διοικητής Αμμοχώστου θα διατάξει για δεύτερη φορά το κλείσιμο της Ανόρθωσις. Η εννεάμηνη όμως σιωπή του σωματείου δεν σήμαινε τίποτε για τα μέλη της, που συνέχισαν την ενεργό συμμετοχή τους στον αγώνα. Το οίκημα όπου στεγάζεται από το 1931 η Ανόρθωσις, στην Αμμόχωστο, ανατινάσσεται από τους Άγγλους στις 8 Ιουλίου 1958. Όπως είχε δηλώσει στον Γενικό Γραμματέα της Ανόρθωσις Ιωάννη Κυριακίδη, ο Βρετανός ανακριτής Λόνικαν, στην έρευνα που έγινε στο οίκημα, βρέθηκαν βόμβες και περιστροφή της ΕΟΚΑ.

***Την ίδια μέρα είχαν φο-**νευθεί στο κατάστημα Παραλιμνίτη, απέναντι από την Ανόρθωσις, ένας Άγγλος αξιωματικός και ο συνοδός του. Η ανατίναξη του οικήματος ήταν τα αντίποινα των κατοχικών δυνάμεων. Ο πρόεδρος της Ανόρθωσις Αναστάσιος Οικονομίδης μπροστά στο γκρεμισμένο κτήριο θα πει στον Άγγλο αξιωματικό της ομάδας που διενήργησε την έκρηξη: «Πλανάσθε. Το πνεύμα της Ανορθώσεως δεν πτοείται, δεν καταστρέφεται και η ωραία μας Ανόρθωσις ως ο Φοίνιξ, αενάως αναγεννάται. Διά να συνεχίσει την ιστορικήν και μεγάλην πορεία της». Όπερ και εγένετο. Η Ανόρθωσις «ξαναγεννήθηκε».

Μικίων ο Βοιωτός *

***Αρχαίος Έλληνας αθλητής** (3ος/2ος αιώνας π.Χ.), με καταγωγή από τη Βοιωτία, στέφθηκε ολυμπιονίκης στο αγώνισμα του σταδίου κατά τους 146ους ολυμπιακούς αγώνες της αρχαιότητας (196 π.Χ.)

Ο Μανώλης Γλέζος ως υδρογεωλόγος

Γνωρίσαμε τον Μανώλη Γλέζο τον Απρίλιο του 1998, στην Απείρανθο της Νάξου, κατά τη διάρκεια του συνεδρίου της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας με θέμα: «Η ορνιθοπανίδα στον νησιωτικό χώρο. Διαχείριση – Προστασία».

Του Δημήτρη Γ. Μπούσμπουρα

Το συνέδριο έγινε στην Απείρανθο, όπου ο Μανώλης Γλέζος, 76 χρονών τότε, ήταν πρόεδρος του χωριού. Εκπληκτικοί Έλληνες και ξένοι ορνιθολόγοι τον παρακολουθήσαμε να μας λέει για το πείραμα Αυτοδιαχείρισης και Άμεσης Δημοκρατίας που εφαρμόζε. Η συνέλευση των κατοίκων της κοινότητας ήταν το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων και το κοινοτικό συμβούλιο απλώς εφαρμόζε τις αποφάσεις. Όσοι είχαν κάποιο πολιτικό ενδιαφέρον ενθουσιάστηκαν. Όσον αφορά τους άλλους, τους φαινότανε σαν ένα εξωτικό πείραμα, σαν αυτό των Ζαπατίστας. Όχι, είπε ο Γλέζος, είναι μια δικιά μας πρακτική από την εποχή του Ομήρου και κράτησε μέχρι την Τουρκοκρατία και το 1821 και σταμάτησε από τους Βαυαρούς.

Αυτό όμως που μας έκανε εντύπωση ήταν ότι ο Μανώλης, όπως ήθελε να τον φωνάζουμε, ήταν και γεωλόγος και υδρογεωλόγος και μάλιστα με παραδείγματα εφαρμογής για τα οποία πήρε και βραβεία μερικά χρόνια αργότερα, ή έγινε επίτιμο μέλος επιστημονικών εταιρειών.

Μας ξενάγησε μάλιστα στην μικρή γεωλογική συλλογή που έχει φτιάξει στο χωριό του και στην συνέχεια στα έργα που έκανε για την αποτροπή των πλημμυρών, την αντιμετώπιση της διάβρωσης και την διατήρηση των υπόγειων υδάτων. Τον ρώτησα πώς είχε ασχοληθεί και γνώριζε τόσο καλά τα πειρώματα και μου είπε ότι στην φυλακή διάβαζε συστηματικά γεωλογία. Αλλά το πιο ενδιαφέρον είναι ότι, για να προχωρήσει στα έργα, παρακολούθησε, με καθαρό μάτι και με σεβασμό στην παραδοσιακή τεχνική, τι κάνανε παλιότερα στο νησί και σε όλη της Ελλάδα για να συγκρατήσουν την διάβρωση. Ακολουθώντας λοιπόν τις παλιές πρακτικές, με λίγα χρήματα και με ντόπιους μαστόρους και χωρίς τσιμέντο,

εκτός από εκεί που δεν γινόταν αλλιώς, αντιμετώπισε την διάβρωση και ξαναέκανε τις βρύσες, που είχαν στερέψει από δεκαετίες, να ξανατρέξουν νερό.

Το έργο ήταν απλό στην σύλληψη και στην εφαρμογή και δεν χρειάστηκε να γίνουν μελέτες από μηχανικούς. Ξαναφτιάχνοντας τις παλιές πεζούλες, με συντήρηση των μαντρών που κρατούσαν το χώμα, κατασκευάζοντας αναβαθμούς στα ρέματα ώστε η κίνηση του νερού να επιβραδύνεται και το νερό να περνάει στον υπόγειο υδροφόρο και φτιάχνοντας μικρές δεξαμενές σε κάποιες θέσεις, εκμεταλλευόμενος την φυσική κίνηση των νερών, αντιμετώπισε και την διάβρωση και την έλλειψη νερού.

Καθώς στο συνέδριο είχα μια εισήγηση για την δημιουργία μικρών λιμνοδεξαμενών που προσομοιάζουν σε μικρούς φυσικούς υγροτόπους, κάναμε στο τέλος μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση για το πώς οι παραδοσιακές τεχνικές μπορούν να εφαρμοστούν με σπουδαία αποτελέσματα, με μεγαλύτερη διάρκεια, όφελος για τον άνθρωπο και την άγρια ζωή και, κάτι καθόλου αμελητέο, με μικρότερο κόστος. Για το πώς κατασκευές σε μικρές διαστάσεις και προσαρμοσμένες στον κάθε τόπο μπορούν να έχουν πολύ καλύτερα αποτελέσματα από τις μεγάλες κατασκευές και πώς αυτές μπορούν να παραμείνουν λειτουργικές για περισσότερο χρονικό διάστημα

Ο Μανώλης, όπως ήθελε να τον φωνάζουμε, ήταν και γεωλόγος και υδρογεωλόγος και μάλιστα με παραδείγματα εφαρμογής για τα οποία πήρε και βραβεία μερικά χρόνια αργότερα, ή έγινε επίτιμο μέλος επιστημονικών εταιρειών.

χωρίς την ανάγκη κατανάλωσης ενέργειας για να λειτουργούν. Ο Μανώλης ήταν στο πνεύμα της οικολογίας και των φιλικών στο περιβάλλον τεχνικών και ο αυτό που πομπωδώς θα μπορούσε να αποκληθεί ως καινοτομία, ενώ είναι απλές παραδοσιακές τεχνικές. Και με αυτό το πνεύμα μάς έκανε την ξενάγηση έως τις δεξαμενές και τις πηγές. Μάθημα υδρογεωλογίας και απλότητας.

Ο Μανώλης Γλέζος έχει μείνει στον νου μου ως ένας άνθρωπος που από την αρχή έως το τέλος αγωνίστηκε με πνεύμα καθαρό και πίστη στην σοφία του λαού και της παράδοσης. Ο πρώτος αντιστασιακός στην Ελλάδα και την Ευρώπη έχει πολλά να μας διδάξει και σε ζητήματα πέρα από την πολιτική του δράση.

Ο Μανώλης Γλέζος δείχνει την γεωλογική του συλλογή.

Παλιές πεζούλες στη Νάξο που ανακατασκευάζονται και συντηρούνται συνεχώς.

Ο Μανώλης Γλέζος εξηγεί την λειτουργία των αναβαθμών

Ο Μανώλης Γλέζος εξηγεί πως έγινε και η πηγή έχει πάλι νερό, μετά από δεκαετίες.

Μια θέση όπου συγκεντρώνεται το νερό.

Φρίντα Κάλο βιογραφία

Κυκλοφόρησε πρόσφατα στα ελληνικά από τη σειρά: «Σπουδαίες γυναίκες», που διανέμεται στα περίπτερα και τα πρακτορεία Τύπου της επαρχίας, η βιογραφία της Φρίντας Κάλο, η εικόνα της οποίας, με τα λατινοαμερικάνικα χαρακτηριστικά, το έντονο βλέμμα, το αρχαϊκό μειδίαμα, τα παραδοσιακά φορέματα και τα λουλούδια στα μαλλιά, μας είναι τόσο οικεία. Η βιογραφία της, ωστόσο, την οποία είχα την τιμή να μεταφράσω από τα ισπανικά, αποκαλύπτει την αλήθεια πέρα από την εικόνα, που κι αυτή, όμως, αποτελεί συνειδητή έκφρασή της.

Γιατί η Φρίντα Κάλο με το έργο της και κυρίως τις αυτοπροσωπογραφίες της, επιθυμεί να εκφράσει τόσο την τραγική της μοίρα όσο και την ιδεολογία της, που ήταν η πολύ χαρακτηριστική για τη Λατινική Αμερική, σύνθεση της κοινωνικής και πολιτικής απελευθέρωσης με την υπεράσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας και κυρίως της εθνικής κουλτούρας. Για τις χώρες αυτές, και στην περίπτωση μας για το Μεξικό, η ανεξαρτησία ήταν αδύνατη δίχως την απαλλαγή από το πνεύμα της αποικιοκρατίας, αλλά και τις τάσεις εξευρωπαϊσμού της φυσιογνωμίας της χώρας, που παρόλα αυτά έμενε πάντοτε ανοιχτή σε θετικές ξένες επιδράσεις και ρεύματα.

Έτσι, η ζωγραφική της, όπως και η ζωή της, ήταν μία διαρκής επανάσταση ενάντια σε κάθε κατεστημένη εξουσία και κάθε κοινωνικό στερεότυπο και ταυτόχρονα ένας «εκσυγχρονισμός της παράδοσης» του Μεξικού. Εξαιτίας του φριχτού ατυχήματος που είχε σε νεαρή ηλικία –όταν μία μεταλλική δοκός διαπέρασε το κορμί της– και που την υποχρέωσε να μείνει καθηλωμένη για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ υπέφερε όλη της τη ζωή, πειραματίστηκε με τη μόνη εικόνα που είχε, για μεγάλα διαστήματα, διαθέσιμη, τον εαυτό της. Αυτός είναι και ο λόγος που έχουμε τόσες αυτοπροσωπογραφίες της. Αυτό ενίσχυσε την έμφυτη τάση της να προβάλλει με την εικόνα της την προσωπικότητά και τα πιστεύω της. Ντυμένη, αρχικά με αντρικά ρούχα και κυρίως εργατικές φόρμες, κατέληξε σύντομα στην παραδοσιακή στολή της περιοχής της Τεχουάνα. Στην περιοχή αυτή του Μεξικού, οι γυναίκες ινδιάνικης καταγωγής, όπως ήταν και η ίδια από την πλευρά της μητέρας της, είχαν πετύχει έναν υψηλό βαθμό κοινωνικής απελευθέρωσης. Στην πράξη δηλαδή είχε πολύ συνειδητά αναγάγει τον εαυτό της σε έργο τέχνης!

Η ζωγραφική της δεν είναι «εύκολη», καθώς το έργο της είναι ιδιαίτερα ωμό και προβάλλει τον ανθρώπινο πόνο με πιο σκληρό τρόπο ακόμη κι από τον μάλλον αφηρημένο γερμανικό εξπρεσιονισμό. Εδώ έχουμε πόνο βιωμένο στις πιο ακραίες του συνέπειες εξαιτίας του δυστυχήματος, των πολλαπλών χειρήσεων, των απανωτών αποβολών, της απιστίας του συζύγου - που έφτασε να συνάψει σχέση ακόμη και με την αγαπημένη της αδερφή - της απέχθειας που ένιωθε για την αμερικάνικη κοινωνία, όπου έζησε ένα διάστημα. Πρόκειται για ένα «αταξινόμητο» έργο, καθώς δεν μπορεί να ενταχθεί σε κανένα γνωστό ρεύμα, αλλά αντίθετα αποτελεί μία σύνθεση πολλών ρευμάτων και επιρροών, δείγμα επίσης της βαθιάς μόρφωσης, της ανοιχτής οπτικής της αλλά και της δημιουργικότητας και της αυθεντικότητάς της: όλο κάτι θυμίζει, αλλά δεν ξέρουμε ακριβώς τι. Κι αν τα παραπάνω αφήνουν κάποια υπόνοια ναρκισσισμού, στην πραγματικότητα συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο: όσο ζούσε βρισκόταν στη σκιά του άντρα της, του Ντιέγκο Ριβέρα, του διασημότερου στην εποχή του ζωγράφου μεγάλων τοιχογραφιών, μία χαρακτηριστική μεξικανική ζωγραφική παράδοση που απευθυνόταν στις ευρύτερες μάζες, στον λαό. Σε αντίθεση με τους Ευρωπαίους σουρεαλιστές της εποχής, και κυρίως τον Μπρετόν, που είχε επιχειρήσει να την εντάξει στο κίνημά τους, υπήρξε πάντοτε, παρά τον εκρηκτικό της χαρακτήρα, σεμνή και μετρημένη χωρίς να γνωρίζει και η ίδια την αξία του έργου της. Η αναγνώριση ήρθε αλλά όπως και η σοφία, στη γνωστή ρήση, πέταξε κι αυτή στο σούρουπο της ζωής της.

Ανεξάρτητα, όμως, από την άποψη που έχουμε για το έργο της, πολλά είναι αυτά που μας συγκινούν, μας συναρπάζουν και μας γοητεύουν στη Φρίντα Κάλο, και που θα μπορούσαν να συμπυκνωθούν στο ότι συμβολίζει την τάση του ανθρώπου να αντιπαλεύει τη μοίρα του, όσο σκληρή κι αν είναι, στηριγμένος στην εθνική του ταυτότητα και στην παγκόσμια επαναστατική παράδοση, διατηρώντας όμως ως φλογερή γυναίκα, όλα τα ιδιαίτερα στοιχεία του φύλου της: την αγάπη, την αφοσίωση, το πείσμα, την καρτερία, τη δημιουργικότητα, το κράτημα στη ζωή ακόμη κι όταν «ο θάνατος χορεύει στο πλευρό της», όπως το διατύπωσε η ίδια.

Τάσος Χατζηαναστασίου
Δρ. Ιστορίας, εκπαιδευτικός

Γιώργος Κεκαυμένος

Ο Γρηγόριος Ε' και η Επανάσταση του 1821

Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 2019

Το βιβλίο του Γ. Κεκαυμένου μας διδάσκει πώς πρέπει να γράφεται μια σοβαρή ιστορική μελέτη που τα συμπεράσματά της θα είναι γερά θεμελιωμένα. Οι αρετές του είναι η εξαντλητική γνώση κάθε έργου που έχει γραφεί για το θέμα που ερευνά, αλλά και η αξιολογικά ουδέτερη προσέγγιση κάθε πηγής ή τεκμηρίου που είναι απαραίτητο ώστε τα τελικά πορίσματα να αντέχουν στη βάσανο της κριτικής. Ο συγγραφέας ευχαριστεί τις βιβλιοθήκες και τα εργαστήρια ΑΠΘ που για «πέντε χρόνια ήταν το δεύτερο σπίτι του». Αν διαβάσετε το βιβλίο, που σας το συνιστώ ανεπιφύλακτα, θα διαπιστώσετε άμεσα την τεράστια πρωτογενή δουλειά που περιέχει.

Ο Γ. Κεκαυμένος με αδιάσειστα στοιχεία δείχνει ότι ο Γρηγόριος ο Ε' έπαιξε ένα διπλό παιχνίδι απέναντι στον σουλτάνο, για να διαφυλάξει το συνωμοτικό σχέδιο της επανάστασης, αλλά και τον ελληνισμό από μεγαλύτερες σφαγές. Όμως αυτό σύντομα έγινε αντιληπτό. Η θυσία του, την οποία γνώριζε ότι επέκειτο, αλλά δεν έκανε τίποτε για να την αποφύγει, εξόργισε περισσότερο όλους τους χριστιανούς, κι όχι μόνο τους Έλληνες και μακροπρόθεσμα ευνόησε το απελευθερωτικό σχέδιο. Ο πρώτος αφορισμός της επανάστασης ουσιαστικά κρατήθηκε μυστικός και κοινοποιήθηκε μόνο στον «Μητροπολίτη Πλαγινών», ο οποίος όμως δεν τον δημοσιοποίησε. Για αυτό ο σουλτάνος τον υποχρέωσε να εκδώσει νέο αφορισμό, «απανιαχούσα», ο οποίος θα έπρεπε να διαβαστεί σε όλες τις εκκλησίες. Αλλά και αυτός ξέφυγε από έναν τυπικό αφορισμό, ενώ δεν ανέφερε τα ονόματα αυτών που απευθυνόταν. Μετά από όλα αυτά ήταν βέβαιο ότι θα ερχόταν σύντομα η στιγμή του μαρτυρίου.

Ο πατριάρχης Γρηγόριος Ε' όχι μόνο γνώριζε τα σχέδια της Φιλικής Εταιρείας, αλλά έκανε οτιδήποτε για να τα βοηθήσει. Το γεγονός αυτό δεν υποστηρίχθηκε μόνο από τον

ιστορικό της Φιλικής Εταιρείας Ι. Φιλήμωνα, αλλά και τον Εμμανουήλ Ξάνθο. Το ίδιο συμπέρασμα υποστήριξαν οι Δυτικοί ιστορικοί T. Gordon, G.G. Gervinus, G. Finlay, ενώ ο K. Mendelson Bartholdy θεωρεί «ότι είχε δώσει στους Φιλικούς ουσιαστικά γράμματα και κρυφά πολλές φιλικές νοθεσίες». Το ίδιο υποστήριξε ο σουλτάνος με έγγραφο «γιαφιά», που είχε κρεμαστεί στον λαιμό του απαχνοισθέντα πατριάρχη, ενώ σε όλους τους ξένους πρέσβεις ισχυρίστηκε ότι υπήρχαν αδιάσειστα στοιχεία που πιστοποιούσαν τη συμμετοχή του στην επανάσταση και τα οποία έθετε στη διάθεσή τους. Οι στενοί συνεργάτες του Γρηγόριου Ε' ήταν μέλη της Φιλικής Εταιρείας. Ο Κεκαυμένος αναφέρει τους: Ν. Λογάδη, Γ. Αφθονίδη, τον μητροπολίτη Εφέσου Διονύσιο Καλλιάρχη, τον μητροπολίτη Δέρκων Γρηγόριο, τον Ι. Παπαρρηγόπουλο. Επίσης έχουν εντοπιστεί συνωμοτικές επιστολές του προς τον Δ. Θέμελη, προς τον Σαλώνων Ησαΐα, προς τον Μ. Παπασταύρου και τους οπλαρχηγούς Ρούμηλη και Θεσσαλίας, προς τους αγωνιστές του Μωριά.

Ο Άγγλος πρέσβης στην Κωνσταντινούπολη διαβεβαίωνε τον πολιτικό του προϊστάμενο «ότι όχι μόνο αυτός ο άνω ιεράρχης, αλλά και πολλοί, αν όχι όλοι οι επίσκοποι που είχαν την ίδια μ' αυτόν τύχη, ήταν βαθιά μπλεγμένοι σε μια συνωμοσία, της οποίας οι Έλληνες κληρικοί ήταν οι κύριοι πράκτορες και υποστηρικτές». Αλλά και η «μετακένωση» στον ελληνικό χώρο του συνθήματος της Γαλλικής Επανάστασης «Ελευθερία ή θάνατος» δεν έγινε το 1821, ή λίγο πριν απ' αυτό, από τους φορείς του νεοελληνικού Διαφωτισμού, αλλά το 1808, από το Οικουμενικό

Πατριαρχείο, μέσα από το σχολικό βιβλίο Ιστορίας που εκδόθηκε με την προτροπή του ίδιου του πατριάρχη.

Ο Α. Κοραΐς απέδιδε επαίνους στον Γρηγόριο Ε' «διά την μητρική φρονίδα την οποία δείχνει καθημέραν υπέρ της παιδείας του γένους» και τον βάζει σε αξία δίπλα σε δύο ξεχωριστούς φιλόσοφους-ιεράρχες τον πατριάρχη Φώπο και τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ευστάθιο, αφού «κατά την δεύτερη πατριαρχεία του, υπήρξε αποδοδειγμένα ο σπουδαίος προσιάτης της παιδείας, των γραμμάτων και κυρίως του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, όπως μετακωνονόταν στο ελληνικό έθνος από τους σπουδαγμένους στη Δύση Έλληνες λόγιους». Ο Κ. Κούμας, κορυφαίος μαθητής του Κοραΐ, γράφει για τον Γρηγόριο Ε' ότι «ήτο σεμνός το ήθος, λιπός την διάπαν, ταπεινός την στολήν, ζηλωτής της πίστεως, δραστηριώτατος εις όλα τα έργα του». Ενώ ο Φ. Ένγκελς επισημαίνει, «ο κλήρος της Ελληνικής Εκκλησίας πολύ γρήγορα οργανώθηκε σε μια μεγάλη συνωμοσία με σκοπό τη διάδοση αυτών των ιδεών».

Το πένθιμο ράσο του πατριάρχη έδωσε ορμή στην ελληνική επανάσταση. Οι πρώτες χιλιάδες Ελλήνων που σφάχτηκαν στην Κωνσταντινούπολη από τους Οθωμανούς αμέσως μετά την κήρυξή της, έδειξαν σε όλους τους υπόλοιπους την τύχη που τους επιφύλασσαν, αν δεν ακολουθούσαν τον δρόμο της επανάστασης. Ο Δ. Σολωμός έλεγε ότι θα πρέπει να θεωρούμε εθνικό ό,τι είναι αληθές. Από αυτή την οπτική το έργο του Γ. Κεκαυμένου είναι εθνικό επειδή είναι αληθινό μέχρι και την τελευταία του λέξη.

Σπύρος Κουτρούλης

30 ημέρες * Σχόλια για την πολιτική και τον πολιτισμό

Του Σπύρου Κουτρούλη
www.koutroulis-spyros.blogspot.com

Simone Weil

Η Ιλιάδα ή το ποίημα της βίας

μετάφραση-εισαγωγή: Ευαγγελία Κουλιζάκ
Στερέωμα, Αθήνα 2019

Κατά τον ποιητή (μετάφραση Ι. Ποδυλά):

*Και αφού εφάγαν κι έπιαν όσο
ήθελε η ψυχή τους,
ο Πρίαμος εθαύμαζεν εκεί του
Αχιλλέα
την πλάτη και τ' ανάστημα που
ωσάν θεού φαντάζαν.
Και του Πριάμου την ειδή την
αγαθή κοιτώντας
και την λαλιά του ακούοντας
εθαύμαζε ο Πηλείδης.
Και αφού ν' αντικοιτάζονται ευ-
φράνθησαν και οι δύο*

Σε αυτή την σκηνή μεταξύ Πριάμου και Αχιλλέα «οι στιγμές χάρην στην Ιλιάδα, αν και σπάνιες, είναι ωστόσο αρκετές για να συναισθανθούμε με βαθιά θλίψη το μέγεθος των αξιών που έχουν αφανιστεί και θα συνεχίσουν ν' αφανίζονται απ' τη βία» (σελ. 58).

Αλλά επισημαίνει η Βεΐλ: «Η βία είναι ανελέητα συντριπτική για τα θύματά της κι ανελέητα μεθυστική γι' αυτούς που την κατέχουν ως δύναμη - ή νομίζουν ότι την κατέχουν. Κανένας δεν την κατέχει πραγματικά. Η ανθρώπινη φυλή στην Ιλιάδα δεν διακρίνεται σε ηττημένους, σκλάβους και ικέτες από τη μια πλευρά και σε νικητές και άρχοντες από την άλλη. Σ' ολόκληρο το ποίημα δεν υπάρχει ούτε ένας άνθρωπος που κάποια στιγμή, εν τέλει, να μην υποκύπτει στη βία» (σελ. 28).

Αλλά όμως θα επισημάνει: «Οι άλλες στιγμές που οι άνθρωποι ανακαλύπτουν την ψυχή τους είναι όταν αγαπούν. Σχεδόν καμιά μορφή αγάπης μεταξύ ανθρώπων δεν απουσιάζει απ' την Ιλιάδα... Η αγάπη του γιού για τους γονείς, του πατέρα για τον γιο, της μητέρας για τον γιο περιγράφεται συνεχώς μ' έναν τρόπο τόσο σύντομο όσο και συγκινητικό» (σελ. 54, 55). Όμως η «μοναδικότητα της Ιλιάδας συνίσταται, σ' αυτήν την πικρία που προκύπτει απ' την τρυφερότητα και που απλώνεται πάνω απ' την ανθρώπινη φυλή σαν το φως του ήλιου» (σελ. 58).

Η Βεΐλ συμπεραίνει ότι η Ιλιάδα

Η Ιλιάδα συνιστά ένα προδρομικό κατόρθωμα του ανθρώπινου πολιτισμού, αφού σε μια ώριμη γλώσσα παρουσιάζει την τραγικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης...

«συνιστά ένα θαύμα. Η πικρία που το διαποτίζει είναι η απολύτως δικαιοδογημένη πικρία που προκύπτει απ' την υποταγή της ψυχής στη βία, δηλαδή σε τελευταία ανάληψη στην ύλη. Μια τέτοια υποταγή αποτελεί κοινή ανθρώπινη μοίρα, έστω κι αν κανένας τη διαχειρίζεται διαφορετικά, ανάλογα με την αντίληψή του περί αρετής. Κανένας ήρωας στην Ιλιάδα δεν γλιτώνει απ' αυτήν τη μοίρα, όπως και κανένας άνθρωπος επί γης». (σελ. 64).

Όμως «η αττική τραγωδία, ή τουλάχιστον η τραγωδία του Αισχύλου και του Σοφοκλή, είναι η πραγματική συνέχεια του έπους» (σελ. 64).

Η Βεΐλ καταλήγει πως, «τα Ευαγγέλια είναι η τελευταία υπέροχη έκφραση του ελληνικού πνεύματος, όπως η Ιλιάδα ήταν η πρώτη. Το πνεύμα της Ελλιάδας αποκαλύπτεται όχι μόνο μέσω της εντολής ν' αναζητήσουμε ως υπέρτατο αγαθό τη βασιλεία και τη δικαιοσύνη του Ουράνιου Πατέρα μας, αλλά και σ' ότι το μαρτύριο των θνητών εκτίθεται επίσης αποκάλυπτα, σ' ένα πλάσμα που η φύση του είναι ανθρώπινη και ταυτοχρόνως θεϊκή. Οι καταγραφές του Πάθους δείχνουν πώς ένα θεϊκό πνεύμα, ενσαρκωμένο, μεταμορφώνεται από τη δυστυχία, τρέμει μπροστά στον πόνο και στο θάνατο και πώς στα βάθη της αγωνίας του,

αισθάνεται αποκομμένο απ' τους ανθρώπους και τον θεό. Η συναίσθηση της ανθρώπινης δυστυχίας προσδίδει στα Ευαγγέλια τον τόνο της απλότητας που συνιστά το ιδιαίτερο αποτύπωμα του ελληνικού πνεύματος και που προικίζει την αττική τραγωδία και την Ιλιάδα με τη χαρακτηριστική τους αξία. Ορισμένες φράσεις απηχούν μια παράξενη συγγένεια με το έπος κι ο έφηβος Τρώας που τον στέλνουν στον Άδη, ενάντια στη δική του επιθυμία, μας θυμίζει τη σκηνή όπου ο Χριστός λέει στον Πέτρο: [...] και άλλος σε ζώσει, και οίσει όπου ου θέλεις. Τούτος ο τόνος δεν είναι αποσυνδεδεμένος απ' την ιδέα που ενέπνευσε τα Ευαγγέλια, καθώς η συναίσθηση της ανθρώπινης δυστυχίας αποτελεί προϋπόθεση για τη δικαιοσύνη και την αγάπη». (σελ. 65).

Τελικά η Σιμόν Βεΐλ συμπεραίνει ότι «κανένα έργο απ' αυτά που παρήγαγαν οι λαοί της Ευρώπης δεν είναι αντάξιο του πρώτου γνωστού ποιήματος που εμφανίστηκε ανάμεσά τους. Ενδέχεται ν' ανακαλύψουν εκ νέου το επικό πνεύμα όταν μάθουν πως δεν υπάρχει διαφυγή απ' τη μοίρα, όταν μάθουν να μη θαυμάζουν τη βία κι όταν μάθουν να μην απαξιώνουν τους δυστυχείς. Είναι αμφίβολο πως κάτι τέτοιο θα συμβεί σύντομα» (σελ. 69).

Κυκλοφορούν από τις Εναλλακτικές Εκδόσεις

ΚΡΙΣΤΟΦΕΡ ΛΑΣ

*Ποιο είναι
το σφάγμα της
ΔΕΞΙΑΣ;*

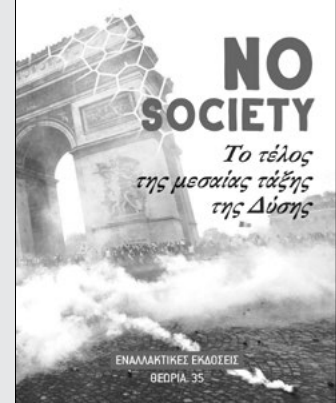
*Γιατί η
ΑΡΙΣΤΕΡΑ
δεν έχει μέληδον;*

μετάφραση, εισαγωγή: ΓΙΩΡΓΟΣ ΡΑΚΚΑΣ

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ 37

*

ΚΡΙΣΤΟΦ ΓΚΙΛΛΟΥΙ

*

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ

Η ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ
ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ
ΣΤΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΙΩΝΑ

8 ΕΚΔΟΣΗ

εναλλακτικές εκδόσεις θεωρία 21

Ξενοφώντος 4, 10557
Αθήνα, τηλ.: 210 3826319,
fax: 2103839930, www.
enalekdoseis.net, email:
perardin@gmail.com

● | *Ανεμονιές Ιστορίες*

Του Κωνσταντίνου Μαυρίδη

Ξενοδοχείο Ρουϊγκιόνγκ

Η πυραμίδα φάντασμα της Πιονγκ Γιανγκ

Στο κέντρο ακριβώς της **Πιονγκ Γιανγκ** βρίσκεται ένα τεραστίων διαστάσεων τσιμεντένιο οικοδόμημα που μοιάζει με κάτι ανάμεσα σε αρχαία πυραμίδα και αυτοκρατορικό αστροκαταστροφέα από τη σειρά ταινιών επιστημονικής φαντασίας «ο πόλεμος των άστρων». Με ύψος 330 μέτρα, το απερίγραπτο κτήριο επισκιάζει τις παρακείμενες πολυκατοικίες της βορειοκορεατικής πρωτεύουσας. Την εποχή που ξεκίνησε η κατασκευή του, το **Ρουϊγκιόνγκ** προοριζόταν να γίνει το ψηλότερο ξενοδοχείο στην υφήλιο, ένα 99όροφο τερατούργημα που ταυτόχρονα θα ήταν το απόλυτο σύμβολο της ισχύος της Βορείου Κορέας. Παρόλα αυτά και σε πείσμα των υπέρμετρα αισιόδοξων προθέσεων του καθεστώτος, το ξενοδοχείο δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Οι κατασκευαστικές εργασίες σταμάτησαν αιφνιδίως το 1992, αφήνοντας πίσω τους έναν κολοσσιαίο τσιμεντένιο σκελετό που, ως εκτόπλασμα από άλλον κόσμο, υπενθύμιζε στη βορειοκορεατική ηγεσία την πλήρη αποτυχία του εγχειρήματός της.

Τι είχε συμβεί όμως και το φαραωνικό αυτό σχέδιο ναυάγησε τόσο άδοξα; Μια ιστορική αναδρομή στα γεγονότα που γένησαν, έθεσαν σε κίνηση και τελικά εξουδετέρωσαν τις δυνάμεις που θα κατασκεύαζαν και θα λειτουργούσαν το Ρουϊγκιόνγκ θα μας οδηγήσει, αρχικώς, στο 1986. Ήταν η χρονιά της σύλληψης της ιδέας στο λαμπρό μυαλό του «Μεγάλου Ηγέτη», **Κιμ Ιλ Σουνγκ**, που σύμφωνα με την επίσημη ιστοριογραφία της Βορείου Κορέας ήταν, ταυτόχρονα, ο μεγαλύτερος διανοούμενος, μουσικός αλλά, και καλαθοσφαιριστής στον κόσμο. Ο «Μεγάλος Ηγέτης», λοιπόν, είχε ένα μεγάλο πρόβλημα. Ενώ μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70, η Βόρεια και η Νότια Κορέα ήταν δύο δικτατορίες με παρεμφερείς οικονομικές δυνατότητες και παρόμοια εξάρτηση από την εξωτερική βοήθεια, από την ΕΣΣΔ και τις ΗΠΑ αντίστοιχα, στα μέσα της δεκαετίας του '80 τα πράγματα είχαν αρχίσει να αλλάζουν με γοργούς ρυθμούς και οι Νοτιοκορεάτες να παίρνουν το πάνω χέρι στην οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη. Όχι μόνο αυτό, αλλά το 1986 ο νοτιοκορεατικός επιχειρηματικός όμιλος **Σανγκ Γιονγκ** είχε κατασκευάσει στη Σιγκαπούρη το **Γουέστιν Στάμφορντ**, το ψηλότερο ξενοδοχείο στον κόσμο εκείνη την εποχή. Για τον Κιμ τον πρεσβύτερο, είχε έρθει λοιπόν η ώρα οι αυθάδεις Νότιοι να πάρουν ένα μαθηματάκι για

το πώς χτίζονται τα πραγματικά ψηλά ξενοδοχεία! 226 μέτρα αυτοί, 300 και βάλε εμείς και θα μοιάζει και με **Ζιγκουράτ** απ' το σοσιαλιστικό υπερδιάστημα!

Το σχέδιο ήταν πραγματικά εξωγήινο με 3 χιλιάδες δωμάτια, 7 περιστρεφόμενα εστιατόρια και πρόβλεψη να αντέξει μέχρι και σε επίθεση με βόμβα νετρονίου, αφού θα κατασκευαζόταν αποκλειστικά από τόνους επί τόνων θωρακισμένου σκυροδέματος. Ο λόγος που επιλέχθηκε το σχήμα της πυραμίδας για το Ρουϊγκιόνγκ ήταν διττός. Από τη μια το σχήμα της πυραμίδας θα παρείχε μια τεράστια βάση για τη στήριξη όλου αυτού του τσιμέντου κι από την άλλη θα παρείχε τη βάση για τη διαιώνιση ενός μύθου. Βλέπετε, ο «Μεγάλος Ηγέτης», που ηγούνταν αδιαλείπτως της χώρας από το 1948, προετοίμαζε τον θρόνο για τον υιό του, **Κιμ Γιονγκ Ιλ**, τον «Αγαπητό Ηγέτη», ο οποίος είχε, υποτίθεται, συλληφθεί επάνω στο ιερό και απόκρημνο βουνό **Παεκτού**, το σχήμα του οποίου θα υπενθύμιζε καθημερινώς στους υπηκόους του η πυραμιδοειδής σιλουέτα του Ρουϊγκιόνγκ. Αυτό που ο Κιμ Ιλ Σουνγκ παρέλειψε να πει στους υπηκόους του ήταν πως το ξενοδοχείο θα αποτελούσε «ειδική ζώνη» μέσα στην οποία θα επιτρέπονταν τα «δεινά του καπιταλισμού», όπως η χαρτοπαξία και οι κουλοχέρηδες στο πολυτελές καζίνο, αλλά και η άκρατη κατανάλωση με αερομεταφερόμενα εταιρικά συνέδρια και πάρτι στο κέντρο της, έρημης την νύχτα Πιονγκ Γιανγκ. Το σχέδιο ήταν να προσελκύσουν πάνω από 200 εκατομμύρια δολάρια σε επενδύσεις από τη Δύση και το Ρουϊγκιόνγκ να γίνει η Μέκκα του συνεδριακού τουρισμού του πλανήτη.

Δυστυχώς για τον «Μεγάλο Ηγέτη», αλλά και τον «Αγαπητό Ηγέτη» που τον διαδέχθηκε το 1994, το σχέδιο θα ναυαγούσε ολοκληρωτικά και αμετάκλητα και το Ρουϊγκιόνγκ δεν θα μετατρέποταν σε μνημείο της δόξας της Βορείου Κορέας, αλλά μάλλον σε σύμβολο της παρακμής της. Το υπερξενοδοχείο θα ήταν, υποτίθεται, έτοι-

Το Ρουϊγκιόνγκ είναι σήμερα το ψηλότερο άδαιο κτίριο στον κόσμο και δεν προβλέπεται να χάσει τον τίτλο αυτόν, είτε στο άμεσο, είτε στο απώτερο μέλλον.

μο το 1989, αλλά η προθεσμία εξέπνευσε και ανανεώθηκε για το 1992. Κάπου εδώ τα πράγματα άρχισαν να γίνονται πραγματικά άσχημα για τους Βορειοκορεάτες. Με τη διάλυση της ΕΣΣΔ, τα ρούβλια της οικονομικής βοήθειας στέρεψαν και παρά το γεγονός ότι ο Κιμ Ιλ Σουνγκ ξόδευε, ετησίως, το 2% του ΑΕΠ της χώρας για το ξενοδοχείο, το 1992, με τη βορειοκορεατική οικονομία στα πρόθυρα της κατάρρευσης, αναγκάστηκε να σταματήσει τις εργασίες στο αγαπημένο του πρότζεκτ. Ήταν η απόλυτη αποτυχία, την οποία του υπενθύμιζε καθημερινά το τσιμεντένιο κουφάρι που δέσποζε στο κέντρο της πρωτεύουσάς του. Στην κορυφή του κτηρίου τα συνεργεία είχαν παρατήσει έναν κίτρινο κατασκευαστικό γερανό, μόνο και μόνο για να εκνευρίζει τον «Μεγάλο Ηγέτη», ο οποίος θα άφηνε τον μάταιο τούτο κόσμο το 1994. Για τα επόμενα 14 χρόνια η Βόρεια Κορέα θα αντιμετώπιζε μια από τις χειρότερες περιόδους της ιστορίας της και έναν λιμό που θα αφάνιζε πάνω από 800 χιλιάδες ανθρώπους. Η απάντηση του καθεστώτος στις ελλείψεις τροφοδοσίας των πόλεων ήταν απλή και συνοφίστηκε στο απίστευτο σύνθημα που κατέβασε ο, ομολογουμένως, λαμπρότατος νους του «Αγαπητού Ηγέτη»: «Ας τρώμε, (δηλ. τρώτε), απλώς μόνο δύο φορές την ημέρα».

Προφανώς, μέχρι η χώρα να σταθεροποιηθεί με διεθνή επισιτιστική βοήθεια, δεν ήταν ώρα για επαναφορά του ονείρου της ολοκλήρωσης του ξενοδοχείου, αλλά με το που τα πράγματα έφτιαξαν κά-

πως, επανήλθαν και τα συνεργεία στο τσιμεντένιο κουφάρι. Το 2008, η αιγυπτιακή εταιρεία **Οράσκομ**, που είχε αναλάβει την κάλυψη της Β. Κορέας με δίκτυο 3G, ανακοίνωσε πως ξεκινούσε, εκ νέου, την ολοκλήρωση της κατασκευής του Ρουϊγκιόνγκ. Όντως, μέσα σε τρία χρόνια είχαν ολοκληρώσει την κάλυψη του ξενοδοχείου με γυαλί και ασφάλι, φτιασιδώνοντας στο έπακρο την εξωτερική του εικόνα, αλλά αφήνοντας άδαιο το εσωτερικό του, κατάσταση στην οποία βρίσκεται ως σήμερα που γράφονται αυτές οι γραμμές. Μέχρι να τελειώσει η πρόσοψη, ο «Αγαπητός Ηγέτης» είχε με την σειρά του αποδημήσει εις Κύριον και τον είχε διαδεχθεί ο «Διακεκριμένος Ηγέτης» με το τρελό κούρεμα, **Κιμ Γιονγκ Ουν**.

Παραδόξως, οι τρεις Κιμ κατόρθωσαν τελικώς να πετύχουν μια παγκόσμια πρωτιά με το ξενοδοχείο-φάντασμα, αν και όχι αυτήν που επιδίωκαν. Το Ρουϊγκιόνγκ είναι σήμερα το ψηλότερο άδαιο κτήριο στον κόσμο και δεν προβλέπεται να χάσει τον τίτλο αυτόν, είτε στο άμεσο, είτε στο απώτερο μέλλον. Αποτελεί επίσης εικόνα και ομοίωση του καθεστώτος που το ανήγειρε εν τω μέσω της γκρίζας και σκοτεινής Πιονγκ Γιανγκ. Ένα απαστράπτον, εντυπωσιακό, οικοδόμημα, το οποίο εκπέμπει κάθε βράδυ τα πολύχρωμα συνθήματα του τρίτου Κιμ από το καλυμμένο με LED εξωτερικό του, στερούμενο, ωστόσο, κάθε εσωτερικής υπόστασης και παραμένοντας έρημο και χωρίς ζωή.

Δίψα για εξουσία

«ΜΑΚΒΕΘ» σε σκηνοθεσία Δημήτρη Λιγνάδη

Το 1603 ανεβαίνει στον θρόνο της Αγγλίας ο Ιάκωβος Α'. Λάτρης των γραμμάτων και των τεχνών δεν αργεί, και μάλιστα μέσα σε δέκα ημέρες από τη στέψη του, να πάρει υπό την προστασία του τον Ουίλιαμ Σέξπιρ. Αυτό το γεγονός αποτελεί μια αναγνώριση για το έργο του μεγάλου δραματουργού και ταυτόχρονα του προσφέρει ένα ασφαλές καλλιτεχνικό και οικονομικό περιβάλλον για να συνεχίσει απρόσκοπτα το έργο του.

Το 1606 ο Σέξπιρ λαμβάνει μία παραγγελία από τον βασιλιά Ιάκωβο Α' που αφορούσε στη συγγραφή ενός έργου ως φόρο τιμής για τους προγόνους του βασιλέα. Είναι το περίφημο θεατρικό έργο Μάκβεθ. Ο Μάκβεθ ήταν Σκώτος ευγενής, ο οποίος αναρριχήθηκε στον θρόνο δολοφονώντας τον σκληρό βασιλιά Ντάνκαν. Βασίλεψε ειρηνικά για 17 χρόνια προτού σκοτωθεί από τον Μάλκολμ Γ', υιό του Ντάνκαν, ο οποίος με αυτό τον τρόπο κατόρθωσε να επανακτήσει τον θρόνο. Η ιστορία καταγράφει τον Μάκβεθ ως έναν καθολικά αποδεκτό βασιλέα, ενώ χαρακτηρίζει τον Ντάνκαν και τους απογόνους του ως ανθρώπους αμείλικτους για τη διατήρηση του στέμματος. Με το δεδομένο όμως ότι ο Ιάκωβος Α' έλκυε την καταγωγή του από τον Ντάνκαν, ο Σέξπιρ κάνει την ανατροπή. Ο γηραιός βασιλέας (και άρα και οι απόγονοί του) χαρακτηρίζεται ως δίκαιος βασιλιάς, ενώ ο Μάκβεθ ως ένας ασύδοτος σφετεριστής της εξουσίας.

Στο έργο επιστρέφει νικητής από ένα πόλεμο ενάντια στους αντιπάλους του θρόνου και συναντά τρεις μάγισσες οι οποίες θα προφητέψουν την άνοδό του στην εξουσία. Καίτοι ο ίδιος είναι πιστός υπήκοος του βασιλιά, είναι η γυναίκα του η Λαίδη Μάκβεθ, η οποία θα τον χειραγωγήσει και θα τον οδηγήσει μέσα από μηχανορραφίες στη δολοφονία του

Ντάνκαν και στην απόκτηση του πολυπόθητου θρόνου. Ο ήρωας μας δεν είναι έρμαιο της τύχης και του πεπρωμένου. Δεν είναι ο Οιδίπους που εν αγνοία του και σε εξυπηρέτηση θείων χρησμών οδηγείται χωρίς τη βούλησή του στην εκπλήρωσή τους. Γνωρίζει την προφητεία και οι ενέργειές του χαρακτηρίζονται από την ικανοποίηση προσωπικών φιλοδοξιών. Από μία ακόρεστη δίψα για την κατάκτηση της εξουσίας. Δεν είναι μαριονέτα των θεών. Φέρει προσωπική ευθύνη. Και ο δρόμος για την κατάκτηση του θρόνου είναι χρωματισμένος με το πορφυρό χρώμα του αίματος.

Ο Δημήτρης Λιγνάδης, σκη-

νοθέτης και πρωταγωνιστής στην παράσταση του Εθνικού Θεάτρου, επικεντρώνεται σε αυτό το πορφυρό χρώμα και με αυτό «ντύνει» όλη την παράστασή του. Ήδη πριν την αρχή της παράστασης, ένα κατακόκκινο ύφασμα ξεκύνεται από τη σκηνή προς τους θεατές σαν μία υπερχειλίση αίματος. Από κει και ύστερα το αιμάτινο αυτό κόκκινο, κυριαρχεί παντού: στα κοστούμια, στα σκηνικά, στους φωτισμούς. Μέσα από εύστοχα σκηνοθετικά ευρήματα αναδεικνύει την κολασμένη επιθυμία για την κατάκτηση της εξουσίας, τη συγγνώμη με την οποία αυτή διατηρείται αλλά και το απάνθρωπο όσο και μισανθρωπικό πρόσωπό της.

Σαν σκηνοθέτης με βαθιά θεατρική εμπειρία, ο Λιγνάδης έχει κατανοήσει πλήρως τον βασικό άξονα πάνω στον οποίο κινείται το έργο του Σέξπιρ. Μένει αυτή η αντίληψη να διαχυθεί και στην διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, να μετουσιωθεί σε μια συμπεκνωμένη νοηματοδότηση. Δείχνει όμως ότι η παράσταση ανέβηκε ενδεχομένως κάπως βιαστικά. Ενώ το πουκάμισο (το στήσιμο των σκηνικών, οι φωτισμοί και τα κοστούμια) είναι πλήρες, το σώμα (οι ερμηνείες των ηθοποιών) δείχνει να μην είναι κατασταλαγμένο. Λείπουν τα υπαρξιακά διλήμματα που χαρακτηρίζουν το έργο. Οι ηθοποιοί προσεγγίζουν τους ρόλους τους σαν να μην υπάρχει μια κεντρική καθοδήγηση ένταξης τους στην πρόσληψη του σκηνοθέτη. Δείχνουν σαν να χρειάζονταν περισσότερη προσπάθεια στο να ομογενοποιηθεί και να καταλήξει όλο αυτό σε μια ενιαία αντίληψη. Σου μένει η εντύπωση μιας βιαστικής παράστασης με κενά και χάσματα που χρειάζονταν ακόμη δουλειά για να εκλείψουν. Στο τέλος φεύγοντας από το θέατρο, αποκομίζεις την εντύπωση ότι η όλη παράσταση ήταν ένα πουκάμισο αδειανό.

Ως πρωταγωνιστής ο Λιγνάδης, κατορθώνει να αποδώσει άρτια τον αιμοσταγή και συμφερο-

Μέσα από εύστοχα σκηνοθετικά ευρήματα, ο Δημήτρης Λιγνάδης αναδεικνύει την κοδασμένη επιθυμία για την κατάκτηση της εξουσίας, τη συγγνώμη με την οποία αυτή διατηρείται αληθιά και το απάνθρωπο όσο και μισανθρωπικό πρόσωπό της.

ντολόγο Μάκβεθ. Η ερμηνεία του απεγάδιαστη είναι αυτή που επαφέρει το ενδιαφέρον του θεατή. Άλλο τόσο ακέραια είναι και η ερμηνεία της Μαρίας Κίτσου στον ρόλο της Λαίδης Μάκβεθ. Αποδίδει άψογα τη γυναίκα που κινεί τα νήματα για την ικανοποίηση των προσωπικών φιλοδοξιών της. Άριστη και η ερμηνεία των τριών μαγισσών οι οποίες ακροβατώντας ανάμεσα στη σκληρή ειρωνεία αλλά και το παιγνιώδες παίξιμο, δίνουν ανάσες στον αιμοσταγή ζόφο του έργου. Εάν κάτι παραμένει ζητούμενο, είναι η αλληλοσυμπλήρωση, η όσωση των επιμέρους ερμηνειών προς μια συμπυκνωμένη πρόταση. Η μετάφραση του Νίκου Χατζόπουλου ουσιαστική και σύγχρονη. Ενώ ιδιαίτερη αναφορά αξίζει στα σκηνικά, τα κοστούμια και τους φωτισμούς.

Η παράσταση είναι μια συμπαράγωγή του Εθνικού Θεάτρου με το Δημοτικό Θέατρο Πειραιά. Δυστυχώς με την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου των παραστάσεων στο κτήριο Τσίλλερ, η πανδημία που προέκυψε στη χώρα μας εμπόδισε τη μεταφορά του στο Δημοτικό Θέατρο. Ίσως η ολοκλήρωση του προγραμματισμού να οδηγούσε και σε ένα πιο κατασταλαγμένο αποτέλεσμα. Έτσι κι αλλιώς ο Δημήτρης Λιγνάδης ως ηθοποιός, ως σκηνοθέτης και ως καλλιτεχνικός διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου μας έχει κάνει απαιτητικούς απέναντι στις προτάσεις του.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Μετάφραση: **Νίκος Χατζόπουλος**

Σκηνοθεσία: **Δημήτρης Λιγνάδης**

Σκηνικά-Κοστούμια: **Εύα Νάθενα**

Μουσική και σχεδιασμός ήχου: **Μίνως Μάτσας**

Φωτισμοί: **Χριστίνα Θανάσουλα**

Κίνηση: **Θανάσης Ακοκκαλίδης**

Συνεργάτης Σκηνοθέτης: **Αναστασία Διαμαντοπούλου**

Βοηθός Σκηνοθέτη: **Στέλλα Ψαρουδάκη**

Βοηθός σκηνογράφου - ενδυματολόγου: **Δάφνη Φωτεινάτου**

Βοηθός συνθέτη: **Δήμητρα Αγραφιώτη**

Παίζουν (με αλφαβητική σειρά): **Βασίλης Καραμπούλας** (Μάγισσα), **Μαρία Κίτσου** (Λαίδη Μακμπέθ), **Ελισάβετ Κωνσταντινίδου** (Μάγισσα), **Αναστάσης Λαουλάκος**, **Δημήτρης Λιγνάδης** (Μακμπέθ), **Αλέξανδρος Μαυρόπουλος**, **Γιώργος Μπένος**, **Γιώργος Μπινιάρης**, **Ράνια Οικονομίδου** (Μάγισσα), **Τζέο Πακίτσας**, **Ορέστης Τζιόβας**, **Γιάννης Χαριστοδωμένος**

● CINEρήξη

Του Κωνσταντίνου Μπλάθρα

Μια κρυφή ζωή

«Η φύση δείχνει αδιάφορη στα δεινά που ταλαιπωρούν την ανθρωπότητα· παρ' όλο που, από τη φυλακή μου, δεν βλέπω πολλά πράγματα, μου φαίνεται ωστόσο πως φέτος τα φυτά και τα λουλούδια είναι πιο ωραία απ' ό,τι συνήθως»

Φραντς Γαιγκερσταίτερ

Καθώς οι κινηματογράφοι αργούν –θα αργούσαν έτσι κι αλλιώς αυτές τις μέρες λόγω εκκλησιασμού, ας όψεται ο ι(υ)ός– ευκαιρία να δούμε μια ταινία του χειμώνα που δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη. Μια αδίκως άγνωστη ιστορία θα μπορούσε να είναι ο τίτλος της ταινίας του **Τέρενς Μάλικ** *Μια κρυφή ζωή*. Η ιστορία του χριστιανού (νεο)μάρτυρα Φραντς Γαιγκερσταίτερ, ο οποίος αποκεφαλίστηκε γιατί αρνήθηκε να υπηρετήσει στον ναζιστικό στρατό, είναι κρυμμένη ακόμα και για τους συμπατριώτες του. Γιατί ο άγιος Φραντς τύπτει και σήμερα τη συνειδησή τους (μας), που τόσο άκριτα παρασύρεται στον δαιμονισμό.

Σε ένα ορεινό χωριό της Άνω Αυστρίας, την Αγία Ραδεγόνδη, λίγα μόλις χιλιόμετρα από την γενέτειρα του Χίτλερ, ζούσε ένας ορμητικός νέος με μηχανάκι, που ερωτεύτηκε τη Φανή, ένα κορίτσι απ' το γειτονικό χωριό. Παντρεύτηκαν, έκαναν τρεις κόρες και ζούσαν με την γερόντισσα μητέρα-πεθερά και την αδελφή της νύφης, δουλεύοντας όλοι στη φάρμα του πατέρα του Φραντς, πεσόντος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Φραντς και η Φανή ήταν ερωτευμένοι και πολύ πιστοί. Έκαναν το ταξίδι του μέλιτος στη Ρώμη για να τους ευλογήσει ο Πάπας. Ο Φραντς ήταν και ο εκκλησάκης στην αρχαία (15^{ος} αιων.) εκκλησία του χωριού.

Όταν το 1938 οι Γερμανοί μπήκαν στην Αυστρία ήταν ο μόνος στο χωριό που ψήφισε «Όχι» στη «Ενσωμάτωση» της χώρας του στο Τρίτο Ράιχ. Από την πρώτη στιγμή έδειξε την αντιπάθειά του στους Ναζί, ώστε οι συγχωριανοί του τού έκοψαν και την καλημέρα. Όταν επιστρατεύτηκε, τον Φεβρουάριο του 1943, αρνήθηκε οποιαδήποτε υπηρεσία στον γερμανικό στρατό, ακόμα και βοηθητική. Φυλακίστηκε στο Λίντς και τον Μάιο μεταφέρθηκε στις φυλακές Τέγκελ του

Βερολίνου, όπου καταδικάστηκε από το στρατοδικείο σε θάνατο δι' αποκεφαλισμού, ποινή που εκτελέστηκε στις 9 Αυγούστου: «Τα μεσάνυχτα, (ο ιερέας) μπήκε στο κελί... Μπροστά του, πάνω σ' ένα τραπέζι, ένα χαρτί: ήταν αρκετό να το υπογράψει και έσωζε τη ζωή του... το απώθησε χαμογελώντας κι εξήγησε: “Δεν μπορώ, δεν πρέπει να δώσω όρκο σε μια κυβέρνηση που κάνει έναν άδικο πόλεμο”... Το βράδυ της εκτέλεσης, ο Πατέρας Γιόχαννς έλεγε στις καλόγριες: “Δεν μπορώ παρά να σας συγχάρω που είχατε έναν συμπατριώτη (ήταν κοντοχωριανός του Φραντς) ο οποίος έζησε σαν άγιος και πέθανε σαν ήρωας». Αν και η ταινία δεν επιμένει τόσο, αυτό που δονεί τη ζωή του Φραντς είναι η φλογερή πίστη των αρχαίων μαρτύρων: «Δεν υπάρχει καμμία πιθανότητα να γιορτασθεί το φετινό Πάσχα με ειρήνη, αλλ' ας μη χάνουμε τις ελπίδες μας. Κι αν το θέλημα του Θεού είναι να μην συγκεντρωθούμε ποτέ πια γι' αυτή τη γιορτή, μπορούμε να ελπίζουμε πως θα ξανασυναντηθούμε το πρωί της αιώνιας ανάστασης για να χαϊρόμαστε μαζί».

Ο Μάλικ κατάφερε να βιογραφήσει τον μάρτυρα, δίνοντας με ακρίβεια τα στοιχεία της ζωής του. Η λυρική διάθεση του σκηνοθέτη εξοικειώνει το θεατή με την αγροτική ζωή, την στενή επαφή των ανθρώπων αυτών με τη φύση που δεξιώνεται τον έρωτα του ζευγαριού, αλλά και με το θάρρος στα όσα πέρασαν και στερήθηκαν. Έδωσε ένα ατμοσφαιρικό πορτραίτο που δεν του λείπει η συγκίνηση. Σε πλακώνει μια οργή κάποια στιγμή, στις τρεις ώρες της ταινίας, αλλά το τέλος σε αποζημιώνει. Η ταινία σβήνει σε ένα μότο της Τζωρτζ Έλινς: «Η πρόοδος του καλού στον κόσμο οφείλεται εν μέρει σε πράξεις στο περιθώριο της Ιστορίας... εν μέρει οφείλονται σ' εκείνους που έζησαν πιστά μια κρυφή ζωή, και αναπαύονται σε ξεχασμένους τάφους». Ο Τέρενς Μάλικ, έξω απ' τη μόδα της πολιτικής ορθότητας, ευτυχώς, πιστεύει στην καλοσύνη των ανθρώπων.

Στην ταινία παίζουν λιτά και με ακρίβεια οι: Όγκαστ Ντιλ (Φραντς), Βαλερί Πάχνερ (Φανή), Καρίν Νόιχαουζερ (η μητέρα), Μαρία Σιμόν (Ρέζι, η κουνιάδα), Τομπίας Μορέτι (παπάς) και Μπρούνο Γκαντς (στρατοδίκης). Όταν ξανανοιξουν τα σινεμά και εάν ξαναπαιχτεί να μην τη χάσετε.

Ο εξολοθρευτής άγγελος

Εν αινίγμασι και εν παραβολαίς ο πολὺς Λουίς Μπουνιουέλι μας δίνει τον μύθο ενός ακούσιου εγκλημαίου στο σπίτι-μέγαρο του σενιόρ Εντιμόντο Νόμπιλε (θα πει ευγενής), όπου μια εικοσάδα έχουν προσκληθεί σε δείπνο από τον οικοδεσπότη. Προφανώς είναι μια ιστορία ευγενών, αριστοκρατών· με την αυστηρότητα που ο διαχωρισμός των τάξεων έχει δυτικά του Ιονίου. Οι ευγενείς έχουν πρωτόκολλο, τσιριμόνιες, όπως θα το λέγαμε ζακυνθινά. Ποτέ δεν λένε αυτό που αισθάνονται και δεν λένε ευθέως ποτέ εκείνο που επιθυμούν. Αριστοκρατικά φερσίματα και παγιδευμένες επιθυμίες είναι οι προφανείς τόποι σε μια ταινία με πολλή απλή αναγνώσεις γεμάτη γρίφους.

Στην οικία Νόμπιλε συμβαίνουν παράξενα πράγματα. Η πόρτα του μεγάρου ανοίγει και ένας υπηρέτης φεύγει, παρά την απειλή του μπάτλερ ότι αν φύγει απόψε με τόσους καλεσμένους, απολύεται. Σε λίγο όλοι οι υπηρέτες με απίθανες δικαιολογίες θα ξεπορτίσουν. Θα μείνει μόνο ο μπάτλερ. Οι καλεσμένοι φθάνουν όλοι μαζί, μετά από μια βραδιά στην όπερα. Αφού δειπνήσουν, κατά τα ειωθότα, θα περάσουν στο σαλόνι, όπου μία από τις κυρίες θα παίξει στο πιάνο σονάτα του Παραντίσι, Ιταλού συνθέτη του 18^{ου} αιώνα – το όνομά του σημαίνει παράδεισος, όχι χωρίς σημασία στα κληιδιά του έργου. Όταν η σονάτα τελειώσει είναι πια αργά και όλοι θέλουν (;) να φύγουν, αλλά κατά παράδοξο τρόπο κανείς δεν περνά το κατώφλι του σαλονιού. Έχουν παγιδευτεί (στην πραγματική επιθυμία τους να παραταθεί αένα η βραδιά, ο επί της γης παράδεισός τους;). Θα εγκλωβιστούν σε μια κόλαση για μέρες, θα σκάψουν τον τοίχο να βρουν νερό από σωλήνα ύδρευσης, θα γλιτώσουν την πείνα με τρία κατοικίδια (!) πρόβατα της οικοδέσποινας, που παραδόξως μπαίνουν στο σαλόνι, και θα ελευθερωθούν πάνω που ετοιμάζονται να θυσιάσουν στο θεό-δαίμονα τον οικοδεσπότη ένα-

ντι της ελευθερίας τους, όταν αίφνης βρίσκονται ακριβώς στην ίδια θέση μ' αυτήν που βρίσκονταν στο τέλος της σονάτας, τη στιγμή δηλαδή πριν κινήσουν να φύγουν. Εν τω μεταξύ, κατά τον εγκλεισμό, ένας γέρος θα πεθάνει, ένα μελλόνυμφο ζευγάρι θα αυτοκτονήσει και οι πολιτισμένοι τρόποι των ευγενών θα έχουν καταλυθεί από τη βαρβαρότητα.

Πολλοί βλέπουν στον μύθο της ταινίας το παιχνίδι του Μπουνιουέλι με τον χρόνο που κυκλοδύωκτος επαναλαμβάνεται ώσπου να τιναχθεί μπροστά. Άλλοι διαβάζουν τα πάμπολλα ψυχαναλυτικά και τελετουργικά (χριστιανικά ή μασωνικά) κληιδιά-σύμβολα ή τα σουρεαλιστικά σάσιμα των ονείρων. Όλα υπάρχουν στην ταινία, που είναι, μαζί με την Βιριδιάννα (1961), το *Λος Ολβιντάντος* (1950) και τον *Ναζαρέν* (1959), της μεξικάνικης περιόδου, από τις σπουδαιότερες του σκηνοθέτη. Αν όμως σταθούμε βαθύτερα, πίσω ακόμα και από τη σουρεαλιστική ποινική γλώσσα, που σίγουρα είναι η δική του φωνή, θα βρούμε τον υπαρξιακό-προφητικό βατήρα που ντύνεται όλα τα παραπάνω μαζί με αρκετές δόσεις σουρεαλιστικού χιούμορ ή ειρωνείας για να εκτοξευθεί στο διάστημα της φιλοσοφικής αγωγίας για τη μοίρα του ανθρώπου, στον αιώνα του Μπουνιουέλι (και του κινηματογράφου συνάμα), αιώνα επαναστάσεων, απελευθέρωσης, παγκοσμίων πολέμων, αιματοχυσίας. «Αν θες να πεις την αλήθεια, πες την με χιούμορ», αλλιώς θα σε σκοτώσουν, έλεγε ο Όσκαρ Ουάιλντ.

Ο Μπουνιουέλι, εκτός από το χιούμορ ξανοίγεται στον μύθο και την παραβολή, κοινούς τόπους στο σινεμά. Μια (απλοϊκή πιθανόν) ανάγνωση του μύθου, για να μην μακρηγορώ, είναι πως αρκούν μερικές μέρες εγκλεισμού για να φανεί ο άνθρωπος θηρίο, όσους εκλεπτυσμένους τρόπους και να έχει αναπτύξει ο πολιτισμός. Αρκεί να σταματήσει πριν το ανεπίστρεπτο (εδώ το φόνος), να θυμηθεί την πρώτη του παραδεισένια εντύπωση, την αυθόρμητη (και γι' αυτό αυθεντική) ροπή και επιθυμία του (που εδώ βγαίνει και σαν επανεύρεση της αλληλεγγύης), για να ξανάβρει την ελευθερία και την ανθρωπιά του. Ο κάθε θεατής φυσικά προσθέτει μια δική του ερμηνεία, χάρισμα αυτό ενός αριστουργήματος, όπως ο Εξολοθρευτής άγγελος (1962).

Στο σενάριο ο Μπουνιουέλι συνεργάστηκε με τον πατριώτη του Λουίς Αλκόριζα, η παραγωγή είναι του Γκουστάβο Αλτρίστε, τότε συζύγου της Σίβια Πινάι, μούσας του σκηνοθέτη, που πρωταγωνιστεί και εδώ και η φωτογραφία του επίσης μετρ Γκαμπριέλ Φιγκουερόα. Εκτός από την Πινάι (ως «Βαλκυρία»), πρωταγωνιστούν οι: Ενρίκε Ραμπάλ, Χοσέ Μπαβιέρα, Γιακελίν Αντέρε, Πατρίσια ντι Μορέλος, Κλαούντιο Μπρουκ κ.ά. Παραμυθία της απομόνωσης η ταινία, υπάρχει στο γιουτιούμπ ή στο «Ταινιόγραμμα» του Άστυ, όταν με το καλό απελευθερωθούμε. Καλή Ανάσταση!

www.enalekdoseis.gr

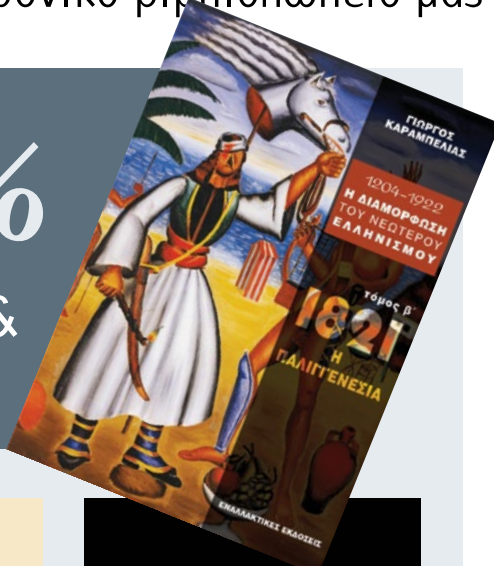
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Μοναδικές προσφορές από το ηλεκτρονικό βιβλιοπωλείο μας για τον Απρίλιο

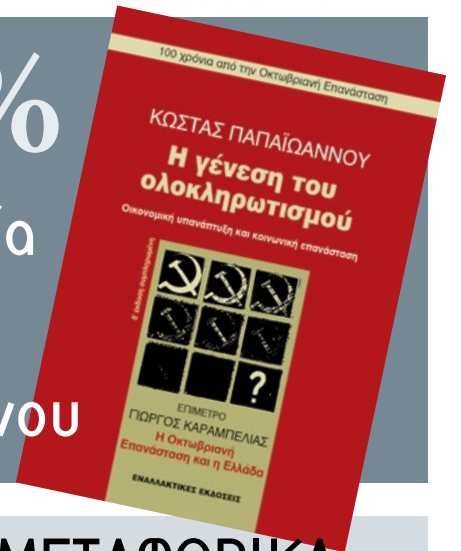
-50%

Δέκα τίτλοι βιβλίων
για την Επανάσταση του '21 &
τα προεπαναστατικά χρόνια

-50%

Εργογραφία
Κώστα
Παπαϊωάννου

ΔΩΡΕΑΝ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ
εντός Αττικής

-50%

Σε 20 επιλεγμένους
τίτλους των
Εναλλακτικών
Εκδόσεων

Δείτε τους τίτλους
στην ιστοσελίδα μας

Γίνετε ηλεκτρονικοί
συνδρομητές της *Ρήξης*

Για τους φίλους/φίλες που διαμένουν στο εξωτερικό, ή για τους... ανυπόμονους, υπάρχει η δυνατότητα αποστολής κάθε φύλλου της εφημερίδας *Ρήξη* σε ηλεκτρονική μορφή (pdf). Με μια απλή συνδρομή υποστήριξης (15€/χρόνο) και την ηλεκτρονική σας διεύθυνση, θα σας στέλνουμε την εφημερίδα *Ρήξη* σε ηλεκτρονική μορφή... πριν ακόμα κυκλοφορήσει στα περίπτερα. Την ίδια στιγμή, με την συμβολή σας βοηθάτε στην οικονομική επιβίωση της εφημερίδας.

Μπορείτε να καταθέσετε τα 15€ στην τράπεζα, διαδικτυακά ή με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: εφ. *Ρήξη*, Ξενοφώντος 4, 6ος όροφος, 105 57, Αθήνα. Τα στοιχεία του λογαριασμού είναι: Λογαριασμός Τραπεζής: Εθνική Τράπεζα 116/768054-65, IBAN GR120110 1160 0000 1167 6805 465, BIC: ETHNGRAA, Δικαιούχος: Γιώργος Καραμπελιάς. Πείτε μας επίσης από ποιο τεύχος θέλετε να ενεργοποιηθεί η συνδρομή. Με το που καταθέσετε τα χρήματα, θα σας στείλουμε την εφημερίδα.

